

ЗӨВШӨӨРСӨН:

ЭМНЭЛГИЙН МЭРГЭЖИЛТНИЙ
ХӨГЖЛИЙН ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА

Ц. Зүржбилэг Ц. Зүржбилэг

БАТЛАВ:

НҮД СУДЛАЛЫН МЭРГЭЖЛИЙН
САЛБАР ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА

Т. АНГАРАА Т. АНГАРАА

ХҮНИЙ ИХ ЭМЧИЙН
“НҮД СУДЛАЛ”-ЫН ҮНДСЭН
МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

ИНДЕКС: S(r) 091211

ХУГАЦАА: 3 жил

УЛААНБААТАР ХОТ
2022 он

НҮД СУДЛАЛ ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨРИЙГ БОЛОВСРУУЛСАН БАГ:

Үндсэн мэргэшлийн сургалтын хөтөлбөр боловсруулсан ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн

Ч.Цэнгэлмаа	Эрүүл Мэндийн Яамны Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Монголын хүүхдийн нүд судлал ба хяларын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн Нүдний мэс заслын тасгийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, Зөвлөх зэргийн эмч;
Д.Уранчимэг	Эрүүл Мэндийн Яамны Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Монголын нүд судлалын Академийн удирдах зөвлөлийн дарга, Анагаахын Шинжлэх Ухааны Үндэсний Их Сургуулийн Анагаах Ухааны Сургуулийн Нүд судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаахын Шинжлэх Ухааны доктор, профессор, Зөвлөх зэргийн эмч;
Т.Анараа	Эрүүл Мэндийн Яамны Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн дарга, Ерөнхий мэргэжилтэн, Монголын нүдний эмч нарын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Монголын торлог шилэнцэрийн эмч нарын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Сондра нүдний эмнэлгийн захирал, Анагаах ухааны доктор, Клиникийн профессор, Тэргүүлэх зэргийн эмч;
Д.Довчинжамц	Эрүүл Мэндийн Яамны Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга, Анагаахын Шинжлэх Ухааны Үндэсний Их Сургуулийн Анагаах Ухааны Сургуулийн Нүд судлалын тэнхимийн багш, Анагаах ухааны магистр;
С.Энхтуул	Эрүүл Мэндийн Яамны Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Монголын нүдний эмч нарын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлгийн Нүд судлал, мэс заслын тасгийн эрхлэгч, Тэргүүлэх зэргийн эмч;
З.Баярцэцэг	Монголын нүдний эмч нарын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлгийн Нүдний мэс заслын тасгийн эрхлэгч, Ахлах зэргийн эмч;

Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Мэргэжлийн салбар зөвлөлийн төлөөлөл

Т.Булган	Эрүүл Мэндийн Яамны Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Ази Номхон далайн Нүд судлалын Академийн зөвлөлийн гишүүн, “Нүд судлал” сэтгүүлийн ерөнхий редактор, Улсын Хоёрдугаар Төв Эмнэлгийн зөвлөх эмч, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор, Зөвлөх зэргийн эмч;
П.Бүрэнжаргал	Эрүүл Мэндийн Яамны Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлгийн Нүд

Б.Жавзандулам судлал, мэс заслын тасгийн эмч, Анагаах ухааны магистр, Клиникийн профессор, Зөвлөх зэргийн эмч;
Эрүүл Мэндийн Яамны Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Нүдний даралтын эмнэлгийн захирал, Анагаах ухааны доктор, Клиникийн профессор, Ахлах зэргийн эмч;

Эрүүл мэндийн байгууллагын төлөөлөл

М.Алтанхүү Гурван гал эмнэлгийн Нүдний мэс заслын Зөвлөх эмч, Монголын хүүхдийн нүд судлал ба хяларын нийгэмлэгийн ерөнхийлөгч, Анагаах ухааны доктор, Клиникийн профессор;
Ц.Мөнхцэцэг Гэгээн мэлмий нүдний эмнэлгийн Ерөнхий эмч, Анагаах ухааны магистр, Тэргүүлэх зэргийн эмч;
Ц.Мөнхзаяа Сондра нүдний эмнэлгийн Ерөнхий эмч, Монголын торлог шилэнцэрийн эмч нарын нийгэмлэгийн ерөнхийлөгч, Ахлах зэргийн эмч;
М.Мөнхсайхан Болор мэлмий нүдний эмнэлгийн Ерөнхий эмч, Монголын торлог шилэнцэрийн эмч нарын нийгэмлэгийн дэд Ерөнхийлөгч, Ахлах зэргийн эмч;
Г.Нарангарав Солонго нүдний эмнэлгийн Ерөнхий эмч, Анагаах ухааны магистр, Клиникийн профессор;
Д.Сайнбилиг Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлгийн Нүд судлал, мэс заслын тасгийн эмч, Тэргүүлэх зэргийн эмч;
А.Тамир Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Монгол-Япон эмнэлгийн их эмч;
Б.Мөнххишиг Сондра нүдний эмнэлгийн эмч, Монголын торлог шилэнцэрийн эмч нарын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Анагаах ухааны магистр, Ахлах зэргийн эмч;
О.Наранцэцэг Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлгийн Нүд судлал, мэс заслын тасгийн эмч, Анагаах ухааны магистр, Тэргүүлэх зэргийн эмч;
Т.Энхзаяа Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлгийн Нүдний мэс заслын тасгийн эмч, Анагаах ухааны магистр;
Н.Мөнхзул Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлгийн Нүдний мэс заслын тасгийн их эмч, Ахлах зэргийн эмч;
Т.Ариунболд Орбита нүдний эмнэлгийн нүдний гэмтэл, нөхөн сэргээх мэс заслын эмч;

Монголын Нүдний эмч нарын нийгэмлэгийн төлөөлөл

П.Баясгалан Монголын нүдний эмч нарын нийгэмлэгийн тэргүүн, Анагаахын Шинжлэх Ухааны Үндэсний Их Сургуулийн Анагаах Ухааны Сургуулийн Нүд судлалын тэнхимийн багш, Анагаах ухааны магистр, Ахлах зэргийн эмч;
Д.Энхзул Монголын нүдний эмч нарын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлгийн Нүд судлал, мэс

- заслын тасгийн эмч, Анагаах ухааны магистр, Тэргүүлэх зэргийн эмч;
- М.Шамсия Монголын нүдний эмч нарын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн Нүдний мэс заслын тасгийн эмч, Анагаах ухааны магистр, Тэргүүлэх зэргийн эмч;
- Б.Оюунгэрэл Монголын нүдний эмч нарын нийгэмлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүн, Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлгийн Нүдний мэс заслын тасгийн эмч, Анагаах ухааны магистр;

ХЯНАСАН:

- П.Эрхэмбаяр Эрүүл мэндийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын дарга, Нийгмийн эрүүл мэндийн магистр;
- Б.Туяа Эрүүл мэндийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын Салбарын хүний нөөцийн мэргэшил, сургалт, мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн;
- Д.Дондогмаа Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн Хүний нөөцийн хөгжлийн албаны ахлах мэргэжилтэн, Анагаах ухааны магистр;

Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн зөвлөлийн
2022 оны 09 дүгээр сарын 09 -ний өдрийн
19 дүгээр тогтоолоор зөвшөөрөв.

ХҮНИЙ ИХ ЭМЧИЙН “НҮД СУДЛАЛ” ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

НЭГ. ҮНДЭСЛЭЛ

Энэхүү баримт бичгийг Монгол Улсын Эрүүл мэндийн Сайдын 2021 оны 12 дугаар сарын 10-ны өдрийн “Ажлын хэсэг байгуулах” тухай А/774 дүгээр тушаалыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд, ЭМЯ-ны төгсөлтийн дараах үндсэн мэргэшлийн сургалтын хөтөлбөр боловсруулах ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн болон Нүд судлалын дэд ажлын хэсэг, ЭМЯ-ны дэргэдэх Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөл хамтран боловсруулсан болно.

Хүний их эмчийн “Нүд судлал” үндсэн мэргэшлийн (цаашид резидентийн гэх) сургалтын хөтөлбөрийг Нүд судлалын Олон улсын Зөвлөлийн резидентийн сургалтын хөтөлбөрийн агуулгад нийцүүлж, эмнэл зүйн мэргэшүүлэх сургалт явуулах эрх бүхий үндсэн байгууллага болон сүлжээнд нэгдсэн бусад эмнэлгүүдийн хөтөлбөр хариуцсан эмч, мэргэжилтнүүдийн саналд үндэслэн боловсронгуй болгож, өөрчилсөн.

Нүд судлалын резидентийн сургалтын хөтөлбөрөөр суралцагчдад суурь болон стандарт, ахисан түвшний шат дараалсан онолын мэдлэг, эмнэлзүйн дадлага олгох хичээлийн агуулга, заавал эзэмшвэл зохих ур чадварын суурь шаардлагыг тодорхойлж, оновчтой сургалт явуулахад шаардлагатай эмнэлзүйн орчин, нөхцөл, сургагч багш, эмч мэргэжилтнүүдийн нөөцийн хуваарилалт, гүйцэтгэл, суралцагчийн мэдлэг, чадварыг үнэлэх үнэлгээний арга зүйг боловсруулсан.

Нүд судлалын чиглэлээр үр дүнтэй, аюулгүй дадлага хийхэд шаардагдах онолын мэдлэг, мэргэжлийн ур чадвар, судалгааны арга зүй, хүн амын нүдний эрүүл мэндийн асуудал нь сургалтын хөтөлбөрийн салшгүй хэсэг бөгөөд энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа өөрийн орны онцлог хэрэгцээ, нөөцийг харгалзан үзсэн болно.

Нүдний эмчийн резидентийн сургалт нь дадлагажигчийг тухайн мэргэжлээрээ аюулгүй, бие даасан эмч болоход бэлтгэнэ.

Сургалтын хөтөлбөрт өөрчлөлт оруулах үндсэн урьдач нөхцөл нь улс орон даяар нэгдсэн, шинэчлэгдсэн сургалтын цөм хөтөлбөртэй байх явдал юм.

Энэхүү сургалтын хөтөлбөрийг ЭМЯ-ны Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн Зөвлөл, Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн Ажлын алба болон Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлөөс хүлээн зөвшөөрсөн.

Нүд судлалын салбарын хэд хэдэн Нийгэмлэгүүдээс резидентийн сургалтын хөтөлбөрийг нэгдсэн цөм хөтөлбөрийн дагуу, одоо байгаа хязгаарлагдмал нөөцийг үр ашигтай, зүй зохистой хуваарилах замаар явуулах талаар саналаа ирүүлсэн.

Энэхүү баримт бичиг нь нүд судлалын резидентийн сургалт явуулж буй эрүүл мэндийн байгууллагуудад хожим шаардлагатай байж болох зарим нэмэлт

мэдээллүүдийг өөрчилж болох зөвлөмжүүдийг толилуулж байна. Сургалтын хөтөлбөр нь нүдний эмчийн үр дүнтэй, аюулгүй дадлага хийхэд шаардагдах мэдлэг, ур чадварыг баримтжуулсан бөгөөд манай орны нийгэм, эдийн засгийн орчин, өвчин эмгэгийн тархалт, эмнэл зүйн хэв шинжийг харгалзан үзсэн болно.

Энэхүү сургалтын хөтөлбөр нь жам ёсны дагуу дэлхий дахины анагаах ухааны хөгжил дэвшилтэй хөл нийлүүлэн алхах динамик шинж чанартай болохыг онцолж байна. Баримт бичиг нь анагаах ухааны эмнэлзүйн нотолгоонд суурилсан гэдгээрээ ач холбогдолтой. Сургалтын хөтөлбөр нь нүдний эмгэгийн оношилгоо, эмчилгээ, төгсөлтийн дараах үндсэн мэргэшлийн боловсролын онол, дадлагын хамгийн бага шаардлагуудыг тусгасан болно. Сургалтын хөтөлбөрт судалгааны арга зүй, эмчийн ёс зүй, мэргэжлийн ур чадвар, чадамж, хүн амын нүдний эрүүл мэндийг цогц байдлаар багтаасан. Эмнэлгийн удирдлага, практик удирдлага, санхүүгийн менежмент зэрэг менежментийг сургалтын хөтөлбөрийн нэг хэсэг болгохыг зөвлөж байна. Энэ нь сургалтын хэрэгсэл, нөөцөд тавигдах шаардлага, хүний нөөцийн шаардлагыг тодорхойлно.

ХОЁР. ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Нүд судлалын үндсэн мэргэшлийн чиглэлээр анагаах ухааны нотолгоонд суурилсан онолын мэдлэг, эмнэл зүйн ур чадвар, хууль эрх зүй, эмчийн ёс зүй, харьцаа хандлага зэрэг олон бүрэлдэхүүн хэсгийг агуулсан цогц чадамж бүхий мэргэжилтэн бэлтгэхэд оршино.

ГУРАВ. АЛСЫН ХАРАА

Хүн амыг сохролоос сэргийлэх, нүд түүний дайврын эмгэгүүдийн оношилгоо, эмчилгээ, судалгааг өөрийн мэдлэг, ур чадварыг бүрэн дайчлан, цогц байдлаар шийдэх чадамж бүхий, ёс зүйн хэм хэмжээг чандлан баримталдаг гол цөм, багана болж ажиллах Нүд судлалын мэргэшсэн эмчийг бэлтгэх.

ДӨРӨВ. СУРГАЛТЫН ЗОРИЛТ

Алсын харааг биелүүлэхэд чиглэсэн дараах цогц чадамжтай байна:

1. Нүд судлалын эмч байх (Ophthalmologist)
2. Мэргэжлийн байх (Professional)
3. Тасралтгүй суралцагч байх (Continous Learner)
4. Харилцагч байх (Communicator)
5. Хамтрагч байх (Collaborator)
6. Хүн амын эрүүл мэндийн зөвлөгч байх (Community Health Advocate)
7. Зохион байгуулагч, манлайлагч байх (Leader)

Энэхүү цогц чадамж нь нүдний эмчийг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн мэдлэг, чадвар, хандлагын тухай ойлголт юм. Үүнд:

- 1. Нүд судлалын эмч байх (Ophthalmologist)**

- Хүн амыг сохролоос сэргийлэх, нүд ба түүний дайврын эмгэгүүдийн урьдчилан сэргийлэлт, оношилгоо, эмчилгээ, судалгаа, шинжилгээг өөрийн мэдлэг, ур чадварыг бүрэн дайчлан, цогц байдлаар шийдэх чадамж бүхий, ёс зүйн хэм хэмжээг чандлан баримталдаг эмч байх;
 - Нүд судлалын салбарт өөрийн мэргэшлээр хувь нэмэр оруулах хүсэл эрмэлзэлтэй, үүргээ ухамсарладаг байх;
- 2. Мэргэжлийн байх (Professional)**
- Тусламж үйлчилгээг чанарын өндөр түвшинд үзүүлэх, мэргэжилтэн хоорондын харилцаанд тохиромжтой зан төлөвийг баримтлаж ажиллах чадварууд;
 - Хүн амын эрүүл мэндийн зөвлөгч байхын тулд урьдчилан сэргийлэх, тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, сургалт сурталчилгаа явуулах;
 - Үйлчлүүлэгч, хамтран ажиллагсад, суралцагчийн бие хүний хөгжил ба зан байдлыг өөрчлөхүйц зөвлөгч байх;
 - Мэдлэг, чадвар, мэргэжлийн зан төлөвөө тохиромжтой түвшинд барьж сайжруулах;
 - Тусламж үйлчилгээ үзүүлэхэд нөлөөлөх нийгэм, соёл, шашны асуудлуудыг ухамсарлах;
 - Үйлчлүүлэгчийн эмгэг байдал, авч байсан тусламж үйлчилгээнүүд болон эрүүл мэндийн байгууллагуудтай харилцаж байсан харилцааны талаарх өмнөх түүхийг анхаарах;
 - Үйлчлүүлэгч, үйлчлүүлэгсдийн эрхийг мэддэг, хүндэлдэг байх;
 - Эмгэг байдал нь үйлчлүүлэгчийн хараат бус байдал, нэр хүндэд нөлөөлж болохыг ойлгодог байх;
 - Эмнэлзүйн шийдвэр гаргахдаа үйлчлүүлэгчийн хүсэлт, сонголт хамгийн чухал болохыг мэддэг байх;
 - Мэргэжлийн үйл ажиллагааны стандартууд, хууль тогтоомжоор үйлчлүүлэгчийн нууцлалын зарчим, хязгаарлалт тодорхойлогддог болохыг анхааралдаа авч, эмнэлзүйн мэдээллийг зөвхөн үйлчлүүлэгчийн зөвшөөрлөөр аман болон бичгэн хэлбэрээр бусадтай хуваалцдаг, үйлчлүүлэгчийн мэдэхгүй байх эрхийг хүндэтгэдэг байх;
 - Тусламж үйлчилгээ үзүүлэхдээ үнэнч, шударга, хариуцлагатай, найдвартай, өрөвч нигүүлсэнгүй, энэрэнгүй сэтгэлтэй, мэргэжлийн ёсзүйн өндөр түвшинд ажиллах;
 - Хувийн болон мэргэжлийн үүргийн тохиромжтой харьцааг баримтлан үүсч болох ашиг сонирхлын зөрчлийн талаар ойлголттой, сэргийлж чаддаг байх;
 - Эмч эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тэгш, хүртээмжтэй байдлыг хангах;
 - Өдөр тутмын ажилдаа анагаах ухаан, хууль зүй, мэргэжлийн хэм хэмжээг хүндэтгэн, ёс зүйн хариуцлагаа ухамсарлан ажиллах чадварууд;
 - Хүн амын эрүүл мэндийн хэрэгцээнд тохирсон арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх;
 - Эрүүл мэндийн тухай хууль тогтоомжийг бүрэн судлан, хуулийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулах;

- Эмч, эмнэлгийн ажилтны ёс зүйн хэм хэмжээг дээд зэргээр баримтлах
- Өөрийн хувь хүний болон мэргэжлийн бүхий л боломжоо гарган үйлчлүүлэгчдэд зөвлөгч нь байх;
- Үйлчлүүлэгч, түүний асран хамгаалагч нар нь өөрсдийн нөхцөл байдлаа ойлгох, асуудлыг тодруулах, зохицуулах, үүссэн саад бэрхшээлийг даван туулах, шаардлагатай үед нөхцөл байдлаа өөрчлөхөд нь туслах чадвар;
- Цочрол, стрессд орох, хэн нэгнээ алдсан гашуудал, архи мансууруулах бодист донтох, ажил мэргэжлийн холбоотой асуудал, осол гэмтэлд өртөх, өвчнөөс үүссэн бэрхшээл зэргийг давж гарахад зөвлөгч байх чадвар;
- Өөрийн мэргэжлийн түвшин, хувийн алдаа дутагдлаа мэддэг бөгөөд үйлчлүүлэгчийн тусын тулд ажиллах ёс зүйн зарчмыг баримталдаг байх;
- Үйлчлүүлэгчид хамаатай бүх зүйл, амьдралын шийдвэрлэх асуудлыг чандлан нууцалж, шаардлагатай нөхцөлд зөвшөөрөл авах;
- Үйлчлүүлэгчид анхаарал халамж тавьж буйгаа биеийн хэлцэмж, үг хэлээр илэрхийлж, дотоод ертөнцөд нэвтрэн орох, асуудлыг шийдвэрлэхийг үнэн сэтгэлээсээ хүсч байгаа эерэг харилцаа үүсгэх чадвар;
- Өөрийн болон бусдын сэтгэл хөдлөлийн эерэг ба сөрөг бүх хариу үйлдэлд тэвчээртэй хандснаар үйлчлүүлэгчид эерэгээр нөлөөлөх чадвар;

3. Тасралтгүй суралцагч байх (Continous Learner)

- Тасралтгүй сургалтын хувийн төлөвлөгөө боловсруулах, хэрэгжүүлэх, баримтжуулах чадвар;
 - Өөрийн мэдлэг, ур чадвараа дээшлүүлэхийн тулд хэрэгцээт сургалтанд хамрагдах;
 - Мэдлэг ур чадвараа байнга хөгжүүлэх, дээшлүүлэх хүсэл эрмэлзэлтэй байх;
 - Сурах, мэдэхийн ашиг тусыг ойлгож, мэдэрсэн, олж харсан, идэвхитэй, мэрийлттэй байх;
 - Өөрийн мэдлэг, ур чадвараа нэмэгдүүлж, авъяасаа хөгжүүлэхэд шаардагдах урт хугацааны цаг завьг зохицуулах чадвар;
- Анагаах ухааны чиглэлээр тулгарч буй асуудалд шинжлэх ухаанч асуулт тавих, шүүмжлэлтэй хандах, эмнэлзүйн шийдвэр гаргалтанд шинжлэх ухааны нотолгоог ашиглах чадварууд;
 - Өдөр тутам шинэчлэгдэж байгаа анагаах ухааны дэвшлээс хоцрохгүйн тулд бие даан тасралтгүйгээр суралцах, олон төрлийн мэдээллийн эх үүсвэрийг судлах, дүн шинжилгээ хийх;
 - Судалгаа шинжилгээ хийж түүний үр дүнг эмнэлзүйн дадал, онолын мэдлэгийг цаашид хөгжүүлэхэд ашиглах чадвартай, хүсэл эрмэлзэлтэй байх;
 - Дүн шинжилгээг эмнэлзүйд ашиглах боломжийг судлах, ашиглах;

- Шинэ нөхцөл байдалд өөрийн туршлага, мэдлэг, дадлыг хөрвүүлэн ажиллах чадвар;
- Хийсвэр үзэл баримтлал, онолын мэдлэгийг эмнэлзүйд тусган ажиллаж, ерөнхий дүгнэлт гаргах чадвар;
- Шинжлэх ухаанч асуулт тавих ерөнхий зарчим, биостатистикийн үндэсийг мэддэг байх;
- Үйлчлүүлэгч, оюутан, эрүүл мэндийн бусад мэргэжилтний сурах үйл ажиллагааг дэмжих чадвар;
 - Мэдлэг, ур чадвараа хуваалцах хүсэл эрмэлзэлтэй, түүнийгээ ирээдүй хойч үеийн эмч нар, бусад ажилтнуудад зааж өгөх чадвартай байх;
 - Суралцагчийн чадварыг бодитоор үнэлэх чадвартай байх;
 - Мэргэжлийн хүрээнд гарын авлага, танилцуулга, сургалтын материал, ном, сурах бичиг хянан тохиолдуулах, бүтээх;
 - Сургалтын орчин бий болгох;
 - Ахмад эмчийг дагалдах, бусдыг дагалдуулан суралцуулах ур чадвар;
- Шинэ мэдлэг бий болгох, түгээх, ашиглах чадварууд;
 - Хамтран суралцагч эмч, бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнд заах замаар өөрийн мэдлэг, ур чадвараа сайжруулах;
 - Салбар дундын ижил мэргэжилтний дунд хурал, семинар, хэлэлцүүлэг тогтмол зохион байгуулах, хөтлөх чадвар;
 - Судалгааны төсөл бичих, төсөл удирдах, хамтарсан төсөлт ажилд оролцох, эрдэм судлалын ажил хийж өөрийгөө хөгжүүлэх;
 - Шинэ мэдлэгийг хамтран ажиллагсад, бусад харилцагчдаа түгээх, өдөр тутмын ажилдаа нэвтрүүлэх;

4. Харилцагч байх (Communicator)

- Үйлчлүүлэгч түүний гэр бүлд шаардлагатай мэдээлэл өгөх, итгэл төрүүлэх, ёс зүйтэй эмнэлзүйн харилцаа үүсгэх чадварууд;
 - Өвчтөн болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, төрөл, садны хүнтэй зүй зохистой үг хэллэг ашиглан зөв боловсон харилцах;
 - Ёс зүйн хэм хэмжээг баримтлах;
 - Аман бус харилцааны шинжүүдийг (биеийн хэлцэмж, нүдний харц, гар барих байдал, дууны өнгө, нөхөрсөг өнгөөр ярилцах гэх мэт) бүрэн эзэмших;
 - Нүдний эмгэг, эмчилгээний менежмент, болзошгүй үр дагаврын талаар өвчтөн, түүний төрөл садантай харилцах чадвартай байх;
 - Өөртөө итгэлтэй байдлыг энгийн даруу байдлаар харуулах чадвар;
 - Бусдын зовлонг ойлгох чадвар эзэмших;
 - Хүндлэлийг эзэмших;
- Үйлчлүүлэгч түүний гэр бүл, хамт олон болон бусад мэргэжлийн хүмүүст холбогдох мэдээлэл, тайлбарыг танилцуулж, цаашид авах арга хэмжээний талаар санал солилцон, төлөвлөгөө боловсруулах чадварууд;
 - Шаардлагатай тохиолдолд өвчтний оношилгоо, эмчилгээний талаар бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй зөвлөлдөх;

- Шаардлагатай мэдээлэл өгөхдөө ойлгоход хялбар үг хэллэг ашиглан тайлбарлах;
- Сайн сонсогч байх;
- Нөхөрсөг байдлыг бий болгох;
- Харилцааны зөв арга хэрэгслийг (биечлэн уулзах, цахим шуудан явуулах гэх мэт) ашиглаж мэдэх;
- Харилцааны дүнд бий болсон үл ойлголцлыг хувиргаж чадах чадвар эзэмших;
- Нээлттэй байдлыг бий болгох;
- Зохистой байдлаар эргэх холбоо үүсгэх ур чадвартай байх;
- Үйлчлүүлэгчийн талаарх мэдээллийг бичгээр болон амаар үнэн зөв дамжуулах чадварууд:
 - Үг, үсэг, дүрмийн алдаагүй, зөв утгатай бичих чадвар;
 - Өвчний түүх, үйлчлүүлэгчийн карт, албан бичгийг журам, стандартын дагуу бичих чадвар;
 - Зүй зохистой үг хэллэг ашиглан зөв боловсон харилцах;
 - Эмч нь өвчний үе шат, үр дагавар төгсгөлийн талаархи мэдээллийг үнэн зөв тайлагнах;

5. Хамтрагч байх (Collaborator)

- Үйлчлүүлэгчид чанартай, аюулгүй тусламж үйлчилгээ үзүүлэх зорилгоор удирдлага, эмч, эрүүл мэндийн мэргэжилтнүүдтэй зөвшилцөн, багаар ажиллах чадварууд:
 - Тухайн үйлчлүүлэгчид үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар тасгийн мэргэшлийн эмч нартай мэдээлэл солилцож, хамтран ажиллах;
 - Тухайн орон нутгийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар бусад эмнэлгийн мэргэшлийн эмч нартай мэдээлэл солилцож, хамтран ажиллах;
 - Дээд шатны байгууллага, их сургууль, нийгэмлэг, зөвлөлтэй мэдээлэл солилцох, хамтран ажиллах;
 - Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанарыг бууруулахгүй, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулахын тулд өөрийн хамтран ажиллагсадтай байнгын холбоотой, сүлжээ үүсгэн ажиллах чадвартай байх;
 - Үүссэн үл ойлголцол, саад бэрхшээлийг шийдэл ба боломж болгон хувиргахын тулд уян хатан байх чадварыг эзэмших;
 - Өөрийн мэргэжлийн дутагдалтай байдлыг хүлээн зөвшөөрч, үйлчлүүлэгчид үзүүлэх тусламж үйлчилгээнд бусдын тусламжийг авах;
 - Өвчтөн болон эмч нарын зүгээс өөрийн ажлын чанартай холбоотой санал хүсэлт, ирсэн сөрөг саналыг хүлээн авах чадвар;
- Салбар дундын багийн үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцох чадварууд:
 - Эмнэлгийн бусад тасгийн эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй мэргэжлийн мэдлэг, мэдээллээ хуваалцаж хамтран ажиллах;

- Салбар дундын ижил мэргэжилтний дунд хурал, семинар, хэлэлцүүлэг тогтмол зохион байгуулах, хөтлөх чадвар;
- Эмнэлгийн бусад мэргэжилтэн, ажилтнуудтай ажил хэрэгч, үр бүтээлтэй харьцах чадвартай байх;
- Багийн үйл ажиллагаанд хувийн үүрэг хариуцлагаа хүлээж ажиллах;
- Өөрийн үйлчлүүлэгчийн хяналтын талаар сувилагчид зааж хэрэгжүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлэх;

6. Хүн амын эрүүл мэндийн зөвлөгч (Community Health Advocate)

- Монгол улсын нийт хүн амын болоод хувь хүний эрүүл мэндийг сахин хамгаалахад чиглэсэн хүчин чармайлт гаргах чадварууд;
 - Хувь хүнийг эдгээн илааршуулах, эрүүл мэндэд нь сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлт хүчин зүйлсийг таних, үнэлэх, эрсдлийг бууруулах, нөөцийг дайчлах арга хэмжээг зохион байгуулах;
 - Хувь хүний эрүүл, эмгэг зан үйлийг таних, үнэлэх чадвар, эрүүл мэндийг дэмжих асуудал нь үйлчлүүлэгчийн эмчилгээний салшгүй хэсэг болохыг ойлгох;
 - Өвчин эмгэг, осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх тохиромжтой үйл ажиллагааг зохион байгуулах, хувь хүн, гэр бүл, олон нийтийн эрүүл мэндийг хамгаалах, хадгалах, дэмжих, үүрэг, боломжоо ухамсарласан байх;
 - Хувь хүний эрүүл мэндийн өмнө хүлээсэн эрүүл мэндийн зөвлөгчийн үүрэг ба олон нийтийн эрүүл мэндийн өмнө хүлээсэн хаалга баригчийн үүргийн хооронд зөрчил үүсч болох тухай мэддэг байх;
- Нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлж зөвлөгөө өгөх чадварууд;
 - Эмч тархвар судлалын баримтанд үндэслэн олон нийтийн эрүүл мэндийн хэрэгцээг тодорхойлох;
 - Үйлчлэх хүрээний хүн амын эрүүл мэндэд нийгмийн бодлогууд хэрхэн нөлөөлж байгааг өргөн цар хүрээтэйгээр тодорхойлох;
 - Эмч эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тэгш, хүртээмжтэй байдлыг хангах;

7. Зохион байгуулагч, манлайлагч байх (Leader)

- Өөрийн сургалтын хэрэгцээ, хувийн амьдрал, эрүүл мэндийн байдалдаа цаг хугацаа боломжит нөөцийг үр дүнтэйгээр ашиглах чадвар;
 - Сонгосон мэргэшилдээ үнэнч, нийгэмд өөрийн хувь нэмэр оруулах хүсэл эрмэлзэлтэй байх;
 - Цаг ашиглалтыг дээд хэмжээнд барьдаг байх;
 - Мэргэжлийн үр дүнтэй дадлага хийхийн тулд менежмент, эрэмбэлэх чадварыг эзэмшсэн байх;
 - Өөрийн мэдлэг, ур чадвараа тасралтгүй сайжруулах, дээшлүүлэх хүсэл, чадвартай байх;

- Ажлын хэт ачаалал, сэтгэл түгшилтээс үүдэн өөрт тохиолдох өвчин эмгэгийг эрт үеийн шинж тэмдгээр таньж өөрийн эрүүл мэндээ хамгаалах;
- Ажлын тэргүүлэх чиглэлээ тодорхойлж цагийг үр дүнтэй төлөвлөж хувийн зохион байгуулалттай ажиллах;
- Үйлчлүүлэгчийн нэн тэргүүний хэрэгцээнд үндэслэн эрүүл мэндийн тусламжийн хязгаарлагдмал нөөц бололцоогоо ахмад эмчийн хяналт дор ашиглах чадварууд;
 - Сайн сонсогч байх;
 - Ахмад эмчийн зөвлөгөөг өөрийн нөхцөл бололцоонд тааруулж тусган ажиллах чадвар;
- Эрүүл мэндийн байгууллагад үр ашигтай, бүтээлчээр ажиллах чадварууд;
 - Мэргэшсэн байх, өөрийн мэдлэг, ур чадварыг бүрэн дүүрэн ашиглах чадвар;
 - Нүдний эмгэг, түүний мэс засал болон оптикийн асуудлыг шийдвэрлэхүйц эмнэлзүйн зөв дүгнэлт хийх мэдлэг, чадвартай байх;
 - Хүнлэг энэрэнгүй, эмч эмнэлгийн ажилтны ёс зүйг дээд зэргээр баримтлан ажиллах чадвар;
 - Мэргэжил, ур чадварыг ямагт хөгжүүлэн суралцах;
- Салбар хоорондын багийн үйл ажиллагаанд үр дүнтэйгээр оролцох чадварууд;
 - Эмнэлгийн бусад тасгийн эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй мэргэжлийн мэдлэг, мэдээллээ хуваалцаж хамтран ажиллах;
 - Салбар дундын ижил мэргэжилтний дунд хурал, семинар, хэлэлцүүлэг тогтмол зохион байгуулах, хөтлөх чадвар;
- Үйлчлүүлэгчийн аюулгүй байдал, тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулах чадварууд;
 - Хувь хүний онцлог, амьдралын байдлыг харгалзан өвчтөн болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, садан, төрлийн хүнтэй хүндэтгэлтэй харьцах;
 - Хүн амын дунд зонхилон тохиолддог, зайлшгүй сохрол, сул хараа үүсгэдэг өвчнүүдийн шинж тэмдгийг таньж, ялган оношилдог, анхан шатны тусламж үйлчилгээг үзүүлдэг байх;
 - Өвчтнөөс асуумж авах, бодит үзлэг хийх, өвчтөн түүний гэр бүл асран хамгаалагчийн сэтгэл зүй, нийгмийн нөхцөл байдлыг үнэлж оношилгоо, эмчилгээ, хяналтын төлөвлөгөөг гарган хэрэгжүүлдэг байх;
 - Орон нутгийн түвшинд хийгдэх оношилгоо, эмчилгээний гардан үйлдлүүдийг бүрэн эзэмшиж, тусламж үйлчилгээг аюулгүй үзүүлдэг байх;
 - Өвчтний хувийн нууцыг хадгалах;
 - Өвчтний өвдөлт, сэтгэл зовнил, цаашдын тавиланд анхаарал хандуулж чаддаг байх;

- Орон нутгийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний нөөц бололцоонд тулгуурлан, өвчтөнд үзүүлэх тусламж үйлчилгээг шийдвэрлэх;
- Өөрийн мэдлэг, боловсролыг бүрэн дайчлан шавхаж ажиллах чадвар;
- Хамгийн оновчтой шийдвэрийг шуурхай гарган ажиллах чадвар;
- Эрүүл мэндийн байгууллагын бүртгэл, тайлангийн маягтыг зохих хууль журмын дагуу цаг хугацаанд нь үнэн зөв хөтлөх;

ТАВ. СУРГАЛТЫН АРГА ЗҮЙ

5.1. Сургалтын төрөл, хэлбэр, чиглэл, индекс, хугацаа, байршил

- Сургалтын хугацаа 3 жил байна.
- Хүний их эмчийн “Нүд судлал” үндсэн мэргэшлийн сургалт нь Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн зөвлөлөөс Нүд судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт явуулах зөвшөөрөл авсан эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх байгууллага, анагаах ухааны боловсрол олгох их сургуульд түшиглэн явагдана.
- Нүд судлал үндсэн мэргэшлийн эмнэл зүйн мэргэшүүлэх сургалт нь зөвхөн эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний байгууллагад түшиглэн явагдах бөгөөд тухайн сургалтад гол үүрэгтэй эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх байгууллага нь үндсэн байгууллага байна. Сургалт эрхлэх үндсэн байгууллага нь
 - Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлэг
 - Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлэг
 - Анагаахын Шинжлэх Ухааны Үндэсний Их Сургууль, түүний харьяа Монгол-Японы сургалтын эмнэлэг байна.
- Сургалт эрхлэх үндсэн байгууллагууд нь өөрийн байгууллагад дангаар хэрэгжүүлэх боломжгүй сургалтыг хамтран зохион байгуулах зорилгоор Эх, Хүүхдийн Эрүүл Мэндийн Үндэсний Төв, лавлагаа шатлалын бусад эмнэлгүүдтэй сүлжээ үүсгэн хамтран ажиллана.

5.2. Сургалт явуулах арга зүй

- “Нүд судлал” үндсэн мэргэшлийн сургалт нь 132 долоо хоног үргэлжлэх ба ажлын байрны сургалт (On the job), тэнхимийн сургалт (Off the job), нойтон лаборатори (Wet-Lab), дуураймал орчин дахь сургалт (Simulation training) хэлбэрээр явагдана.
- Нүд судлалын үндсэн мэргэшлийн сургалтад мэргэшүүлэх (эмнэл зүйн) болон заавал судлах, сонгон судлах (эмнэл зүйн бус) тойролтууд тус тус багтана.
- Нүд судлалын эмнэл зүйн мэргэшүүлэх сургалт нь 12 тойролтоор явагдана.
- Сургалт эрхлэх байгууллага дээр зохион байгуулагдаж буй Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, харилцаа, хандлага, мэргэжлийн үнэ цэнэ, Халдварын сэргийлэлт, хяналт, Амилуулах суурь тусламж, Эрүүл мэндийн салбарт мөрдөгдөж буй хууль, журам, зөрчлийн тухай хууль, хувь хүний нууцтай

холбоотой хууль, Эмнэлгийн эрх зүйн чиглэлээр сургалтанд заавал хамрагдана.

- Тойролт хийх хуваарь, үргэлжлэх хугацааг сургалт эрхлэх үндсэн болон сүлжээ байгуулагуудын байршил, хүчин чадал, нөөцөд тохируулан зохион байгуулна.
- Суралцагч эмчийн өдөр тутмын болон 7 хоногийн үйл ажиллагааны нарийвчилсан хуваарийг сургалтын эрхлэх үндсэн байгууллагын сургалтын алба боловсруулж батлуулна.
- Сургалт эрхлэх байгууллага нь сургалтын таатай орчин, дэд бүтцийг бүрдүүлэх, бэхжүүлэх, суралцагчийн ажиллан суралцахтай холбоотой үүсэх хөдөлмөрийн харилцааны нэмэлт зохицуулалтыг байгууллагын дотоод журамд тусган хэрэгжүүлэх, тойролтод заасан хуваарилалтын дагуу суралцуулах, сургалтын үйл явцыг үнэлэх, дотоод хяналт тавих ажлыг зохион байгуулна.
- Нүд судлал үндсэн мэргэшлийн сургалтыг явуулахдаа суралцагчийг бие дааж мэргэжлийн үйл ажиллагаа явуулах (сонсох, харах, сургалт удирдах багшийн хяналтан дор гардан үйлдэл хийх, сургалт удирдах багш, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй хамтарч гардан үйлдэл хийх, бие дааж гардан үйлдэл хийх) чадварыг үе шаттайгаар бүрэн эзэмшүүлэх дадлага голлосон хэлбэрээр хийнэ.
- Нүд судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт дүүргэснийг гэрчлэх баримт бичиг нь нүдний судлалын эмчийн мэргэшлийн үнэмлэх байна.

5.3. Зайлшгүй таньж мэдэх, суралцах шаардлагатай шинж тэмдэг ба хам шинж (signs and symptoms), суурь мэдлэг, өвчин эмгэг, эзэмших гардан үйлдэл

Нүд судлал үндсэн мэргэшлийн сургалтад суралцагч нь сургалтын төгсгөлд бие даан тусламж, үйлчилгээ үзүүлж чадах түвшинд хүрэхийн тулд эмнэл зүйн сургагч багшийн шууд хяналт дор суралцан ажиллах явцдаа дараах шинж тэмдэг, хам шинж, өвчин эмгэгийг танин мэдэж, гардан үйлдлийг гүйцэтгэн, үндсэн мэргэшлийн сургалтын тойролтуудад оролцоно.

5.3.1. Зайлшгүй таньж мэдэх өвчний шинж тэмдэг (signs and symptoms):

1. Хараа аажим муудах (*Slow loss of vision*)
2. Хараа эсхүл харааны талбай гэнэт хэсэгчлэн эсхүл түр алдагдах (*Sudden partial or temporary loss of vision or loss of visual field*)
3. Хараа бүрэлзэх, манантах (*Blurred and opaque vision*)
4. Гэрэл мэдрэх төдий харах (*Light perception vision*)
5. Шөнийн харалган (*Night-blindness*)
6. Өнгөний харалган (*Color blindness*)
7. Нүдэнд оч гялбах (*Light flashes / photopsia*)
8. Шулуун зураас муруй долгионтой мэт харагдах (*Straight lines look bent or wavy*)
9. Гэрэл цацарч эсхүл хүрээ татаж харагдах (*Starbursts or halos around lights*)
10. Нүд гэрэлд гялбах (*Photophobia*)

11. Нүдний өмнүүр юм хөвж харагдах (*Floating objects in the eye*)
12. Сүүдэр эсвэл бараан хөшиг хаасан мэт харах (*Shadow or dark curtain in vision*)
13. Юмс жижиг эсхүл хэмжээ нь өөрчлөгдөж харагдах (*Objects appear smaller or different sizes*)
14. Юм хоёрлож харагдах (*Double vision / diplopia*)
15. Төвийн харааны алдагдал (*Central vision loss*)
16. Захын харааны алдагдал (*Peripheral vision loss*)
17. Хялар (*Strabismus*)
18. Мохос хараа (*Amblyopia / lazy eye*)
19. Нүдний дотоод даралт ихсэх (*Increased intraocular pressure*)
20. Нүдний дотоод даралт багасах (*Decreased intraocular pressure*)
21. Гифем (*HypHEMA*)
22. Гипопион (*Hypopyon*)
23. Цочмог үрэвсэл (*Acute inflammation*)
24. Архаг үрэвсэл (*Chronic inflammation*)
25. Толгой өвдөлт (*Headache*)
26. Нүдний өвдөлт (*Pain in eye*)
27. Нүдний цочмог өвдөлт (*Acute eye pain*)
28. Нүдний угаар өвдөх (*Pain behind eye*)
29. Нүдний орчмын өвдөлт (*Pain around eye*)
30. Нүдэнд гадны биет орох/торох (*Foreign body/sandy feeling in the eye*)
31. Нүд загатнах (*Itching eye*)
32. Нүд улайх (*Red eye*)
33. Нулимс гоожих (*Tearing*)
34. Нүд цочрох (*Irritation*)
35. Нүд хуурайших (*Dryness*)
36. Нүд нуухтах (*Discharge from eye*)
37. Нүд халуун оргих (*Burning in the eye*)
38. Зовхины агчил (*Blepharospasm*)
39. Зовхины үүсгэвэр (*Lump on eyelid*)
40. Зовхины хөдөлгөөн хязгаарлагдах (*Limited movement of eyelid*)
41. Зовхи унжих (*Drooping eyelid*)
42. Нүдний хэвийн бус хөдөлгөөн (*Abnormal eye movement*)
43. Нүд бүлтийх (*Exophthalmos /proptosis*)
44. Хүүхэн харааны эмгэг байдал (*Abnormalities of pupil*)
45. Хүүхэн хараа томрох (*Enlarged Pupil*)
46. Нүдний гэмтэл (*Eye trauma*)
47. Зовхи хавдах (*Swollen eyelid*)
48. Эвэрлэгийн хаван (*Corneal edema*)
49. Өмнөд хорго гүехэн болох (*Shallow anterior chamber*)
50. Өмнөд хоргод эс эсхүл хөвөлт үүсэх (*Cells or floaters on anterior chamber*)
51. Амьсгал, цусны эргэлтийн зогсолт (*Cardiac Arrest*)
52. Шигдээс (*Infarction*)
53. Ухаан алдалт, баларталт (*Convulsions, Syncope*)
54. Оворго (*Coma*)

55. Шок (*Shock*)
56. Амьсгаадалт (*Shortness of breath*)
57. Цээжээр өвдөлт (*Chest pain*)
58. Амьсгал осолтой зүрхний хэм алдагдалт (*Life threatening Arrhythmia*)
59. Цус алдалт (*Bleeding*)
60. Таталт (*Seizures*)
61. Халууралт (*Fever*)
62. Дотор муухайралт, бөөлжилт (*Nausea, vomit*)
63. Сэтгэл гутрал (*Depression*)
64. Манас таталтын хам шинж (*Eclampsia*)
65. Хордлогын хам шинж (*Poison syndrome*)

5.3.2. Зайлшгүй суралцаж, таньж мэдэх шаардлагатай өвчин эмгэгүүд:

Зовхи, нулимсны эрхтэн, ухархайн эмгэгүүд (*Disorders of eyelid, lacrimal system and orbit*). H00-H06

1. Өвдөг ба халазион (*Hordeolum and chalazion*). H00
2. Блефарит (*Blepharitis*). H01.0
3. Зовхи дотогш шамрах ба сормуусны буруу ургах (*Entropion and trichiasis of eyelid*). H02.0
4. Зовхи гадагш шамрах (*Ectropion of eyelid*). H02.1
5. Лагофталм (*Lagophthalmos*). H02.2
6. Блефарохалазис (*Blepharochalasis*). H02.3
7. Зовхи буух (*Ptosis of eyelid*). H02.4
8. Блефарофимоз (*Blepharophimosis*). H02.52
9. Зовхины Мейбомын булчирхайн үйл ажиллагааны алдагдал (*Meibomian gland dysfunction of eyelid*). H02.88
10. Дакриоаденит (*Dacryoadenitis*). H04.0
11. Нүд хуурайших хам шинж (*Dry eye syndrome*). H04.12
12. Цочмог дакриоцистит (*Acute dacryocystitis*). H04.32
13. Архаг дакриоцистит (*Chronic dacryocystitis*). H04.41
14. Нярайн хамар нулимсны хүүдийн бөглөрөл (*Neonatal obstruction of nasolacrimal duct*). H04.53
15. Нулимсны сүв урвах (*Eversion of lacrimal punctum*). H04.52
16. Нулимсны сувгийн нарийсал (*Stenosis of lacrimal canaliculi*). H04.54
17. Нулимсны цэгийн нарийсал (*Stenosis of lacrimal punctum*). H04.56
18. Ухархайн целлюлит (*Cellulitis of orbit*). H05.01
19. Нүд бүлтийх байдал (*Exophthalmic conditions*). H05.2
20. Ухархайд цус хурах (*Hemorrhage of orbit*). H05.23
21. Нүд ширгэх (*Enophthalmos*). H05.4
22. Ухархайн нэвт шархны улмаас ухархайд орсон (удаж буй) гадны биет (*Retained (old) foreign body following penetrating wound of orbit*). H05.5

Налихын эмгэгүүд (*Disorders of conjunctiva*). H10-H11

23. Цочмог конъюнктивит (*Acute conjunctivitis*). H10.01
24. Архаг конъюнктивит (*Chronic conjunctivitis*). H10.4
25. Блефароконъюнктивит (*Blepharconjunctivitis*). H10.5

- 26. Нүдний далавч хальс (*Pterygium of eye*). H11.0
- 27. Нүдний өөх (*Pinguecula*). H11.15
- 28. Налих сорвижих/Симблефарон (*Symblepharon*). H11.23
- 29. Налихын цус харвалт (*Conjunctival hemorrhage*). H11.3

Нүдний склер, эвэрлэг, солонгон бүрхүүл ба сормослог биеийн эмгэгүүд (Disorders of sclera, cornea, iris and ciliary body). H15-H22

- 30. Склерит (*Scleritis*). H15.0
- 31. Склеромаляци (*Scleromalacia*). H15.05
- 32. Эписклерит (*Episcleritis*). H15.1
- 33. Кератит (*Keratitis*). H16
- 34. Эвэрлэгийн шарх (*Corneal ulcer*). H16.0
- 35. Кератоконъюнктивит (*Keratoconjunctivitis*). H16.2
- 36. Эвэрлэгийн абсцесс (*Corneal abscess*). H16.31
- 37. Эвэрлэгийн шинэ судасжилт (*Corneal neovascularization*). H16.4
- 38. Эвэрлэгийн сорвижилт ба үүл (*Corneal scars and opacities*). H17
- 39. Бэлцрүүт кератопати (*Bullous keratopathy*). H18.1
- 40. Кератоконус (*Keratoconus*). H18.6
- 41. Цочмог ба цочмогдуу иридоциклит (*Acute and subacute iridocyclitis*). H20.0
- 42. Архаг иридоциклит (*Chronic iridocyclitis*). H20.1
- 43. Фуксийн гетерохроми циклит (*Fuchs' heterochromic cyclitis*). H20.81
- 44. Вогт Кояанаги хам шинж (*Vogt-Koyanagi syndrome*). H20.82
- 45. Гифем (*HypHEMA*). H21.0
- 46. Солонгон бүрхүүлийн рубеоз (*Vascular disorders of iris / rubeosis*). H21.1
- 47. Солонгон бүрхүүлийн хатингар (*Iris atrophy*). H21.26
- 48. Хүүхэн харааны сарьс (*Pupillary membranes*). H21.4
- 49. Солонгон бүрхүүл, сормослог биеийн наалдац, урагдал (*Adhesions and disruptions of iris and ciliary body*). H21.5
- 50. Өөр бүлэгт ангилсан өвчний үеийн солонгон бүрхүүл ба сормослог биеийн эмгэг (*Disorders of iris and ciliary body in diseases classified elsewhere*). H22

Болрын эмгэгүүд (Disorders of lens). H25-H28

- 51. Хөгшрөлтийн болрын цийлт (*Age-related cataract*). H25
- 52. Нярайн ба өсвөр насны болрын цийлт (*Infantile and juvenile cataract*). H26.0
- 53. Гэмтлийн цийлт (*Traumatic cataract*). H26.1
- 54. Хүндрэлийн цийлт (*Complicated cataract*). H26.2
- 55. Эмийн гаралтай цийлт (*Drug induced cataract*). H26.2
- 56. Болоргүйдэх (*Aphakia*). H27.0
- 57. Болрын мултрал (*Dislocation of lens*). H27.1
- 58. Өөр бүлэгт ангилсан өвчний үеийн цийлт ба болрын бусад эмгэг (*Cataract in diseases classified elsewhere*). H28

Судаслаг бүрхүүл ба торлогийн эмгэгүүд (Disorders of choroid and retina). H30-H36

- 59. Судаслаг бүрхүүл, торлогийн үрэвсэл (*Chorioretinal inflammation*). H30
- 60. Арын циклит (*Posterior cyclitis*). H30.2
- 61. Судаслаг бүрхүүл, торлогийн сорви (*Chorioretinal scars*). H31.0

62. Судаслаг бүрхүүлийн сөнөрөл (*Choroidal degeneration*). H31.1
63. Судаслаг бүрхүүлийн удамшлын дистрофи (*Hereditary choroidal dystrophy*). H31.2
64. Судаслаг бүрхүүлийн цус харвалт ба урагдал (*Choroidal hemorrhage and rupture*). H31.3
65. Судаслаг бүрхүүлийг түрсэн цус хуралт (*Expulsive choroidal hemorrhage*). H31.31
66. Судаслаг бүрхүүлийн хуурал (*Choroidal detachment*). H31.4
67. Судаслаг бүрхүүлийн шүүдэст хуурал (*Serous choroidal detachment*). H31.42
68. Өөр бүлэгт ангилсан өвчний үеийн судаслаг бүрхүүл, торлогийн эмгэгүүд (*Chorioretinal disorders in diseases classified elsewhere*). H32
69. Торлогийн хуурал ба язрал (*Retinal detachments and breaks*). H33
70. Торлог цавтах ба торлогийн ууланхай (*Retinoschisis and retinal cysts*). H33.1
71. Торлогийн шүүдэст хуурал (*Serous retinal detachment*). H33.2
72. Торлог хууралгүй язрах (*Retinal breaks without detachment*). H33.3
73. Торлогийн хууралгүй, тах хэлбэрийн урагдал (*Horseshoe tear of retina without detachment*). H33.31
74. Торлогийн татагдсан хуурал (*Traction detachment of retina*). H33.4
75. Торлогийн төв артерийн бөглөрөл (*Central retinal artery occlusion*). H34.1
76. Торлогийн артерийн салааны бөглөрөл (*Retinal artery branch occlusion*). H34.23
77. Торлогийн төв венийн бөглөрөл (*Central retinal vein occlusion*). H34.81
78. Торлогийн венийн салааны бөглөрөл (*Branch retinal vein occlusion*). H34.83
79. Шүүдэст ретинопати (*Exudative retinopathy*). H35.02
80. Гипертензийн ретинопати (*Hypertensive retinopathy*). H35.03
81. Торлогийн васкулит (*Retinal vasculitis*). H35.06
82. Дутуу нярайн ретинопати (*Retinopathy of prematurity*). H35.1
83. Насжилтын шалтгаант шар толбоны шүүдэст бус сөнөрөл (*Nonexudative age-related macular degeneration*). H35.31
84. Насжилтын шалтгаант шар толбоны шүүдэст сөнөрөл (*Exudative age-related macular degeneration*). H35.32
85. Шар толбоны цэврүүт сөнөрөл (*Cystoid macular degeneration*). H35.35
86. Шар толбоны друз (*Drusen (degenerative) of macula*). H35.36
87. Торлогийн латтис сөнөрөл (*Lattice degeneration of retina*). H35.41
88. Торлогийн нөсөөд дистрофи (*Pigmentary retinal dystrophy*). H35.52
89. Төвийн шүүдэст хориоретинопати (*Central serous chorioretinopathy*). H35.71
90. Өөр бүлэгт ангилсан өвчний үеийн торлогийн эмгэгүүд (*Retinal disorders in diseases classified elsewhere*). H36

Глаукома (Glaucoma). H40-H42

91. Глаукомын сэжиг (*Glaucoma suspect*). H40.0
92. Нүдний гипертензи (*Ocular hypertension*). H40.05
93. Нээлттэй өнцөнт глауком (*Open-angle glaucoma*). H40.1
94. Бага даралттай глауком (*Low-tension glaucoma*). H40.12
95. Нөсөөт глауком (*Pigmentary glaucoma*). H40.13
96. Анхдагч хаалттай өнцөгт глауком (*Primary angle-closure glaucoma*). H40.2

97. Гэмтлийн шалтгаант хоёрдогч глауком (*Glaucoma secondary to eye trauma*). H40.3

98. Үрэвслийн шалтгаант хоёрдогч глауком (*Glaucoma secondary to eye inflammation*). H40.4

Шиллэг бие ба нүдний алимьн эмгэгүүд (*Disorders of vitreous body and globe*). H43-H44

99. Шилэнцэр унжих (*Vitreous prolapse*). H43.0

100. Шилэнцэрийн цус харвалт (*Vitreous hemorrhage*). H43.1

101. Шилэнцэрийн кристаллин хуримтлал (*Crystalline deposits in vitreous body*). H43.2

102. Шар толбо шилэнцэрийн татлага (*Vitreomacular adhesion*). H43.82

103. Идээт эндофтальмит (*Purulent endophthalmitis*). H44.0

104. Цочмог панофтальмит (*Panophthalmitis (acute)*). H44.01

105. Судаслаг бүрхүүлийн симпатик үрэвсэл (*Sympathetic uveitis*). H44.13

106. Миопийн сөнөрөл (*Degenerative myopia*). H44.2

107. Нүдний сидероз (*Siderosis of eye*). H44.32

108. Нүдний гипотони (*Hypotony of eye*). H44.4

109. Абсолют глауком (*Absolute glaucoma*). H44.51

110. Нүдний алимьн хатангир (*Atrophy of globe*). H44.52

111. Лейкокори (*Leucocoria*). H44.53

112. Гемофтальм (*Hemophthalmos*). H44.81

Харааны мэдрэл ба харааны замын эмгэгүүд (*Disorders of optic nerve and visual pathways*). H46-H47

113. Оптик неврит (*Optic neuritis*). H46

114. Нүдгий алимьн арын неврит (*Retrobulbar neuritis*). H46.1

115. Хордлогын оптик невропати (*Toxic optic neuropathy*). H46.3

116. Цус хомсролын невропати (*Ischemic optic neuropathy*). H47.01

117. Харааны мэдрэлийн гипоплази (*Optic nerve hypoplasia*). H47.03

118. Харааны мэдрэлийн хөхлөгийн хаван (*Papilledema*). H47.1

119. Харааны мэдрэлийн хөхлөгийн хатангир (*Optic atrophy*). H47.2

120. Харааны мэдрэлийн хөхлөгийн сэтэрхий (*Coloboma of optic disc*). H47.31

121. Оптик хиазмын эмгэгүүд (*Disorders of optic chiasm*). H47.4

122. Харааны замын бусад эмгэгүүд (*Disorders of other visual pathway*). H47.5

123. Кортикал хараагүйдэл (*Cortical blindness*). H47.61

Нүдний булчин, хос харааны хөдөлгөөн, аккомодаци ба рефракцийн эмгэгүүд (*Disorders of ocular muscles, binocular movement, accommodation and refraction*). H49-H52

124. Саажилтын хялар (*Paralytic strabismus*). H49

125. Нүд бүрэн хөдөлгөөнгүй болох (*Total ophthalmoplegia*). H49.3

126. Эзотропи (*Esotropia*). H50.0

127. Экзотропи (*Exotropia*). H50.1

128. (*Vertical strabismus*). H50.2

129. Дуэн-ы хам шинж (*Duane's syndrome*). H50.81

130. Гиперметропи (*Hypermetropia*). H52.0

131. Миопи (*Myopia*). H52.1
132. Астигматизм (*Astigmatism*). H52.2
133. Анизометропи ба анизокони (*Anisometropia and aniseikonia*). H52.3
134. Пресбиопи (*Presbyopia*). H52.4
135. Аккомодацийн агчил (*Spasm of accommodation*). H52.53

Хараа хямрах ба сохрох (Visual disturbances and blindness). H53-H54

136. Амблиопи (*Amblyopia*). H53.0
137. Хараа түр зуур алдагдах (*Transient visual loss*). H53.12
138. Хараа гэнэт алдагдах (*Sudden visual loss*). H53.13
139. Харааны таагүй байдал (*Visual discomfort*). H53.14
140. Диплопи (*Diplopia*). H53.2
141. Харааны талбайн согор (*Visual field defects*). H53.4
142. Өнгөт харааны хомсдол (*Color vision deficiencies*). H53.5
143. Шөнийн харалган (*Night blindness*). H53.6
144. Сохрол ба сул хараа (*Blindness and low vision*). H54

Нүд ба дайвар эрхтэний бусад эмгэг (Other disorders of eye and adnexa). H55-H57

145. Нистагм (*Nystagmus*). H55.0
146. Анизокори (*Anisocoria*). H57.02
147. Миоз (*Miosis*). H57.03
148. Мидриаз (*Mydriasis*). H57.04
149. Тоник хүүхэн хараа (*Tonic pupil*). H57.05
150. Нүдний өвдөлт (*Ocular pain*). H57.1

5.3.3. Зайлшгүй эзэмших гардан үйлдлийн жагсаалт:

Зовхи, нулимсны тогтолцоо, ухархайн эмгэгүүд

1. Зовхины ирмэгийг хамарсан жижиг урагдалд шархны анхдагч цэгцлэлт хийх;
2. Зовхины хоргүй үүсгэвэрийг авах, эд эс судлалын шинжилгээнд илгээх;
3. Халазион нээх, цэвэрлэх;
4. Зовхи/салст бүрхүүлээс биопси авах;
5. Сормуус буруу ургалтыг (сормуус авах, хөлдөөх эмчилгээ, мэс заслын эмчилгээ) засах;
6. Түр зуурын зовхи хаах (*temporary tarsorrhaphy*) мэс засал эмчилгээ хийх;
7. Зовхи эргүүлэх (*Quickert*) оёдол тавих ажилбарыг хийж гүйцэтгэх;
8. Зовхины гадна сэтэлгээг (*lateral canthotomy/cantholysis*) хийж гүйцэтгэх;
9. Нулимсны сүвийг бөглөх /(түр зуур болон байнгын) эсвэл таг (*plug*) оруулах;
10. Нулимсны замын үндсэн ажилбаруудыг (нулимс дамжуулах замын сорилууд, нулимсны замыг угаах, Jones Dye test 1 ба 2 хийх, нулимсны замыг сэтгүүрдэх, гуурс байрлуулах) гардан хийж гүйцэтгэх;
11. Нулимсны хүүдийн буглааг нээх, урсгуур тавих;
12. Эвисцераци/энуукляци мэс заслуудыг гардан хийж гүйцэтгэх;
13. Птоз засах (*Levator advancement, Frontalis sling*) мэс засал хийх;
14. Зовхи чангалах (*Lateral tarsal strip*) мэс засал хийх;
15. Зовхины гадагш, дотогш эргэлтийг засах;
16. Дакриоцистэктоми, дакриоцисториностоми мэс засал хийх;

17. Хавдрын мэс засал болон биопси авахад өмнөд хэсгийн орбитотоми хийх;
18. Нүдний аяганы доод ханын хугарал засах мэс заслыг гардан хийж гүйцэтгэх;

Эвэрлэг болон нүдний гадаргуугын эмгэг, рефракцын мэс засал

19. Вирус, нян, мөөгөнцөр, шимэгчийн гаралтай нүдний халдварын үед дээж авах (эвэрлэгийг хусах, өсгөвөрлөх) мэс ажилбар хийх;
20. Эвэрлэгийн эпителийн дефектийн үед даралттай боолт, бандаж линз тавих;
21. Салст болон эвэрлэгт шигдсэн гадны биетийг авах;
22. Анхдагч далавч хальсыг авах;
23. Далавч хальсыг аваад салстаар нөхөх мэс засал хийх;
24. Зовхины урагдлыг засах;
25. Эвэрлэгийн хүндрэлтэй урагдлуудыг (одлог хэлбэрийн нэвтэрсэн урагдал-stellate-perforating laceration г.м) засах;
26. Эвэрлэгийн урагдлыг засах, анхдагч цэгцлэлт хийх;
27. Эвэрлэгт цавуу түрхэх;
28. Стромын жижиг мэс ажилбаруудыг хийж гүйцэтгэх;
29. Гадна хэсэгт *tarsorrhaphy* мэс ажилбар хийх;
30. Анхдагч халазион, өвдөгийг нээх, цэвэрлэх;
31. Зовхины үүсгэвэрт энгийн зүслэг хийх, биопси авах;
32. Химийн бодисоор гэмтсэн нүдийг угаах;

Судаслаг бүрхүүлийн эмгэгүүд

33. Өмнөд ба арын увейтийн үед үзлэг хийх (биомикроскопи, склерийг дарж үзлэг хийх, нүдний арын сегментийг өсгөлттэй линзээр шинжлэх, шилэнцэрт эс тодорхойлох, нүдний торлог бүрхүүл, хориойд, парс планаг шинжлэх, үнэлэх)
34. Увейтийн оношилгоонд нэмэлт шинжилгээнүүд хийх заалтыг тодорхойлох (флюоресцейнт ангиографи, хэт авиан шинжилгээ, лабораторийн шинжилгээ, бусад дүрс оношилгооны аргууд);

Болрын эмгэгүүд

35. Болрын мэс заслын талбайг ариутгах, ариун дреп байршуулах, мэдээгүйжүүлэг (хэсгийн, субтеноны, ретробульбар) хийх;
36. Эвэрлэгт хажуугийн (sideport) болон үндсэн (main) зүслэг хийх;
37. Склерт туннель үүсгэх
38. Өмнөд хоргод кохесив ба дисперсив вискоэластик оруулах;
39. Болрын өмнөд капсулыг капсулорексис/капсулотомии аргаар нээх;
40. Гидродиссекци ба гидроделинаци хийх;
41. Болрын цөмийг эргүүлэх
42. Болрын цөмд ховил гаргах, хуваах, факоэмульсжүүлэх;
43. Болрын кортексыг аспирац ирригацийн аргаар соруулж авах;
44. Хиймэл болрыг болрын уутанд суулгах;
45. Эвэрлэгийн шархыг битүүмжлэх, шарх хавагнуулах;
46. Мэс заслын дараа шарханд зөөлөн/ хатуу боолт тавих;
47. Болрын арын капсулын хоёрдогч бүдэгшлийн үед лазер капсулотомии хийх;

Торлог бүрхүүлийн эмгэгүүд

48. Чихрийн шижингийн үеийн шар толбоны хавангийн үед цэгэн/торон лазер хийх;
49. Захын тархмал лазер фотокоагуляци (панретинал) хийх;
50. Торлогийн дан урагдалд лазер ретинопекси хийх;
51. Торлогийн урагдал болон бусад эмгэгүүдэд хөлдөөх эмчилгээ хийх;
52. Эндофтальмитын үед шилэнцрээс сорьц авах, шилэнцэрт антибиотик тарих;
53. Шар толбоны хавангийн эмчилгээнд триамцинолон ацетонидыг тенон бүрхүүл доор тарих;
54. Судасны эндотелийн өсөлтийн факторын эсрэг бэлдмэлийг шилэнцэрт тарих;
55. Витрэктоми болон склер бүслүүрдэх мэс засалд туслахаар оролцох;

Нейро-Офтальмологи

56. Хүүхэн харааны үзлэг хийх;
57. Хүүхэн харааны ханьсах урвалын алдагдлыг тодорхойлох, таних, хэмжих;
58. Харааны талбайн шинжилгээ хийх, үр дүнг унших;
59. Конпрентацын аргаар харааны талбайн үнэлгээ хийх;
60. Автомат периметрийн шинжилгээг хийх, үр дүнг унших;
61. Харааны мэдрэлийн хөхлөгийг шууд, шууд бус, өсгөлттэй офтальмоскопигоор шинжлэх (харааны мэдрэлийн хөхлөгийн хаван, хатангир, нейроретинитийг таних, гэх мэт)
62. Гавал, тархи, нүдний ухархайн дүрс оношилгооны шинжилгээний хариуг оновчтой тайлбарлах;
63. Нүдний хэт авиан шинжилгээ хийх, хариуг тайлбарлах;

Глауком

64. Зайдал (*Seidel test*)-ын аргаар шүүрэл байгаа эсэхийг шалгах;
65. Цочмог нүдний дотоод даралт ихсэлтийн үед эвэрлэгт парацентез хийх;
66. Нээлттэй өнцөгт глаукомын үед сонгомол лазер трабекулопласти хийж гүйцэтгэх;
67. Хаалттай өнцөгт глаукомын үед аргон ба YAG лазер хийж гүйцэтгэх;
68. Хаалттай өнцөгт глаукомын үед захын иридэктоми хийж гүйцэтгэх;
69. Хүүхэн харааны хориггүй хаалттай өнцөгт глаукомын үед захын иридопласти хийж гүйцэтгэх;
70. Лазераар оёдол таслах ажилбар хийж гүйцэтгэх;
71. Циклопеструктив мэс засал (фотокоагуляц эсвэл криотерапи) хийх;
72. Антиметаболиттай ба антиметаболитгүй энгийн ба давтан трабекулэктоми мэс засал хийх;
73. Өмнөд хоргыг мэс заслын аргаар сэргээх;

Хүүхдийн нүд судлал ба хялар

74. Нүдний гадна булчин суллах (*recession*) мэс засал хийх;
75. Нүдний гадна булчин тайрах (*resection*) мэс засал хийх;
76. Нүдний гадна булчингийн хүчийг сулруулах (жишээ нь, тенотоми) ба чангалах (жишээ нь: *tuck*) мэс ажилбаруудыг хийж гүйцэтгэх;

77. Нүдний гадна булчингийн байрлалыг өөрчлөх (*transposition*)
78. Нүдний гадна булчинд зохицуулах оёдол тавих;
79. Мэс заслын үед булчингийн үйл ажиллагааг шалгах (Forced duction test) сорилыг хийж гүйцэтгэх;
80. Хамар нулимсны сувгийн бөглөрөлийг эмчлэх, нулимсны сувгийг сэтгүүрдэх;
81. Халазионыг мэс заслын аргаар эмчлэх;
82. Контагиозный моллюскийг мэс заслын аргаар эмчлэх;
83. Хяларын мэс заслын хүндрэлийг (жишээ нь булчин алдах, өмнөд хэсгийн ишеми, overcorrection, undercorrection) мэс заслын аргаар засах;

Оптик

84. Шууд офтальмоскопи хийх;
85. Шууд бус офтальмоскопи хийх;
86. Ретиноскопи хийх;
87. Энгийн томруулдаг шил (томруулагч) ашиглах;
88. Лензметр ашиглах;
89. Боломжит харааны чадал хэмжигч ашиглах;
90. Мэс заслын микроскопи ашиглах;
91. Эвэрлэгийн пахиметри ашиглах;
92. Лее дэлгэц, Хесс хүснэгт ашиглах;
93. Синоптофори ашиглах;
94. Нүдний угийг линзээр шинжлэх (панфундускопи, Голдман линз, Хруби линз, 90 диоптри)
95. Өнгөний тест (Ишихара тест, Харди Ланд Риттлер тест, Фарнворт Мунсел тест) ашиглах;

Нүдний гистопатологи

96. Нүдний эмгэг судлалын лабораторид бүх төрлийн сорьцыг боловсруулах;
97. Тусгай будагч бодисоор будсан эсвэл судалгааны зориулалттай сорьцтой тусгайлан ажиллах;
98. Нүдний алимьг зүсэж шинжлэх;
99. Нүдний өвчний идэвхитэй үед авсан сорьцод хийж буй микроскопийн шинжилгээнд эмгэг судлаач эмчийн хяналт, удирдлага дор туслан оролцох;

Нүдний хавдар судлал

100. Нүдэн доторх хавдрын үед нүдний ханыг нэвт гэрэлтүүлэх аргыг хийж гүйцэтгэх;
101. Энукляци хийх;

Сул харааны сэргээн засалт

102. Өвчтөнд зориулсан оновчтой нөхөн сэргээх эмчилгээ ба оптик багажийг сонгон эмчилгээний үр дүнд хүрэх;
103. Гемиянопси талбай алдагдлын үед харааны талбайг сайжруулах арга техникийг эзэмших;
104. Сул хараатай хүний жолоодох эрхэд үнэлгээ хийх;

105. Харааны өөрчлөлтийг үнэлэхийн тулд харааны чадал ба харааны талбайг тодорхойлох (хууль эрх зүй ба даатгал);
106. Сул хараатай өвчтөнд боловсрол олгох, багаж, хэрэгслийг хэрэглэх болон хязгаарлалтыг тодорхойлох;

ЗУРГАА. СУРГАЛТЫН АГУУЛГА

Нүд судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт нь суралцагч төвтэй байх бөгөөд суралцагч, сургалт удирдах багш, эмнэл зүйн сургагч багш, сургалт эрхлэх үндсэн байгууллага, эрүүл мэндийн бусад сүлжээ байгууллагууд, эрүүл мэндийн бусад ажилтан, үйлчлүүлэгч/өвчтөн, түүний гэр бүлийн хамтын ажиллагаанд суурилна.

6.1. Суралцагчдад тухайн сургалт эрхлэх байгууллагаас дор дурдсан агуулгатай, нэгээс доошгүй хоногийн хугацаатай чиглүүлэх сургалтыг зохион байгуулна. Үүнд:

- Сургалт эрхлэх байгууллагын танилцуулга (эмнэл зүйн мэргэшүүлэх сургалтын хувьд сүлжээнд нэгдсэн бусад байгууллагын танилцуулга);
- Сургалт удирдах чиглүүлэгч болон эмнэл зүйн сургагч багшийн бүрэлдэхүүн;
- Сургалтын зорилго, хөтөлбөр, төлөвлөлт, хяналт, үнэлгээ хийх арга зүй;
- Сургалт/тойролт хийх тухайн байгууллагад мөрдөх дүрэм, журам, заавар, стандарт;

6.2. Чиглүүлэх сургалтыг сургалт хариуцсан байгууллагын чиглүүлэгч багш, эмнэл зүйн сургагч багш, эмч, мэргэжилтнүүд хариуцан зохион байгуулж үр дүнг сурлагын дэвтэрт тэмдэглэнэ.

6.3. Заавал суралцах эмнэлзүйн бус тойролтууд нь 1 дүгээр дамжаанд 1-2 долоо хоног, 2 дугаар дамжаанд 2 долоо хоног, 3 дугаар дамжаанд 1 долоо хоног тус тус байхаар тусгагдсан бөгөөд сонгон судлах эмнэлзүйн бус тойролтыг 3 дугаар дамжаанд сонгон суралцаж үр дүнг тооцуулсан байна.

6.4. Эмнэлзүйн мэргэшүүлэх тойролт хийх нийт хугацаа 116 долоо хоног байх ба 11 сэдэвчилсэн чиглэлээр 1 дүгээр дамжаанд 38 долоо хоног, 2 дугаар дамжаанд 38 долоо хоног, 3 дугаар дамжаанд 40 долоо хоног тус тус байна.

Тойролтын агуулга, хугацаа

№	Тойролтын нэр	Хугацаа
Заавал судлах		
1	Нүд судлалын үндэс: Нүд судлалын шинжлэх ухаан, Харах эрхтний хөгжил, анатоми, физиологийн онцлог	2 долоо хоног
2	Нүд судлалын ёс зүй (<i>Ethics in Ophthalmology</i>)	2 долоо хоног
3	Халдварын сэргийлэлт, хяналт	3 долоо хоног
4	Яаралтай болон амилуулах суурь тусламж	3 долоо хоног
5	Оптик, Рефракци, Контакт линз	12 долоо хоног
6	Зовхи, нулимсны тогтолцоо, ухархайн эмгэг	12 долоо хоног

7	Эвэрлэг ба нүдний гадаргын эмгэг, рефракцийн мэс засал	12 долоо хоног
8	Судаслаг бүрхүүлийн эмгэг	12 долоо хоног
9	Болорын эмгэг	12 долоо хоног
10	Торлог бүрхүүлийн эмгэгүүд	12 долоо хоног
11	Нейро-Офтальмологи	12 долоо хоног
12	Глауком	12 долоо хоног
13	Хүүхдийн нүд судлал ба хялар	12 долоо хоног
14	Нүдний хавдар	4 долоо хоног
15	Сул харааны сэргээн засалт	4 долоо хоног
Сонгон судлах		
16	Нүдний эмгэг судлал (<i>Ophthalmic Pathology</i>)	2 долоо хоног
17	Судалгааны арга зүй (<i>Research methodology</i>)	2 долоо хоног
18	Хууль эрх зүй (<i>Legal Law</i>)	2 долоо хоног

Тойролт 1. Нүд судлалын үндэс

1. Нүд судлалын шинжлэх ухааны суурь ойлголтууд
2. Харах эрхтний хөгжил, анатоми, физиологи
3. Нүд шинжлэх арга, нүдний үзлэг
4. Харааны анализаторын үйл, түүнийг шинжлэх арга

Тойролт 2. Нүд судлалын ёс зүй (Ethics in Ophthalmology)

1. Анагаах ухааны ёс зүйд хэрэглэгддэг нэр томъёоны үндсэн ойлголт, тодорхойлолт (ёс суртахуун ба ёс зүй, бие даасан байдал, ашиг тус, хор хөнөөлгүй байдал, үнэнийг хэлдэг, шударга ёс, хариуцлага, энэрэн нигүүлсэх сэтгэл)
2. Анагаах ухааны суурь баримт бичигт заасан ёс зүйн зарчмууд
 - а. Гиппократын тангараг
 - б. Женевийн тунхаглал
3. Нүдний эмчилгээний менежментийн үндэс
4. Нүдний эмнэлзүйн практикт баримтлах ёс зүйн үндсэн зарчмууд
5. Хүнийг хамарсан судалгааны талаар эмнэлгийн баримт бичигт заасан ёс зүйн үндсэн зарчмууд
 - а. Нюрнбургийн код
 - б. Хельсинкийн тунхаглал
 - в. Белмонтын тайлан

Тойролт 3. Халдварын сэргийлэлт, хяналт

1. Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийн гарын эрүүл ахуйн мөрдөлт, гар угаах, халдваргүйжүүлэх үйл явц
2. Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд үйлчлүүлэгчийн зөөлөн эд, ясанд нэвтэрдэг, арьс, салстыг гэмтээдэг, цус, био шингэнд хүрэлцдэг давтан хэрэглэгддэг багаж, хэрэгслийн угаалга, халдваргүйжүүлэлт, ариутгах, хадгалах үйл явц
3. Хувийн хамгаалах хувцас хэрэгсэл өмсөх, тайлах арга, технологи
4. Халдвараас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, сургалт мэдээлэл хүргэх үйл явц
5. Эмнэлгийн дотоод орчны цэвэрлэгээ үйлчилгээнд өдөр тутам хяналт хийх зарчим
6. Эмнэлгийн зөөлөн эдлэл, цагаан хэрэглэл угаах, халдваргүйжүүлэх зарчим
7. Оношилгоо эмчилгээнд хэрэглэгдэх багаж, тоног төхөөрөмж, түүний дагалдах хэрэгслийг угаах, халдваргүйжүүлэх, ариутгах зарчим
8. Нян судлалын шинжилгээнд дүн шинжилгээ хийх, эмнэлгийн дотоод халдвараас урьдчилан сэргийлэх
9. Хурц үзүүр, иртэй багаж хэрэгсэлд өртөх, өртөлтийн дараах арга хэмжээ авах
10. Эмнэлгийн ахуйн болон аюултай хог хаягдлын ангилан ялгалт, цуглуулах, зөөвөрлөх, хадгалах зарчим
11. Эмнэлгийн зөөлөн эдлэл, цагаан хэрэгсэл угаах, халдваргүйжүүлэх зарчим

12. Агаарын халдваргүйтгэл, хуваарийн дагуу шавьж мэрэгчгүйтгэл хийх үйл ажиллагааны зарчим

Тойролт 4. Яаралтай болон амилуулах суурь тусламж

1. Амилуулах суурь тусламж (АСТ)-ийн эмнэлзүйн удирдамжийг мэддэг байх
2. Амилуулах суурь тусламж (АСТ)-ийн гинжин дарааллын ач холбогдлыг мэддэг байх
3. Амь тэнссэн байдлыг таньж мэдэх
4. Зүрх амьсгал зогссоныг тодорхойлох
5. Амьсгалын замыг чөлөөлөх
6. Амилуулах суурь тусламжийг мэргэжлийн түвшинд үзүүлэх чадвар
7. Цээж шахалт, аврах амьсгалуулалт хийх зарчим
8. Аврагчид үүсэх эрсдэл
9. Автомат тохируулгат дефибриллятор хэрэглэх дарааллын алгоритм
10. Амилуулах лавшруулсан тусламжийг эрт эхлүүлэх ач холбогдлыг мэддэг байх

Тойролт 5. Оптик, Рефракци, Контакт линз

Физикийн оптик

1. Гэрлийн хэв шинж	10. Дамжих болон нэвчих
2. Цахилгаан соронзон спектр	11. Фотометр
3. Долгионы томъёо	12. Лазерууд
4. Фотоны бөөмийн онол	13. Гэрэлтүүлэг
5. Дифракци	14. Зургийн санар
6. Интрефренц ба уялдаа холбоо	15. Цайрал болон туяа
7. Тодрол	16. Гэрлийн тархалт- Оптик медиа болон хугарлын индекс
8. Туйлшрал	
9. Сарних	

Геометрийн оптик

17. Тусгал (толин)	21. Астигматик линз
18. Хугарал	22. Линзний тэмдэглэгээ
19. Призмүүд	23. Үл мэдэгдэх линзийг тодорхойлох
20. Сфер шил	24. Линзний гажиг

Клиник оптик

25. Нүдний оптик	32. Эмметропи
26. Оптик орчноор гэрэл дамжих	33. Аккомодаци
27. Схемийн болон багасгасан нүд	34. Пуркнье ээлж
28. Хүүхэн харааны хариу урвал ба оптик системийн нягтралд үзүүлэх нөлөө	35. Пинхол
29. Харааны чадал	36. Аметропи
30. Гэрэлд мэдрэг байдал	37. Аккомодацийн асуудлууд
31. Catoptric зураг	38. Хугарлын гажгууд
	39. Аметропыг засах
	40. Афаки үеийн шилэнд тулгардаг асуудлууд

41. Конвергенц болон аккомодацид контакт линз болох шилээр засах нөлөө (далайц, ойр цэг, холын цэг)
42. Линзийн хүчний нөлөө
43. Арын орон зай (BVD)

Клиник рефракци

48. Ретиноскопи
49. Субъектив рефракц
50. BVD хэмжих
51. Булчин тэнцвэржүүлэх сорил
52. Аккомодацийн хүч
53. Хүүхэн хараа хоорондын зай

Багаж болон сорилууд

59. Шууд офтальмоскопи
60. Шууд бус офтальмоскопм
61. Ретиноскопи
62. Фокиметр
63. Энгийн томруулдаг шил (томруулагч)
64. Лензметр
65. Гэрэл ба тодосгогч сорил
66. Боломжит харааны чадал хэмжигч
67. Автомат рефрактометр
68. Биомикроскопи (үзлэг хийх арга багтана)
69. Стерео тест
82. Өнгөний тест (Ишихара тест, Харди Ланд Риттлер тест)
83. Контакт линз зүүх шаардлагатай өвчтөнөөс асуумж цуглуулах, үзлэг болон шинжилгээ хийх талаар анхан шатны мэдлэгтэй байх
84. Контакт линз зүүдэг өвчтөнд ретиноскопи, рефракци болон илүүдсэн-рефракцийн аргуудыг гүйцэтгэх
85. Зөөлөн болон хатуу контакт линз (Хий нэвтрүүлдэг хатуу контакт линз) суурь муруйн өөрчлөлт, контакт линз болон эвэрлэг хоёрын хоорондох нулимсан давхарга зэргийн оптик болон оптикийн бүсийг тайлбарлах
86. Нэмэх цилиндрээс хасах цилиндрүү хөрвүүлэх, харааны шилний жорыг контакт линзний жорруу хөрвүүлэх аргыг тайлбарлах
87. Тохиромжтой нэр томъёо ашиглан контакт линзний үндсэн загварыг тайлбарлах
88. Контакт линз тааруулах үндсэн арга техникийг тайлбарлаж, гүйцэтгэх
89. Энгийн контакт линз хэрэглэх хүмүүсийг зөв ангилах
90. Нэмэлт хэрэгсэл, үзлэгийн аргуудыг ашиглан контакт линз тааруулах
91. Контакт линз хэрэглэхэд зовиургүй байх, нүдэнд тохирсон байх болон контакт линзээр засарсан харааны чадал зэрэгт хяналт тавих
92. Контакт линзний хэрэглээний эсрэг заалтыг тодорхойлох

44. Томруулах нүдний шил
45. Болрын тооцоолол
46. Пресбиопи (ойрын харааг хэмжих)
47. Сул харааны хэрэгсэл

54. Линзийн төвлөрлийг сааруулах, призматик нөлөө
55. Линзний шилдэг төрөл
56. Олон үйлдэлт шилний жор бичих
57. Хүүхдэд жор бичих
58. Циклофлеги рефракц

70. Эвэрлэгийн топографи
71. Аппланацн тонометр
72. Спекюлар микроскопи
73. эс заслын микроскопи
74. Томруулах линзний зарчим
75. Эвэрлэгийн пахиметр
76. Лее дэлгэц, Хесс хүснэгт
77. Синоптофори
78. Нүдний угт хэрэглэгдэх линз (панфундускопи, Голдман линз, 90Д)
79. Нүдний угийн зураг авагч
80. Гониоскопи
81. Тонометр

93. Контакт линзний оптик болон үндсэн суурь ойлголтуудыг тайлбарлах (контакт линзний сонголт, хувь хүнд тохируулах арга барил гэх мэт)
94. Энгийн контакт линз хэрэглэх тохиолдлын заалтыг жагсаан бичих

Тойролт 6. Зовхи, нулимсны тогтолцоо, ухархайн эмгэг

1. Нүдний зовхи, нулимсны тогтолцоо, ухархай ясны анатоми, физиологийн тухай суурь мэдлэгийг эзэмших (зовхи, зовхины цагираг булчин, ухархайн бүтцүүд, мейбомин булчирхай, нулимсны булчихрай, Зейсийн булчирхай, Whitnall-ын холбогч эд, Мюллерийн булчин, Lockwood-ын холбогч эд, нулимсны суваг, нулимсны сүв, ухархай яснууд, ухархайн нүх, хамрын хөндий, шөрмөсөн цагираг буюу annulus of Zinn, артери, венийн судасны цусан хангамж, тунгалгийн зангилаа, мэдрэлжүүлэлт, нүдний гадна булчингууд гэх мэт)
2. Нүдний зовхи, нулимсны тогтолцоо, ухархай ясны гэмтлийн үед авах эмчилгээний үндсэн механизм, зарчмуудыг эзэмших
3. Ургийн архины хам шинж буюу Fetal alcohol syndrome-ын тархвар судлал, эмнэлзүйн шинж тэмдгүүд, үнэлгээ, менежментийн талаар судлах
4. Нийтлэг тохиолддог окулопластикын эмгэгтэй өвчтөнүүдэд мэс заслын өмнөх болон дараах үнэлгээг хийх
5. Нүдний ухархайн энгийн гэмтлийг үнэлэх (ухархайн гадны биет, ретробульбар цус харвалт гэх мэт)
6. Суларсан зовхины хам шинж буюу Floppy eyelid syndrome-ыг үнэлэх, эмчлэх
7. Трихиазыг үнэлэх, эмчлэх
8. Блефароспазм болон hemifacial spasm-нүүрний нэг талын булчингийн спазмыг үнэлэх
9. Хүүхэд болон насанд хүрэгчдэд нийтлэг тохиолддог нүдний ухархайн хавдруудыг ялган оношлох
10. Нулимсны булчирхайн масссыг ялган оношлох (үрэвсэл, хавдар, төрөлхийн, халдварын шалтгаантай гэх мэт)
11. Дүрсийн оношилогоо дээр ухархайн хэвийн анатомийг таньж мэдэх (соронзон резонанс томограф-MRI, компьютер томограф-СТ, эхо гэх мэт)
12. Хүүхэд болон насанд хүрэгчдэд илэрдэг проптозыг ялган оношлох
13. Мэс заслын өрөөний жижиг гардан үйлдлийн техник, хүндрэлийн талаар судлах (халазионы зүслэг, зовхины үүсгэвэр тайрах гэх мэт)
14. Ухархайн зөөлөн эдийн үрэвсэл буюу orbital cellulitis илрэх шинж тэмдгүүдийг таних

Тойролт 7. Эвэрлэг ба нүдний гадаргын эмгэг, рефракци мэс засал

1. Нүдний эвэрлэг, салст, уураглаг бүрхэвч, зовхи, нулимсны аппарат, дайвар эрхтнүүдийн анатоми, үр хөврөл судлал, физиологи, эмгэг судлал, бичил судлал, дархлаа судлал, генетик, тархвар судлал, эм судлалын тухай суурь мэдлэгийг эзэмших
2. Эвэрлэг бүрхэвч, уураглаг бүрхэвч, нүдний алимны төрөлхийн гажгуудын талаар судлах (Петрийн гажиг, микрофтальм, төрөлтийн гэмтэл, буфтальм г.м)
3. Эвэрлэг болон салстын дегенераци өөрчлөлтүүдийн шинж чанарыг судлах (далавчит хальсны ургалт, өөх ургалт, насжилтын шалтгаант склерийн толбо, кератоконус г.м)

4. Нийтлэг тохиолддог эвэрлэгийн дистрофи, дегенераци өөрчлөлтүүдийг судлах (газрын зураг-цэг-хурууны хээн дистрофи- map-dot-fingerprint dystrophy, Meesmann дистрофи, Рейс-Баклерсын дистрофи, Франсуагын хам шинж, Шнайдерийн талст дистрофи, удамшлын шалтгаант төрөлхийн стромын дистрофи, lattice буюу торон бүтцэт дистрофи, гранулар дистрофи, macular буюу толбот дистрофи, удамшлын шалтгаант төрөлхийн эндотелийн дистрофи, Фуксын дистрофи, арын полиморф дистрофи, Зальцманы дегенераци г.м)
5. Нийтлэг тохиолддог үрэвслийн болон халдварын шалтгаант эвэрлэгийн өвчнүүдийн талаар судлах (энгийн герпес, бүслүүр үлд, тэмбүү, завсрын эвэрлэгийн үрэвсэл г.м)
6. Эвэрлэгийн оптик болон рефракцийн үндсэн ойлголтуудыг эзэмших (кератоконус г.м)
7. Нүдний микробиологийн үндсэн ойлголтуудыг эзэмших, үрэвслийн болон халдварын шалтгаант эвэрлэг болон салстын өвчнүүдийн талаар судлах (стафилококкийн хэт мэдрэг байдал, энгийн бичил биетний кератит, трахома, нярайн нүдний үрэвслүүд, herpes zoster нүдний үрэвсэл, энгийн герпесийн кератит, салстын үрэвсэл г.м)
8. Нүдний гадаргуугийн хамгаалах механизм, грамын аргаар будах, нянгийн ангиллын талаар мэдэх; Антибиотикууд: нүд судлалд хэрэглэгддэг антибиотикуудын гол ангилал, хамрах хүрээ түүний үйл ажиллагаан механизм; Вирусууд: ангилал, бүтэц, олшролт, лабораториор илрүүлэх аргууд; Вирусын эсрэг эмүүд: үйлчлэх механизм; Мөөгөнцөр: ангилал, эзэн биед мэдрэмтгий байдлын хүчин зүйлс, мөөгөнцрийн эсрэг эм, үйлчлэх механизм, Токсоплазм, Хламид, Акантамоеба, эвэрлэг болон салстын эмгэг судлалын ойлголтууд, нүдний өсгөврийг тайлбарлах чадваруудыг эзэмших
9. Эвэрлэг авах ажилбар, донор сонголт, эвэрлэг хадгалалтын тухай мэдэх
10. Нүдний харшлын тухай ойлголтуудыг эзэмших (phlyctenules буюу эпителийн доорх үрэвслийн зангилаа, улирлын шалтгаантай илрэх цочмог шинж тэмдгүүд- seasonal hay fever, вернал салстын үрэвсэл, харшлын болон атопик салстын үрэвсэл, аварга хөхлөгт салстын үрэвсэл г.м)
11. Зовхины ирмэгийн өвчнүүдийг таньж, эмчлэх (стафилококкт блефарит, мейбомин булчирхайн дисфункц г.м)
12. Витамин А дутагдал (Битотын толбо, нүд хуурайших, харанхуй орчинд дасахдаа удаан) болон эвэрлэгийн мэдрэлийн эмгэгүүдийн шинж тэмдэг, оношлох, эмчлэх аргыг эзэмших
13. Цочмог болон архаг салстын үрэвслүүдийг “нүд улайх”ялган оношлох (склерит, эписклерит, салстын үрэвсэл, ухархайн целлюлит, гонококк болон хламидын үед илрэх салстын үрэвсэл г.м)
14. Өмнөд сегментийн гэмтэл болон токсик гэмтлийн механизмыг судлах (шүлтлэг бодисоор гэмтэх, зовхины урагдал, ухархайн хугарлууд г.м)
15. Нүдний дархлааны урвалын талаарх ойлголтыг эзэмших, өмнөд сегментийн үрэвслийн үед илрэх гадаад шинж тэмдгийг таньж мэдэх (хурц болон архаг явцтай солонговчийн үрэвсэлтэй холбоотой нүд улайх г.м)
16. Нүдний халдварын эсрэг, үрэвслийн эсрэг, дархлаа зохицуулах эмүүдийн эм судлалын үндсэн зарчмуудыг судлах (кортикостеройд, стеройд бус үрэвслийн эсрэг эмүүд, антибиотикуудын хэрэглэх заалт болон эсрэг заалт г.м)

17. Эвэрлэгийн гэмтэл (нэвтэрсэн, нэвтрээгүй), мэс засал хийх шаардлагатай далавч хальсан ургалт, эвэрлэг болон салстын гадны биетийг таньж мэдэх
18. Corneal exposure – г оношилж эмчлэх (тос, шанаа талд зовхины завсар багасгах оёдол тавих- tarsorrhaphy г.м)
19. Нийтлэг тохиолддог хортой болон хоргүй зовхины өөрчлөлтүүд, зовхи болон салстын пигментэт өөрчлөлтүүдийн тархвар судлал, ялган оношилгоо, үнэлгээ, менежментийн талаарх ойлголтуудыг эзэмших (мэнгэ, меланом, анхдагч, олдмол меланоз г.м)
20. Нийтлэг тохиолддог зовхины буруу байрлалт эмгэгүүд буюу malpositions of the eyelids (блефароптоз, трихиаз, дистихиаз, блефароспазм, зовхи гадагш, дотогш эргэх г.м) мөн түүнтэй холбоотой хоёрдогчоор үүсдэг эвэрлэг болон салстын өвчнүүдийн (ил байснаас үүсэх- exposure кератопати г.м) тархвар судлал, ангилал, эмгэг судлал, мэс заслын заалтыг судлах
21. Химийн түлэгдэлтийн эмчилгээний аргыг эзэмших (хүчин зүйлийн төрлүүд, эмийн эмчилгээ г.м)
22. Гифема болон микрогифема-ын шалтгаан хүчил зүйлийг тодорхойлох
23. Өнгөц цэгчилсэн эвэрлэгийн үрэвслийн - superficial punctate keratitis (нүд хуурайших, Thygeson's superficial punctate keratopathy), блефарит, токсикын, хэт ягаан туяаны фотокератопати, контакт линзтэй холбоотой эвэрлэгийн эмгэгийн шалтгаан болон эмчилгээний аргыг эзэмших
24. Exposure keratopathy болон нүд хуурайшилтын зовиур шинж тэмдэг, шинжилгээ, үнэлгээ, эмчилгээний аргыг эзэмших (Ширмерийн тест г.м)
25. Системийн өвчнүүд (Вилсоны өвчин г.м) болон эмийн нөлөөллийн (Амиодароны шалтгаант хуйларсан кератопати - Amiodarone vortex keratopathy) үед илрэх өмнөд сегментийн өөрчлөлтүүдийг таньж мэдэх
26. Хөгжилтэй холбоотой өмнөд сегментийн бусад гажууд болон аниридиа-г үнэлэх, ялган оношлох (Аксенфельд – Ригер, Петрийн гажигтай холбоотой г.м)
27. Идээт грануломын эмчилгээний аргыг эзэмших

Тойролт 8. Судаслаг бүрхүүлийн эмгэг

1. Увейт болон түүнтэй холбоот өвчнүүдийн үед үйлчлүүлэгчээс өвчний түүх цуглуулах, үзлэг хийх үндсэн зарчим
2. Өмнөд болон хойд увейтийн үеийн эмнэлзүйн шинж тэмдгүүд, ялган оношилгоо
3. Увейтийн ялгаатай хэлбэрүүдийг тайлбарлах
4. Өмнөд увейтийн түгээмэл илрэх эмнэл зүйн шинжүүд, ялган оношилгоо. Үүнд: халдварын шалтгаант (бактерийн, вирусийн шимэгчийн, эгэл биетний), үрэвслийн шалтгаант (жишээлбэл: саркойдоз, HLA-B27 холбоот, Бехчетийн өвчин, Коллаген судасны өвчин), хавдрууд (маскурад хам шинж), мэс заслын дараах, гэмтлийн дараах, Фухын хетерохром увейт, өсвөр насны ревматоид артрит
5. Арын сегментийн увейтийн үеийн эмнэл зүйн түгээмэл шинж тэмдгүүд, ялган оношилгоог тайлбарлах
6. Өмнөд ба хойд сегментийн увейтийн үед үзлэг хийх (биомикроскоп , склерийг дарж үзлэг хийх, хойд сегментийг өсгөлттэй үзэх, шилэнцэрт эс тодорхойлох , торлог хоройд, парс планаг үнэлэх)

7. Увейтийн оношилгоонд нэмэлт шинжилгээнүүдийг захиалах заалтыг тодорхойлох (флюоресцен ангиографи, хэт авиан шинжилгээ, лабораторийн шинжилгээ, дүрс оношилгоо)

Тойролт 9. Болорын эмгэг

1. Болор солих мэс засал болон түүнтэй холбоотой урд сегментийн ажилбаруудын үед үүсэх хагалгааны ба хагалгааны дараах хүндрэлүүдийн үнэлэлт, эмчилгээ, заалтуудыг тайлбарлах
2. Болрын цийлттэй өвчтөнүүдэд хагалгааны өмнөх нүдний бүрэн үзлэгийг хийж гүйцэтгэх
3. Болрын цийлтийн ялган оношлогоог томъёолох, мөн болрын хэвийн ба хэвийн бус байдлыг үнэлэх
4. Болор солих мэс засалд орсон өвчтөнд хамгийн тохиромжтой рефракцийг хийж гүйцэтгэх
5. Болрын цийлттэй өвчтөнүүдтэй харилцах эмнэлзүйн ба ёс зүйн шийдвэр-гаргах арга барилыг хөгжүүлэх, хэрэгжүүлэх
6. Болор солих мэс заслын талаар өвчтөнтэй харилцах харилцааны сайн арга барилыг хөгжүүлэх
7. Ердийн ба ахисан түвшний болор солих мэс засал ба хиймэл болор суурилуулах ажилбаруудыг хийж гүйцэтгэх
8. Болрын цийлтийн үндсэн ба ахисан түвшний эмнэлзүйн болон мэс заслын асуудлуудыг шийдвэрлэх
9. Болор солих мэс заслын хагалгааны үеийн болон хагалгааны дараах хүндрэлүүдийг амжилттай оношлох, шийдвэрлэх
10. Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний багт гар бие оролцон үр дүнтэй ажиллах
11. Бага курсын дадлагажигч нар ба оюутнуудад болрын цийлтийн талаар сургах, зааварлах ур чадвараа хөгжүүлэх
12. Кортикостероид, антибиотик ба мэдээ алдуулалт хийх зорилготой хэсэг газрын тарилгыг хийж гүйцэтгэх
13. Болор солих мэс засалд бэлтгэх суурь алхмуудыг гүйцэтгэх (ж.бэл, зөвшөөрлийн хуудас зуруулах, багаж хэрэгслүүдийг бэлтгэх, мэс заслын ариутгал халдваргүйжүүлэлт, мэс заслын бээлий, нөмрөг өмсөх, ариутгасан даавууг байрлуулах, мөн бусад хагалгааны өмнөх бэлтгэлүүд)
14. Болор солих үндсэн мэс заслын үед хагалгааны микроскопи ажиллуулах техникт суралцах
15. Хагалгааны өрөөнд хяналтан дор экстракапсуляр мэс засал, жижиг зүслэгт болрын мэс засал зэргийг хийж гүйцэтгэх, дараах ур чадваруудыг эзэмших

Тойролт 10. Торлог бүрхүүлийн эмгэгүүд

1. Торлог бүрхүүлийн анатоми ба физиологийн үндсэн зарчмуудыг тайлбарлах (торлог бүрхүүлийн давхаргууд, торлогийн физиологи)
2. Торлогийн судасны өвчнүүдийн үед флюоресцейн ангиографи шинжилгээ хийх суурь ойлголтуудыг тайлбарлах, хэрэгжүүлэх (ж.бэл, ангиографийн заалт, үе шатууд)
3. Торлог ховхролын шалтгаан ба механизмыг тодорхойлох

4. Шар толбоны анатоми, үйл ажиллагаа болон нийтлэг тохиолдох шар толбоны өвчний ерөнхий шинжүүдийг тайлбарлах (ж.бэл, насжилтын-шалтгаант шар толбоны сөнөрөл [age-related macular degeneration-ARMD], шар толбоны цоорол, шар толбоны дистрофи өөрчлөлт, шар толбон дээрх эмгэг хальс-macular pucker)
5. Лазер фотокоагуляцийн үндсэн зарчмуудыг тайлбарлах
6. Торлогийн доргилт, гэмтлийн шалтгаант хоройдын урагдал ба Пурчерийн ретинопати зэрэг өвчнүүдийн шинжийг тайлбарлах, ялган таних
7. Торлогийн судасны өвчнүүдийн түгээмэл хэлбэрүүдийг тайлбарлах (ж бэл, торлогийн вен, артерийн төвийн, хагас-, эсвэл салааны бөглөрөл)
8. Ретинитис пигментоса өвчний нийтлэг шинжүүдийг тайлбарлах
9. Арын шилэнцрийн ховхрол ба торлогийн ховхрол өвчний шинжүүдийг таних, үнэлэх, тайлбарлах.
10. Шууд офтальмоскопи шинжилгээг хийж гүйцэтгэх
11. Шууд бус офтальмоскопи шинжилгээг хийж гүйцэтгэх
12. +78-Д, +90-Д-н линз, гурван-тольт контакт линз эсвэл бусад контакт линзүүд ашиглан завсарт-гэрлийн микроскопиор үзлэг хийх
13. Торлогийн нийтлэг эмгэгүүдийн үед флюоресцейн ангиографи шинжилгээгээр илрэх суурь үзүүлэлтүүдийг тайлбарлах
14. Лазер фотокоагуляцийн заалт, хүндрэлүүдийг тайлбарлах
15. Торлогийн өвчний томоохон судалгаануудын үр дүнг тайлбарлах, үүнд:
 - Чихрийн шижингийн Ретинопатийн Судалгаа (Diabetic Retinopathy Study-DRS)
 - Чихрийн шижингийн Витректомийн Судалгаа (Diabetic Vitrectomy Study-DVS)
 - Чихрийн шижингийн Ретинопатийн Эрт үеийн Эмчилгээний Судалгаа (Early Treatment of DRS-ETDRS)
 - Шар толбоны Фотокоагуляцийн Судалгаа (Macular Photocoagulation Study-MPS)
 - Чихрийн шижингийн Хяналт ба Хүндрэлийн Туршилт (Diabetes Control and Complications Trial-DCCT)
 - Салаа Вений Бөглөрөлийн Судалгаа (Branch Vein Occlusion Study-BVOS)
 - Төвийн Вений Бөглөрөлийн Судалгаа (Central Vein Occlusion Study-CVOS)
 - Нэгдсэн Вант Улсын Чихрийн шижингийн Таамаглал Судалгаа (United Kingdom Prospective Diabetes Study-UKPDS)
 - Насжилтын шалтгаант Нүдний Өвчний Судалгаа (Age-Related Eye Disease Study)

Тойролт 11. Нейро-Офтальмологи

1. Харааны мэдрэлийн замын нейро-анатомийг тайлбарлах
2. Гавал тархины мэдрэлийн нейро-анатомийг тайлбарлах
3. Хүүхэн харааны урвал аккомодацийн нейро-анатомийг тайлбарлах
4. Нүдний хөдөлгөөн, түүнтэй холбоотой нейроны замыг тайлбарлах
5. Түгээмэл тохиолдох харааны мэдрэлийн эмгэгүүдийн үед илрэх шинж тэмдгүүдийг тодорхойлох, үнэлэх, эмчлэх (харааны мэдрэлийн

- миеленгүйжих үрэвсэл, цус хомсролын шалтгаант харааны мэдрэлийн эмгэг, артритийн болон артритийн бус, хордлогын эсвэл тэжээлийн дутагдлын шалтгаант харааны мэдрэлийн эмгэг, Либерийн удамшлын харааны мэдрэлийн эмгэг, этанбутолийн хордлого, нейроретинит, дарагдлын, үрэвслийн, гэмтлийн шалтгаант харааны мэдрэлийн эмгэгүүд)
6. Нүд хөдөлгөгч мэдрэлийн түгээмэл тохиолдох эмгэгүүдийн шинж тэмдгүүдийг таних, үнэлэх, эмчлэх (гурав, дөрөв, зургаадугаар хос мэдрэлийн саажил)
 7. Ухархайн дээд заадас, шүүрэн хөндийн хам шинжүүдийн үед илрэх шинж тэмдгүүдийг тайлбарлах (халдварын, судасны, хавдар, үрэвслийн шалтгаант)
 8. Нистагмийн түгээмэл шалтгаануудыг тодорхойлох, үнэлгээ, менежмент (төрөлхийн хөдөлгөөний болон мэдрэхүйн, доош чиглэлтэй, дээш чиглэлтэй, байрлалаас хамаарах, эмийн шалтгаант)
 9. Хүүхэн харааны түгээмэл тохиолдох өөрчлөлтүүдийг таних, үнэлэх (RAPD, анизокориа, Хорнерын хам шинж, гуравдугаар мэдрэлийн саа, Адиегийн тонуст хүүхэн хараа)
 10. Хамгийн түгээмэл тохиолдох харааны талбайн алдагдлын сонгомол илрэлүүд, үнэлгээ, менежментийг тайлбарлах (харааны мэдрэл, харааны зөрлөг, харааны цацраг, харааны мэдрэлийн төв)
 11. Нүдний Миастени Гревисийн, эмнэлзүйн шинж тэмдэг, үнэлгээ, менежментийг тайлбарлах
 12. Каротид-каверноз фистулийн эмнэлзүйн шинж тэмдэг, үнэлгээ, менежментийг тайлбарлах
 13. Төрөлхийн харааны мэдрэлийн эмгэгүүдийн ялган оношилгоо, үнэлгээ, менежментийг тайлбарлах (Оптик пит, харааны мэдрэлийн колобом, хөхлөг-бөөрний хам шинж, өглөөний алдар хам шинж, хазгай диск, харааны мэдрэлийн гипоплаз, миелинжсэн мэдрэлийн ширхэг, меланоцитом, харааны мэдрэлийн друзен гэх мэт.)

Тойролт 12. Глауком

1. Анхдагч нээлттэй өнцөгт глаукомын (АНӨГ) эпидемиологи, генетикийг тайлбарлах. АНӨГ-ын эмгэг жам, эрсдэлт хүчин зүйл, явц, эмнэлзүйн шинж тэмдэг, менежмент, тавиланг тайлбарлах.
2. АНӨГ-ын үнэлгээ, илрүүлэг хийх
3. Анхдагч хаалттай өнцөгт глауком (АХӨГ)-ын эмгэг жам, эрсдэлт хүчин зүйл, явц, эмнэлзүйн шинж тэмдэг, менежмент, тавиланг тайлбарлах
4. АХӨГ-ын үнэлгээ, илрүүлэг хийх
5. Нүдний дотоод шингэний үүсэлтийн динамик, сромослог бие, өмнөд хорго, өнцгийн бүтцийг тайлбарлах
6. Тонометрийн шинжилгээний үндсэн зарчим, багажийн төрлүүд, тэдний давуу болон сул тал, эмнэлзүйн хэрэглээг тайлбарлах
7. Хэвийн болон глаукоматоз нүдний харааны мэдрэл, торлогийн мэдрэлийн ширхэгийн бүтцийг тайлбарлах. Сонгомол, сонгомол бус глаукомын шалтгаант хонхойлтыг таних

8. Автомат, статик периметрийн үндсэн зарчмийг тайлбарлах. Сонгомол болон сонгомол бус глаукомын үед ахисан түвшний периметрууд, тусгай кинетик периметр, автомат статик периметрийн стратегийг хэрэглэх, тайлбарлах, хариуг унших чадвартай байх
 Гониоскоп, түүний зарчим, гониоскопын линзний төрлүүд, заалт, гониоскоп хийх үндсэн техник, анатомын бүтэц, анхдагч болон хоёрдогч глауком болон нүдний бусад өвчний үед илрэх шинжүүдийг тайлбарлах
 Энгийн глаукомын (АНӨГ, АХӨГ гэх мэт) үед хийх хэсэг газрын болон системийн эмийн эмчилгээний зарчим, заалт, эсрэг заалт, гаж нөлөөг тайлбарлах
 Хэвийн даралтат глаукомын таних, тайлбарлах
 АХӨГ, хоёрдогч өнцөг хаагдалт глауком, хорон глаукомын таних, тайлбарлах
 Гипотоныг таних, эмнэлзүйн шинжүүдийг тайлбарлах (Сейдел тест, салстаас шингэн шүүрэх гэх мэт)
 Глаукомын үндсэн, том судалгаануудын гол үр дүнг нэрлэх (Глаукомын лазерын эмнэлзүйн туршилт судалгаа, Хэвийн даралтат глаукомын судалгаа, Глаукомын ахисан түвшний эмчилгээ гэх мэт)

Тойролт 13. Хүүхдийн нүд судлал ба хялар

1. Хүүхдийн нүдний үзлэгийг хийх онцлогийн талаар мэдлэгтэй болох
2. Харах эрхтэн, төвийн хараа, харааны чадал, түүнийг шалгах аргуудын талаар мэдлэг эзэмших
3. Хүүхдийн сохрол, сул хараанд хүргэдэг нүдний өвчнийг таних мэдлэг олох
4. Нүд улайх, нуухтах, төрөлхийн хамар нулимсны сувгийн бөглөрөлийг оношилох ба эмчлэхэд шаардагдах мэдлэгтэй болох
5. Хүүхдийн нүдний өвчний тусламжийн мэдээллийн сан болон үзлэгийн үр дүнг үзлэгийн хуудасны талаар мэдлэгтэй болох
6. Монгол улсын “Хүүхдийн хараа хамгаалах өдөр” Хүүхдийн нүдний эрүүл мэндийн талаар ард иргэдэд ухуулга сурталчилгааны хэрэгслүүд, арга замын талаар мэдлэг эзэмших
7. Монгол улсын “Зайлсхийж болох сохролыг устгах үндэсний стратеги 2014-2019” хөтөлбөрийн талаар мэдлэгтэй болох ба насанд хүрэгчид, хүүхдийн сохрол, сул хараанд хүргэдэг өвчнүүдийг мэддэг болох
8. Хяларын шинжилгээний үндсэн аргуудыг тайлбарлах (Нэг нүдний хөдөлгөөн ба хоёр нүдний хөдөлгөөн, хаах, үл хаах сорил, ээлжлэн хаах сорил, призм хаах сорил)
9. Хүүхдийн нүдний харааны хөгжил, харааны чадлыг үнэлэх (Center, steady, maintain alignment-тэгш байдлаа хадгалах, E хүснэгт, Аллены дүрс таних хүснэгт, Ландольтын сэтэрхий цагирагт хүснэгт)
10. Хяларын анатоми болон физиологийн талаар тайлбарлах (Нүдний гадна булчингийн мэдрэлжилт, анхдагч үйлчлэл, комитант ба инкомитант хялар, хэт болон сул хариу үйлдэл, хөдөлгөөн хязгаарлагдах болон саккад, pursuit movements)
11. Хоёр нүдний харааны дасан зохицох чадварыг тайлбарлах (Торлогийн хэвийн ба гажгийн нийцэл, хороптер, Панумын талбай, фузи, стерео хараа)

12. Хуурамч хяларыг дүрсэлж тайлбарлах
13. Амблиопын шалтгаануудыг дурдах (үйл ажиллагааны алдагдал, аметропи, хялар, анизометропи, органик)
14. Изотропигийн шалтгаануудыг дурдах (Төрөлхийн, комитант ба инкомитант хялар, дасан зохицлын ба дасан зохицлын бус, декомпенсаци, мэдрэхүйн, мэдрэлийн, миоген, мэдрэл булчингийн холбоо, хязгаарлалт, нистагм блок болох хам шинж, ойрын спазм, нэг нүдний фиксацлах хам шинж, дагах)
15. Экзотропигийн шалтгаануудыг дурдах (Төрөлхийн, комитант ба инкомитант хялар, декомпенсаци, мэдрэхүйн, мэдрэлийн, миоген, мэдрэл булчингийн холбоо, хязгаарлалт, дивергенцийн илүүдэл, экзофориа, конвергенцийн дутагдал)
16. Хяларын хэлбэрүүдийг тодорхойлох (V хэлбэр)
17. Вертикал хяларын шалтгаан, оношилгоо, менежментийг тайлбарлах (мэдрэлийн, миоген, мэдрэл булчингийн холбоо, хөндлөн, вертикал муруйлттай хамааралтай, хязгаарлагдмал)
18. Хяларын мэс заслын бус эмчилгээ дурдах
19. Хүүхдийн нистагмын төрлүүдийг дурдах
20. Дутуу нярайн ретинопатийн онцлог, ангилал болон эмчилгээний заалтыг дурдах
21. Хүүхдийн катарактын шалтгаан болон төрлийг дурдах
22. Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхдийн нүдний эмгэгийг тодорхойлж таних (торлогийн цус харвалт) ба хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ эсвэл бусад байгууллагад зохих ёсоор хандах
23. Удамшлын болон төрөлхийн нүдний хөдөлгөөн болон зовхины хамшинжийг тайлбарлах (Дуане хамшинж, Маркус Гунны хамшинж, Броун хам шинж)
24. Ретинобластоамын ерөнхий шинжийг тодорхойлох
25. Дислекси эмгэгийн үндсэн чанарыг тодорхойлох
26. Хүүхэд болон нярайн хараа бууралтыг үнэлэх (Ретинопати, удамшлын торлогийн эмгэг, төрөлхийн глауком, улаан бурхан болон Витамин А дутагдал)
27. Нүдний төрөлхийн гажгийг тодорхойлох (микрофтальми, persistent fetal vasculature)
28. Удамшлын болон бодисын солилцооны үе дэх нүдний илрэл
29. Хромсомын гажгийн нүдэнд илрэх эмгэгийг тодорхойлох

Тойролт 14. Нүдний хавдар

1. Нүдний гаднах ба доторх хавдрын ангилал
2. Лейкокорын эмчилгээ, ялган оношилгоо, тархалт зүй талаар тайлбарлах (Жишээ нь үрэвсэл, халдвар, неопластик, Коатын өвчин, шиллэг биед цус харвах, торлог хуурах)
3. Нүдний доторх хавдрын шинж тэмдгийг тодорхойлох (Жишээ нь: ретинобластома, хороид меланома, үсэрхийлэл) болон бусад гэмтлээс ялгах
4. Янз бүрийн нүдний доторх хавдруудын эмчилгээний хувилбаруудыг тодорхойлох
5. Нүдний меланомын хамтарсан судалгаа (COMS)-ын үр дүнг тайлбарлах

6. Ретинобластомын ангилал ба эмчилгээг тодорхойлох
7. Нүдний хавдрын гистологийн бүтэц тайлбарлах
8. Солонговч, сормосгон бие, хороид, торлог, харааны мэдрэлийн хавдрын ялган оношлох (жишээ нь: меланома, ретинобластома, гемангиома, меланоцитома)
9. Түгээмэл нүдний доторх хавдрыг оношилж суралцах (жишээ: үзлэг, дүрслэл, лаборатори, хавдрын лавлагаа)
10. Янз бүрийн нүдний хавдрын явцыг үнэлэх мөн бусад эрхтэн системд нөлөөлж буй тодорхойлох
11. Нүдний доторх хавдартай өвчтөнд завсарт гэрлийн биомикроскопи ба офтальмоскопи, Нүдний ханыг нэвт гэрэлтүүлэх аргыг хийх
12. Нүдний хавдрыг илрүүлж ба урьдчилан оношлох
13. Шууд бус офталмоскопийг ашиглан нүдний доторх хавдрын байрлалыг тодорхойлж оношлох
14. Нүдний доторх хавдрын үед нүдний ханыг нэвт гэрэлтүүлэх аргыг хийж эзэмших
15. Хүүхдүүдэд нүдний доторх хавдрыг ерөнхий мэдээ алдуулалтын дагуу үзлэг хийж оношлох чадварыг эзэмших
16. Нүдний доторх эдийн үүсэлтийн үед эхографи А ба В сканер хийх заалтын тодорхойлох
17. Нүдний доторх хавдрын үед тодосгогч бодистой ангиографийн хийх заалтыг тодорхойлох
18. Нүдний доторх хавдар, эвэрлэг, салстыг устгах буюу тайрч авах заалтыг тодорхойлох
19. Нүдний доторх хавдрын үед лазер фотокоагуляци хийх заалт тодорхойлох
20. Нүдний доторх хавдрын үед транспупилларийн дулааны эмчилгээний заалт ба аргыг тодорхойлох
21. Нүдний доторх хавдрын гистологийн үндсэн өөрчлөлтийг тайлбарлах
22. Мэс засал, эмчилгээ ба хүндрэл зэргийг тодорхойлж, зайлшгүй шаардлагатай тохиолдолд доорх шатны эмчилгээг хийх:
23. Нүдний доторх хавдрын үед туяа эмчилгээ хийх заалт ба хүндрэлийг тодорхойлох (жишээлбэл: туяаны толбоны хэсгийн байршил, гаднах цацраг туяа, цацрагийн ретинопати)
24. Эмчилгээний хувилбарыг өвчтөнд ба түүний гэр бүлд тайлбарлаж, ёс зүй, энэрэнгүй байдлаар ярилцах.

Тойролт 15. Сул харааны сэргээн засалт

1. Сул харааг тодорхойлох аргууд (жишээ: ETDRS хүснэгт, Слоаны хүснэгт)
2. Сул хараатай өвчтөнд нөхөн сэргээх эмчилгээнд нөлөөлөхүйц хавсарсан өвчнийг тодорхойлох
3. Сул харааны олон төрлийн тусламжийг эзэмших
4. Сул харааны оптик багажийг ашиглах
5. Харааны өөрчлөлтөд сэтгэл зүйн ба сэтгэл санаанд анхааралтай хандах
6. Харааны өөрчлөлттэй хүмүүст өдөр тутам тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх

7. Сул хараатай хүнд зориулсан оптик багажууд болон оновчтой сэргээн засах эмчилгээ энгийн байдлаар зөвлөх (жишээ нь: томруулах шил, гэрэлтүүлэг)
8. Харааны системийн өвчин ба эмгэг жамын таларх үр дагаврыг тайлбарлах
9. Гемиианопси талбай алдагдлын үед харааны талбайг сайжруулах арга техникийг эзэмших
10. Контраст тест, холын болон ойрын харааны чадлыг шалгаах аргуудын ялгааг тодорхойлох
11. Сул хараатай хүнд автомашин жолоодох үнэлгээ, нөхцөлийг тайлбарлах
12. Харааны өөрчлөлтийн үед харааны чадал болон харааны талбайд гарах шинж тэмдгийг тодорхойлох
13. Сул хараатай өвчтөнд нөхөн сэргээх эмчилгээнд нөлөөлөхүйц хавсарсан өвчнийг таньж мэдэх
14. Сул хараатай хүнд үзүүлэх эмнэл зүйн тусламж үйлчилгээ, хэрэглэх заалт, хязгаарлалтыг танин мэдэх. (жишээ нь: зурагт ойроос үзэх, томруулагч, томоор хэвлэх, Брайл үсэг, уншигч компьютер)
15. Сул хараанд хэрэглэгдэж буй орчин үеийн багажийг танин мэдэх
16. Өвчтөнд зориулсан оновчтой нөхөн сэргээх эмчилгээ ба оптик багажийг сонгон эмчилгээний үр дүнд хүрэх
17. Гемиианопси талбай алдагдлын үед харааны талбайг сайжруулах арга техникийг эзэмших
18. Сул хараатай хүнд жолоодох эрхэнд үнэлгээ хийх
19. Харааны өөрчлөлтийг үнэлэхийн тулд харааны чадал ба харааны талбайг тодорхойлох (хууль эрх зүй ба даатгал)
20. Сул хараатай өвчтөнд боловсрол олгох ба багажийг хэрэглэх болон хязгаарлалтыг тодорхойлох

Тойролт 16. Нүдний эмгэг судлал (*Ophthalmic Pathology*)

1. Нүдний алимын анатомийн бүтэц, нүдний үндсэн бүтцүүдийн гистологийг тайлбарлах (салст бүрхүүл, склер, эвэрлэг, өмнөд хоргын өнцөг, солонгон бүрхүүл, сормослог бие, болор, шилэнцэр, торлог бүрхүүл, торлогын нөсөөт эпители, судаслаг бүрхүүл, харааны мэдрэл гэх мэт)
2. Нүдний нийтлэг тохиолддог эмгэгийн үеийн эмгэг физиологийн явцыг тайлбарлаж өвчин тус бүрээр гистологийн өөрчлөлтийг тодорхойлох (халдвар, үрэвсэл, төрөлхийн хавдар)
3. Нүд болон түүний дайвар эрхтнүүдийн эмгэгийн үеийн гистологи бүтцийг тодорхойлох (эндофталмит, ретинобластома, хоройдал меланома, нянгийн шалтгаант кератит гэх мэт)
4. Эмгэг судлалын лабораторид нүдний сорьцуудыг боловсруулах (сорьц бэлдэх, боловсруулах гэх мэт), боловсруулалтын үндсэн үе шатуудын талаар тайлбарлах, эдгээр үе шатуудыг эзэмших
5. Тусгай будагч бодисоор будсан эсвэл судалгааны зориулалттай сорьцтой тусгайлан ажиллах талаар эмгэг судлаач эмчтэй холбоотой шаардлагатай чухал мэдээллийг тайлбарлах
6. Нүдний эмгэг судлалын хөлдүү хэсгийн заалтыг тайлбарлах
7. Нүдний алимыг зүсэж үзлэг хийх

8. Нүдний өвчний идэвхтэй үед авсан сорьцод хийж буй микроскопийн шинжилгээнд эмгэг судлаач эмчийн шууд удирдлаган дор оролцох

Тойролт 17. Судалгааны арга зүй (Research methodology)

1. Сэдэв сонгох;
2. Өмнөх судлагдсан байдал ба онол, суурь ухагдахууныг ойлгох;
3. Судалгааны ажлын үндэслэл, дэвшилттэй болон шинэлэг тал, нийгэмд оруулах ач холбогдлыг тайлбарлах;
4. Судалгааны зорилго, зорилтуудыг тодорхойлох;
5. Гарах үр дүнд таамаглал дэвшүүлэх;
6. Судалгааны арга, аргачлалыг сонгох;
7. Судалгааны хязгаарлалтыг тодорхойлох;
8. Үйл явц, үр дүнг боловсруулах;
9. Судалгааны ажлыг дүгнэн нэгтгэх;
10. Судалгааны цаашдын боломжийг тодорхойлох;
11. Эх сурвалжийн зохистой ашиглалт гэх мэт

Тойролт 18. Хууль эрх зүй (Legal Law)

1. Монгол Улсын Хууль тогтоомж, эрхзүйн баримт бичиг:
 - Монгол улсын “Эрүүл мэндийн тухай” хууль
 - Монгол улсын “Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай” хууль.
 - Монгол улсын “Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний тухай” хууль.
 - Монгол улсын “Зөрчлийн тухай” хууль
 - Зонхилон тохиолдох өвчин, эмгэгийн оношилгоо эмчилгээний удирдамж.
 - “Зайлсхийж болох сохрол, сул харааны стратеги төлөвлөгөө”
2. Эрүүл Мэндийн Сайдын тушаал, журам, Монгол Улсын стандартууд:
 - “Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүйн дүрэм” Эрүүл мэндийн сайдын А/406 дугаар тушаалын нэгдүгээр хавсралт. 2019
 - “Резидент эмчийн ажиллах үлгэрчилсэн журам” Эрүүл мэндийн сайдын А/226 дугаар тушаалын хавсралт. 2020
 - “Эрүүл мэндийн байгууллага болон шатлал хооронд үйлчлүүлэгчийг шилжүүлэх журам” Эрүүл мэндийн сайдын А/813 дугаар тушаалын хавсралт. 2021
 - “Үйлчлүүлэгчийг зөв танин тодруулах журам” Эрүүл мэндийн сайдын А/352 дугаар тушаалын хавсралт. 2022
 - “Эрүүл мэндийн технологи. Эмчилгээ, оношлогооны түгээмэл үйлдлүүд” Монгол Улсын стандарт. MNS 4621:2008
 - “Нэгдсэн эмнэлгийн бүтэц, үйл ажиллагаа” Монгол Улсын стандарт. MNS 5095:2017
 - “Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгийн бүтэц, үйл ажиллагаа” Монгол Улсын стандарт. MNS 6330:2017

Загвар 1.

Ажлын байрны сургалт (On-the-Job Training)

Аргачлал	Суралцагч эмчийн тоо	Үргэлжлэх цаг, давтамж	Сургалт явагдах газар	Үйлчлүүлэгч Хэрэглэгдэхүүн	Удирдагч, хамтрагч
Нүдний үзлэг шинжилгээ хийх	5	1 цаг 7 хоногт 3 удаа	Нүдний үзлэгийн өрөө	Эмчлэгч эмч, өвчний түүх	Эмнэл зүйн сургагч багш
	5	1-2 цаг 7 хоногт 3 удаа	Нүдний үзлэгийн өрөө	Нүдний оношилгооны багажууд	
	5	1 цаг 7 хоногт 3 удаа	Нүдний үзлэгийн өрөө	Нүдний оношилгооны багаж, тоног төхөөрөмж	
Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх	5	2 цаг 7 хоногт 3 удаа	Резидент эмч нарын өрөө	Өвчний түүх маягтууд	Мэргэшигч эмч нар
Мэс засалд туслах эмчээр оролцох	1	2 цаг 7 хоногт 3 удаа	Мэс заслын өрөө	Эмчлэгч эмч эмнэл зүйч эмч нар	Эмнэл зүйн сургагч багш
Мэс заслын дараах үзлэг, хяналт хийх	1	2 цаг 7 хоногт 2 удаа	Стационарт	Эмчлэгч эмч эмнэл зүйч эмч нар	Эмнэл зүйн сургагч багш, лабораторийн техникч
Эмч нарын тойрон үзлэгт оролцох	1	2 цаг 7 хоногт 2 удаа	Стационарт	Эмчлэгч эмч эмнэл зүйч эмч нар	Эмнэл зүйн сургагч багш
Мэдээлэл бэлтгэх, танилцуулах	1	4 цаг Сард 1 удаа	Эмнэлгийн хурлын танхим	Эмнэл зүйч эмч нар	Эмнэл зүйн сургагч багш
Эмнэлзүйн тохиолдол танилцуулах	1	4 цаг Сард 1 удаа	Эмнэлгийн сургалтын танхим	Эмнэл зүйч эмч нар	Эмнэл зүйн сургагч багш

Загвар 2.

Танхимын сургалт (Off-the Job Training)

Аргачлал	Суралцагч эмчийн тоо	Үргэлжлэх цаг, давтамж	Сургалт явагдах газар	Хэрэглэгдэхүүн	Удирдагч, хамтрагч
Бие даалт	1	Тохиромжтой, чөлөөт цаг	Гэртээ, номын сан	Ном, интернет	Өөрөө, хамтран суралцагч эмч
Лекц	20 хүртэл	7 хоногт 2-3 удаа 1 цаг	Сургалтын анги, танхим	Слайд	Эмнэл зүйн сургагч багш, хамтран суралцагч эмч
Журнал клуб	20 хүртэл	7 хоногт 1 удаа 1 цаг	Сургалтын анги, танхим	Слайд, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл	Эмнэл зүйн сургагч багш, хамтран суралцагч эмч
Эмнэлзүйч нарын хурал	20 хүртэл	Товлогдсон хугацаанд 1-3 цаг	Хурлын танхим	Тохиолдолын танилцуулга	Эмнэл зүйн сургагч багш

Үйл ажиллагааны хуваарь

Цаг	Даваа	Мягмар	Лхагва	Пүрэв	Баасан
~ 8:30	Нүд судлалын үзлэг шинжилгээ хийх	Эмч нарын ярианд мэдээлэл танилцуулах	Мэс засалд туслах эмчээр оролцох	Мэс засалд туслах эмчээр оролцох	Журнал клуб
9:00-11:00	Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх	Мэс засалд туслах эмчээр оролцох	Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх	Мэс заслын дараах үзлэг, хяналт хийх	Мэс заслын дараах үзлэг, хяналт хийх
11:00-13:00	Нүд судлалын үзлэг шинжилгээ хийх	Мэс заслын дараах үзлэг, хяналт хийх	Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх	Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх	Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх
13:30-14:00	Эмч нарын ярианд мэдээлэл бэлтгэх	Бие даалт	Нүд судлалын үзлэг шинжилгээ хийх	Лекц	Бие даалт
14:00-15:00	Нүд судлалын үзлэг шинжилгээ	Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх	Мэс заслын дараах үзлэг, хяналт хийх	Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх	Өвчний түүх, анхан шатны маягт хөтлөх
15:00-17:00	Бие даалт	Бие даалт	Бие даалт	Бие даалт	Бие даалт

ДОЛОО. ҮНЭЛГЭЭ, ЭРГЭН ЗӨВЛӨГӨӨ

7.1. Суралцагч эмч ба хариуцагч

Сургалтын 3 жилийн хугацаанд суралцагч эмч бүрт хэрхэн ахин дэвшиж байгаа, хэрхэн сайжруулах тухай эргэн зөвлөгөө өгөх, суралцагч эмчийн хувийн төлөвлөгөөний (*career plan*) талаар зөвлөлдөх, тэднийг хариуцан ажиллах хүн (*mentor*) цаашид “хариуцагч” гэх)-ийг оноож хуваарилна. Суралцагч эмч нь сургалт эхлэх үед хариуцагчтай уулзах ба цаашид 2-3 сар тутамд 1 удаа уулзаж ярилцан, үнэлгээтэй танилцаж, эргэн зөвлөгөө авна.

7.2. Суралцагч эмч ба эмнэл зүйн сургагч багш

Суралцагч эмчийн тойролт бүрт сургалт удирдах эмнэл зүйн сургагч багш оноож хуваарилна:

- Суралцагч эмч нь тухайн тойролт эхлэхээс өмнө эмнэл зүйн сургагч багштай уулзаж, тойролтын хугацаанд тавьсан зорилтоо ярилцана.

- Суралцагч эмч нь тойролтын явцад тавьсан зорилтод хүрэхийн тулд дутагдаж байгаа зүйл, түүнийг нөхөхөд хэрэгцээтэй байгаа зүйлийн тухай эмнэл зүйн сургагч багштай ярилцана.
- Суралцагч эмч нь тойролт дуусахад эмнэл зүйн сургагч багштай ярилцлага хийж, сургалттай холбоотой асуудлаар заавар, зөвлөгөө авна.

7.3. Үнэлгээний арга

7.3.1. Төгсөлтийн шалгалт

“Нүд судлал”-ын сургалтын төгсөлтийн шалгалтад тэнцсэн тохиолдолд “Нүдний эмч”-ийн үнэмлэх олгоно.

7.3.2 Явцын үнэлгээ

Явцын үнэлгээг тойролт хийх явцад, тойролт бүрийн дараа хийнэ. Явцын үнэлгээний хувь 80%-иас доошгүй байна. Үнэлгээнд дараах аргуудыг ашиглана.

Ажлын байранд-суурилсан үнэлгээ (*Workplace-based Assessment*)

360 хэмийн үнэлгээ (*360-Degree Assessment*):

Суралцагч эмчийн мэргэжлийн байх (*professionalism*) болон зохион байгуулагч, манлайлагч (*leader*) байх зэргийг үнэлэхэд хэрэглэнэ. 1 жилийн сургалтын дунд үе болон төгсөх үед хийнэ. Тойролтыг удирдсан эмнэл зүйн сургагч багш, сувилахуйн мэргэжилтэн, тухайн тасаг, нэгжийн хамтран ажилласан эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн, өвчтөн зэрэг нийт 5 хүн тус тусдаа үнэлнэ. Үнэлгээ хийх хүнийг сургалтын албанаас сонгоно. Үнэлгээний дүнг суралцагч эмч болон хариуцагчид танилцуулж, үнэлгээнд үндэслэсэн эргэн зөвлөгөөг хариуцагчаас суралцагчид өгнө.

Mini-CEX/Эмнэл зүйн дасгал үнэлгээ (*Mini-Clinical Evaluation Exercise*) :

Зайлшгүй таньж мэдэх 22 шинж тэмдгээс тойролт бүрт 5-аас доошгүй шинж тэмдгийг тус бүр 3-аас доошгүй удаа, нийт 15-аас доошгүй удаа үнэлгээ хийнэ. Өөр тойролтонд ижил шинж тэмдгээр үнэлгээ хийсэн ч болно. (Жишээ нь: Дотрын тойролтод халуурах шинж тэмдгийг оролцуулан 5 шинж тэмдгээр үнэлгээ хийсэн бол хүүхдийн тойролтод ч халуурах шинж тэмдгийг оролцуулан 5 шинж тэмдгээр үнэлгээ хийж болно). Үнэлгээ хийх эмчийг эмнэл зүйн сургагч багш эсвэл тухайн тасаг, нэгжийн туршлагатай эмч нараас суралцагч эмч өөрөө сонгох ба тухайн сонгосон эмч шууд ажиглаж, үнэлгээ хийсний дараа үр дүнг суралцагч эмчид танилцуулж, цаашид хэрхэн сайжруулах зөвлөгөө заавал өгнө.

Гардан үйлдлийн үр чадварын шууд ажиглалт/DOPS (*Direct Observation of Procedural Skills*):

Зайлшгүй сурах 53 гардан үйлдлээс 41-ээс доошгүйг хийж чаддаг болсныг эмнэл зүйн сургагч багш нотолж, баталгаа өгөх хүртэл давтан үнэлгээ хийнэ. Үнэлгээ хийх эмчийг эмнэл зүйн сургагч багш эсвэл тухайн тасаг, нэгжийн туршлагатай эмч нараас суралцагч эмч өөрөө сонгох ба тухайн сонгосон эмч шууд ажиглаж, үнэлгээ

хийсний дараа үр дүнг суралцагч эмчид танилцуулж, цаашид хэрхэн сайжруулах зөвлөгөө заавал өгнө.

Портфолио үнэлгээ (Portfolio Assessment):

Суралцагч эмч нь сургалтын хугацаанд суралцсан лекц, эмнэлгийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний сургалтын үеэр эрүүл мэндийн сургалт, сурталчилгаа хийсэн материал зэрэг сургалттай холбоотой бусад бичиг баримтыг үр дүн болгож хадгална.

7.4 Үнэлгээний дүнг хянах

- 36-хэмийн үнэлгээний дүнг сургалтын алба хяналт тавьж, хадгална. Үнэлгээний дүнг суралцагч эмч, хариуцагчид танилцуулах ба бусадтай хуваалцахгүй байхыг анхааруулна.
- Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүнг суралцагч эмч өөрөө хадгална.
- Портфолиод үнэлгээ, эмнэл зүйн сургагч багштай зөвлөлдсөн асуудал, өгсөн зөвлөгөөг бичиж тэмдэглэн хадгална.
- Суралцагч эмч нь тойролт бүрийн төгсгөлд Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүнг сургалтын албанд хүлээлгэн өгнө.
- Сургалтын алба үнэлгээний дүнг сургалтын хяналтын зөвлөлд танилцуулах ба сургалтын төгсгөлд хариуцагчаас суралцагч эмчид зөвлөгөө өгнө.

7.5 Сургалтын төгсөлтийг шийдвэрлэх

- Тойролт бүрт хийгдсэн Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүнг нэгтгэсний үндсэн дээр суралцагч эмчийг тухайн тойролтыг төгсгөх эсэх шийдвэрийг сургалтын хяналтын зөвлөл гаргана. Сургалтын хяналтын зөвлөл нь тойролт бүрт хийгдсэн Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүн, 360 хэмийн үнэлгээний нэгдсэн дүн, суралцагчийн сургалтын ирц, зайлшгүй таньж мэдэж суралцах шинж тэмдэг, өвчний тохиолдол, гардан үйлдлийн тоог харгалзан сургалтын төгсөлтийн эцсийн шийдвэрийг гаргана.

Шийдвэр гаргах шалгуур нь:

- Зайлшгүй сургалтад оролцсон байх өдрийн тоо буюу сургалтын ирц: Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан цалинтай амралтын өдрийн тоо, хүндэтгэх шалтгаантай авах амралтын өдрийн тоог оруулаад сургалтын хугацаанд авах амралтын өдрийн тоог сургалтын тойролт тус бүрийн нийт өдрийн 20%-аас хэтрүүлэхгүй байна. Сургалтын ирц хангалтгүй бол тухайн тасарсан сургалтын өдөр, агуулгыг нөхүүлнэ.
- Зайлшгүй таньж мэдэх шаардлагатай 26 шинж тэмдгээс 1 жилийн турш 18-аас доошгүйг оношилж, эмчлэн туршлага хуримтлуулсан байна. Зайлшгүй туршлага хуримтлуулсан байх шаардлагатай өвчний тохиолдлын тоо нь:
 - Хүүхдийн дотрын эмгэгийн тойролт бүрт заагдсан өвчний бүх тохиолдлыг тус бүр 30-аас доошгүй удаа үзэж, туршлага хуримтлуулсан байна.
 - Хүүхдийн мэс заслын тойролтоор 5-аас доошгүй удаа мэс засалд оролцон мэс заслын дараах үзлэгийг тус бүр 5-аас доошгүй хийж, туршлага хуримтлуулсан байна.
 - Хүүхдийн яаралтай тусламжийн тойролтоор 100 хүртэлх хүүхдэд анхан

- шатны тусламж үзүүлсэн байна.
- Хүүхдийн амь тэнссэн үеийн тусламж, үйлчилгээг 10 хүртэлх хүүхдэд үзүүлсэн байна.
 - Зайлшгүй суралцах 56 гардан үйлдлээс 44-ээс доошгүйг хийж гүйцэтгэн, туршлага хуримтлуулсан байна.
- Тойролт бүрийн төгсгөлд эсвэл 1 жилийн сургалтын эцэст суралцагчийг төгсгөх боломжгүй гэсэн шийдвэр гарсан тохиолдолд шалтгаан, цаашид сургалтыг хэрхэн төгсгөх талаарх шийдвэр, зөвлөмжийг сургалтын алба болон хариуцагчаас тухайн суралцагч эмчид тайлбарлаж өгнө.

НАЙМ. ХЭРЭГЖҮҮЛЭЛТ

(хөтөлбөрийг нэвтрүүлэх ба хэрэгжүүлэх)

8.1 Сургалтын хяналтын зөвлөл

- Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Нүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүд, эмнэлэг хариуцсан дэд захирал (тэнхимийн эрхлэгч), сургалтын албаны дарга, мэргэжилтэн нүд судлалын төрөлжсөн мэргэжлийн тасгийн эрхлэгч, тухайн тойролтын сургалт хариуцагч, сувилахуйн албаны төлөөлөл, эмнэлгийн захиргааны төлөөлөл, суралцагч эмчийн төлөөллөөс бүрдэнэ. Сургалтын хяналтын зөвлөл нь эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний байгууллагын даргын шууд удирдлага дор ажиллана.
- Сургалтын хяналтын зөвлөл нь сар бүр хуралдана.
- Сургалтын хяналтын зөвлөл нь суралцагч эмчийн сургалт, тулгарсан асуудалтай танилцах, суралцагч эмчтэй холбоотой бүх асуудлыг ярилцаж, шийдвэрлэх арга замыг судалдаг бүтэц байна.
- Сургалтын хяналтын зөвлөлийн гишүүд нь сургалтыг илүү сайжруулахын тулд өөрийн мэдлэг, боловсролоо дээшлүүлэхийг зорьж ажиллана.

8.2. Хөтөлбөрийн хяналт

- Сургалтын алба хөтөлбөрт хяналт хийнэ.
- Хөтөлбөр хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай сургалтын төлөвлөгөө гаргах, эмнэл зүйн сургагч багшид чиглэсэн сургалт (*Faculty Development*), суралцагч эмчийн нийгмийн асуудалд дэмжлэг үзүүлэх, шаардагдах санхүүжилтийг төсөвт тусгах зэргийг сургалтын алба хариуцна.
- Хөтөлбөрт нэмэлт, өөрчлөлт хийх шаардлагатай тохиолдолд сургалтын хяналтын зөвлөлд оруулж хэлэлцүүлэн, өөрчлөлт хийнэ. Энэ тухай Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвд албан бичгээр ажлын 10 хоногт багтаан мэдэгдэнэ.

8.3. Сургалтын танилцуулга (*Orientation*)

Сургалт эхлэхийн өмнө тойролт бүрийн сургалтын төлөвлөгөө (*Program*) болон хөтөлбөрийн (*Curriculum*) агуулгын уялдааг тодорхой ойлгох, сургалт эрхлэх байгууллага (эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв), түүний үйл ажиллагаа, эмчилгээ, оношилгооны аюулгүй байдал, халдвар хамгааллын тухай суралцагч эмчид гүнзгий ойлголт өгөх зорилго бүхий танилцуулга хичээлийг зохион байгуулна.

Үнэлгээ

Энэхүү үнэлгээний зорилго нь Нүд судлалын үндсэн мэргэшлийн эмнэл зүйн сургалт явуулдаг (Үндсэн ба Сүлжээ) эрүүл мэндийн байгууллагуудыг хөгжүүлэх, сайжруулах, сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгох, резидент эмч нарын ажиллан суралцах үйл ажиллагааг үр ашигтай зохион байгуулах, сургалтын явцын үнэлгээний тасралтгүй байдлыг хангахад оршино. Энэхүү үнэлгээ нь суралцагчийн хоцрогдол байгаа эсэхийг тодорхойлох, цаг хугацаанд нь засаж залруулах, гарсан ахиц дэвшлийг хянахын зэрэгцээ байнгын дэмжлэг үзүүлэх үндэс суурь болно.

Үнэлгээг ашиглах заавар

Үнэлгээг бүрэн эхээр нь бөглөнө.

Энэхүү үнэлгээг резидентийн сургалт удирдах багийн гишүүд: тухайлбал, нүд судлалын тасгийн эрхлэгч, клиникийн удирдагч, эмнэл зүйн сургагч багш, ахлах дамжааны резидент эмч хийж гүйцэтгэнэ.

Асуултууд дараах форматтай байна.

- Резидентийн хөтөлбөрт хамаарах хариултыг сонгох, дугуйлах эсвэл тэмдэглэх
- Тийм/үгүй хариулт. Резидентийн хөтөлбөртэй холбоотой тохирох хариултыг дугуйлна.
- 1-4 гэсэн шатлалтай. Нэг асуултад 4 хариулт өгөх асуултууд. Хөтөлбөрийг хамгийн сайн тодорхойлж буй тоог дугуйлна.

Эрхэм зорилго, үр дүн

Амжилттай хөтөлбөр нь сургалтын хөтөлбөрийн үр дүнг зөв тодорхойлсон байх ёстой. Үүнд:

- Резидентийн хөтөлбөрийн эрхэм зорилго юу вэ?
- Резидентүүд төгсөх үедээ онолын хувьд ямар чадамжтай байх ёстой вэ?
- Резидентүүд төгсөх үедээ хандлагын хувьд ямар чадамжтай байх ёстой вэ?
- Резидентүүд төгсөх үедээ ур чадварын хувьд ямар чадамжтай байх ёстой вэ?

Эрүүл Мэндийн Яам, Эмнэлгийн Мэргэжилтний Хөгжлийн Зөвлөл, Нүд судлалын салбар зөвлөлөөс Нүд судлалын үндсэн мэргэшлийн сургалтын нэгдсэн цөм хөтөлбөрийн агуулгад багтсан дараах үндсэн 6 чадамжийг аливаа резидентурын сургалтын хөтөлбөртэй уялдуулахыг зөвлөж байна.

Нүд судлалын үндсэн мэргэшлийн эмнэл зүйн сургалт явуулдаг (Үндсэн ба Сүлжээ) эрүүл мэндийн байгууллагууд суралцагчдыг доорх ур чадвар, чадамжуудыг эзэмших ёстой гэдгийг хүлээн зөвшөөрч байгаа бол өмнөх баганын нүдийг чагтална. Нүд судлалын үндсэн 6 чадамж.

ЧАДАМЖУУД

Үйлчлүүлэгчид үзүүлэх тусламж үйлчилгээ ба ажилбарын ур чадвар

- Резидентүүд нүдний эрүүл мэндийн асуудлыг эмчлэх, эрүүл мэндийг дэмжихэд энэрэнгүй, зохистой, үр дүнтэй тусламж үзүүлэх чадвартай байх ёстой.

Анагаах ухааны мэдлэг

- Резидентүүд биоанагаах ухаан, эмнэлзүй, эпидемиологи, нийгэм зан үйлийн шинжлэх ухааны тогтсон, хөгжиж буй мэдлэгийг эзэмших ёстой ба энэ мэдлэгийг үйлчлүүлэгчид үзүүлэх тусламж үйлчилгээнд ашиглах ёстой.

Дадлагад суурилан суралцах, сайжрах

- Резидентүүд үйлчлүүлэгчид үзүүлж буй тусламж үйлчилгээндээ хяналт үнэлгээ хийж, шинжлэх ухаанч нотолгоог судлах, шингээх чадварыг харуулах, өөрийгөө байнга цэгнэн, насан туршдаа суралцах үндсэн дээр эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг тасралтгүй сайжруулах ёстой.

Хүн хоорондын болон харилцааны ур чадвар

- Резидентүүд үйлчлүүлэгч, тэдний гэр бүл, эрүүл мэндийн мэргэжилтнүүдтэй үр дүнтэй мэдээлэл солилцож, хамтран ажиллахад шаардлагатай хүн хоорондын харилцааны ур чадварыг эзэмших ёстой.

Мэргэжлийн ур чадвар

- Резидентүүд мэргэжлийн хариуцлага, ёс зүйн зарчмуудыг баримталж ажиллах амлалтаа биелүүлэх ёстой.

Системд суурилсан дадлага

- Резидентүүд өөрийн орны эрүүл мэндийн системийн тусламж үйлчилгээний тогтолцооны онцлогийг сайтар ойлгон ухамсарлаж, оновчтой тусламж үйлчилгээ, хариу үйлдэл үзүүлэхийн тулд нөөцийг үр дүнтэй ашиглах чадварыг эзэмших ёстой.

Хавсралт 1**360 ХЭМИЙН ҮНЭЛГЭЭ: ХАМТРАГЧ (ХАМТРАН АЖИЛЛАГЧ)**

Резидент эмчийн нэр: _____ Огноо: _____

Үнэлгээ өгөх зааварчилгаа: Дараах шатлалыг ашиглан асуулт тус бүрээр үнэлгээ өгнө үү!

Үргэлж	Ихэнхдээ	Заримдаа	Ховор	Үгүй	Хариулах боломжгүй
5 оноо	4 оноо	3 оноо	2 оноо	0 оноо	0 оноо

Чадамж: Мэргэжлийн ур чадвар

Хандлага	Асуулт	Оноо
Хүндэтгэл, энэрэнгүй байдал, шударга байдал	Резидент эмч нь надтай болон хамт олон, бусад бүх шатны хамтран ажиллагсадтайгаа эелдэг, боловсон, хүндэтгэлтэй ханддаг уу?	
Хүндэтгэл, энэрэнгүй байдал, шударга байдал	Резидент эмч нь үйлчлүүлэгч болон болон тэдний гэр бүлийнхэнд эелдэг, боловсон, хүндэтгэлтэй ханддаг уу; Боловсролын түвшин, яс үндэс, хүйсээс үл хамааран эдгээр бүх бүлэгтэй ажиллахдаа энэрэнгүй, өрөвч сэтгэлээр ханддаг уу?	
Хувийн ашиг сонирхлоос илүү үйлчлүүлэгч болон нийгмийн хэрэгцээнд хариу үйлдэл үзүүлэх	Резидент эмч нь үйлчлүүлэгчийн ашиг сонирхлыг өөрийн ашиг сонирхлоос дээгүүр тавьж, үйлчлүүлэгчийнхээ хэрэгцээг мэдэрч чаддаг уу (жишээлбэл, үйлчлүүлэгчээ хянахад хангалттай цаг зарцуулах; өдрийн аль ч цагт үйлчлүүлэгчийн тусламж үйлчилгээний асуудлаар хэн нэгэнтэй утсаар ярихдаа эелдэг хандах; мэс засал хийлгэх хэрэгцээ шаардлагын талаар тодорхой тайлбарлаж өгөх; өөрийн эго үнэ цэнэ эсвэл мэс засалд оролцох оролцоог нь хязгаарлаж болзошгүй байсан ч үйлчлүүлэгчдээ өөрийн суралцагч болох мөн туршлагын түвшинг тайлбарлах) ?	
Үйлчлүүлэгч, нийгэм, мэргэжлийн өмнө хариуцлага хүлээх	Резидент эмч өгсөн үүрэг даалгавар, ажлыг цаг тухайд нь, бүрэн гүйцэд хийж гүйцэтгэдэг үү (жишээлбэл, үзлэг хяналтын тэмдэглэл нь бүрэн бөгөөд үнэн зөв байх, хуулбарлах эсвэл товчлолтой холбоотой бусад алдаанаас зайлсхийдэг; үйлчлүүлэгчийн тусламж үйлчилгээ, бусад холбогдох ажлуудыг хэн нэгэнд даатгахаас илүүтэйгээр өөрөө гүйцэтгэдэг байх; үйлчлүүлэгчийн мэдээллийг нууцалдаг байх; үйлчлүүлэгчийн тухай эсвэл тэдний өвчний талаар олон нийтэд мэдээлэхгүй байх) ?	
Шилдэг байх мэргэжлийн	Резидент эмч нүдний эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанарыг	

ур чадвараа тасралтгүй хөгжүүлэх хүсэл эрмэлзэл	сайжруулахыг зорьдог уу; мэдлэг, ур чадвараа байнга дээшлүүлж чаддаг уу (жишээлбэл, уншиж, судалж, мэдсэн зүйлээ практикт сайн ашигладаг, сургалтын үйл явцад оролцож, шинээр суралцсан чадвараа практик дээр бататгах, өөрийн ур чадвар, хандлага, мэдлэгийн талаар эргэлзэж байвал бусдаас тусламж хүсдэг байх) ?	
Эмнэл зүйн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх эсвэл үзүүлэхгүй байхтай холбоотой ёс зүйн зарчмууд, үйлчлүүлэгчийн мэдээлэл, таниулсан зөвшөөрөл, бизнесийн үйл ажиллагааны нууцлалыг баримталдаг байх	Резидент эмч стресстэй байсан хэдий ч ёс зүйн шударга байдлаа хадгалж чаддаг уу? (жишээлбэл, үйлчлүүлэгчийн мэдээллийг нууцалдаг, тэдний тухай болон өвчний талаар олон нийтэд мэдээлдэггүй байх)	
Үйлчлүүлэгчийн соёл, нас, хүйс, хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэхэд мэдрэмжтэй хандаж, хариу үйлдэл үзүүлэх чадвар	Резидент эмч нь яс үндэс, нас, хүйс, шашин шүтлэг, бэлгийн чиг хандлага, хөгжлийн бэрхшээлтэй байдал, оюун ухаан, нийгэм-эдийн засгийн олон янз байдлыг хүндэтгэн үздэг үү (жишээлбэл, хүн бүртэй эелдэг, хүндэтгэлтэй харьцдаг; соёлын олон янз байдлыг үл харгалзан, бүх үйлчлүүлэгчиддээ зохистой, хүндэтгэлтэй ханддаг ба нүдний эрүүл мэндийн чанартай тусламж үзүүлэх гол зарчмаа баримталдаг) ?	
Нэмэлт санал дүгнэлт:		

Үнэлгээ өгөх зааварчилгаа: Дараах шатлалыг ашиглан асуулт тус бүрээр үнэлгээ өгнө үү!

Үргэлж	Ихэнхдээ	Заримдаа	Ховор	Үгүй	Хариулах боломжгүй
5 оноо	4 оноо	3 оноо	2 оноо	0 оноо	0 оноо

Чадамж: Хүн хоорондын ба харилцааны ур чадвар

Хандлага	Асуулт	Оноо
Үйлчлүүлэгчийн соёлын онцлогт тохирсон эмчилгээ болон ёс суртахууны зөв харилцааг бий болгох, дэмжих	Резидент эмч нь үйлчлүүлэгчдэд хүндэтгэлтэй ханддаг уу (жишээлбэл, зохистой үг хэллэг хэрэглэдэг, хүндэтгэлтэй ханддаг, зохимжтой хошигнол хэрэглэдэг эсэх) ?	
Хүлээцтэй сонсох, үг хэлэх, тайлбарлах, асуух, бичих ур чадвараа ашиглан мэдээлэл олж авах, мэдээллээр хангах	Резидент эмч нь үр дүнтэй асуулт тавих, сонсох ур чадвараа (жишээлбэл, үйлчлүүлэгч болон тэдний гэр бүлийнхнийг анхааралтай сонсох цаг гаргах) ашиглан мэдээлэл олж авч чаддаг уу?	
Нийгэм, эдийн засаг, соёлын өргөн хүрээнд үйлчлүүлэгч, түүний гэр бүл, олон нийттэй зүй зохистой харилцах	Резидент эмч нь үйлчлүүлэгч, түүний гэр бүл эсвэл асран хамгаалагчдад үр дүнтэй зөвлөгөө өгдөг үү (жишээлбэл, үйлчлүүлэгчдэд мэдээллийг тайлбарлах; тэдний ойлгож чадах түвшинд тайлбарлаж, зөвлөгөө өгөх; тэдэнд өөрсдийн тусламж үйлчилгээнд оролцох боломж олгох) ?	
Эмч эсвэл бусад эрүүл мэндийн мэргэжилтнүүдтэй зүй зохистой харилцах	Резидент эмч нь үйлчлүүлэгчийн тусламж үйлчилгээний талаар, тэр дундаа өөрийн тусламж үйлчилгээ үзүүлсэн үйлчлүүлэгчийг хүлээлгэн өгөхдөө амаар болон бичгээр үнэн зөв, бүрэн тайлагнадаг уу (жишээлбэл, үзлэгийн тэмдэглэл бүрэн, гаргацтай, ойлгомжтой байх; тусламж үйлчилгээг шилжүүлэх үеийн резидентийн тайлан үнэн зөв бөгөөд ач холбогдолтой байх) ?	
Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний баг эсвэл бусад мэргэжлийн бүлэгт	Резидент эмч багийн ажиллагаанд зохих хувь нэмэр оруулдаг уу? (жишээлбэл, залуу хамтран ажиллагсаддаа тусалж, тэднийг чиглүүлдэг; тусламж үйлчилгээний багийн бусад гишүүдийг	

гишүүн эсвэл удирдагчаар үр дүнтэй ажиллах	анхааралтай сонсдог; багийн бусад гишүүдэд үйлчлүүлэгчийн тусламж үйлчилгээнд оролцох боломж олгох талаар тэдний ойлгож чадах түвшинд тайлбарлаж, зөвлөгөө өгдөг.	
Нэмэлт санал дүгнэлт:		

Үнэлгээ өгөх зааварчилгаа: Дараах шатлалыг ашиглан асуулт тус бүрээр үнэлгээ өгнө үү!

Үргэлж	Ихэнхдээ	Заримдаа	Ховор	Үгүй	Хариулах боломжгүй
5 оноо	4 оноо	3 оноо	2 оноо	0 оноо	0 оноо

Чадамж: Системд суурилсан дадад зуршил

Хандлага	Асуулт	Оноо
Тусламж үйлчилгээний чанарыг сурталчлах, системийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд оролцох	Резидент эмч нь үйлчлүүлэгчийн боловсрол, яс үндэс, хүйсээс үл хамааран бүх хүнд зөлдөг, халамжтай, хүндэтгэлтэй ханддаг уу (жишээлбэл, үйлчлүүлэгчийг угтан авах, үдэж өгөх, зөвлөгөөний эхэнд өөрийгөө танилцуулах; тэдэнтэй ярилцах, анхааралтай хүлээцтэй сонсох, компьютерийн дэлгэц рүү байнга хардаггүй; гар утсаа оролддоггүй, зөвлөгөө өгөх үеэр харилцан яриа өрнүүлдэг; хүүхэд, өндөр настантай хүлээцтэй ханддаг байх) ?	
Системийн алдааг олж илрүүлэх, системийн боломжит шийдлүүдийг хэрэгжүүлэхэд оролцох	Резидент эмч нь эрүүл мэндийн тогтолцоонд тулгамдаж буй асуудлыг тодорхойлж, арга хэмжээ авдаг уу (жишээлбэл, үйлчлүүлэгчийн тусламж үйлчилгээг сайжруулах үйл явц, боловсролын хөтөлбөрийн хэлэлцүүлэгт ач холбогдол өгч оролцдог; бүс нутаг, үндэсний эсвэл олон улсын түвшинд өвчтөн эсвэл мэргэжлийг сурталчлах ажилд оролцдог эсэх) ?	

360 ХЭМИЙН ҮНЭЛГЭЭ: ХАМТРАН АЖИЛЛАГЧ (СУВИЛАГЧ, ТУСЛАХ АЖИЛТАН ГЭХ МЭТ)

Резидент эмчийн нэр: _____ Огноо: _____

Үнэлгээ өгөх зааварчилгаа: Дараах шатлалыг ашиглан асуулт тус бүрээр үнэлгээ өгнө үү!

Үргэлж	Ихэнхдээ	Заримдаа	Ховор	Үгүй	Хариулах боломжгүй
5 оноо	4 оноо	3 оноо	2 оноо	0 оноо	0 оноо

Хандлага	Асуулт	Оноо
Хүндэтгэл, энэрэнгүй байдал, шударга байдал	Резидент эмч нь надтай болон хамт олон, бусад бүх шатны хамтран ажиллагсадтайгаа эелдэг, боловсон, хүндэтгэлтэй ханддаг уу?	
Хүндэтгэл, энэрэнгүй байдал, шударга байдал	Резидент эмч нь бүх түвшний үйлчлүүлэгчдэд эелдэг, анхаарал халамжтай, хүндэтгэлтэй хандаж, боловсрол, яс үндэс, хүйсээс үл хамааран энэрэнгүй сэтгэлээр ханддаг уу (жишээлбэл, өвчтөнийг угтан авах, үдэх; зөвлөгөөний эхэнд өөрийгөө танилцуулах; тэдэнтэй ярилцах, сонсож байх үедээ харцаар холбогдох, байн байн компьютерийн дэлгэц харахгүй байх, зөвлөгөөний үеэр гар утсаар хувийн дуудлага авахгүй байх, хүүхэд, өндөр настнуудад хүлээцтэй ханддаг) ?	
Хувийн ашиг сонирхлоос илүү үйлчлүүлэгч болон нийгмийн хэрэгцээнд хариу	Резидент эмч нь үйлчлүүлэгчийн хэрэгцээнд мэдрэмжтэй ханддаг уу (жишээлбэл, үйлчлүүлэгчийг шаардлагагүйгээр хүлээлгэдэггүй,	

үйлдэл үзүүлэх	үйлчлүүлэгчийн дуудлагад хариулдаг байх)?	
Үйлчлүүлэгч, нийгэм, мэргэжлийн өмнө хариуцлага хүлээх	Резидент эмч нь өөрийн хязгаарлалтыг ухамсарладаг уу (жишээлбэл, өөрт нь тусламж хэрэгтэй үед тусламж хүсдэг байх), резидент эмч нь алдаа дутагдал эсхүл орхигдуулсан зүйлээ хүлээн зөвшөөрдөг үү (жишээлбэл, алдаа гаргаснаа хүлээн зөвшөөрч, уучлалт гуйх, боломжтой бол алдаагаа засахаар ажилладаг байх) ?	
Эмнэл зүйн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх эсвэл үзүүлэхгүй байхтай холбоотой ёс зүйн зарчмууд, үйлчлүүлэгчийн мэдээлэл, таниулсан зөвшөөрөл, бизнесийн үйл ажиллагааны нууцлалыг баримталдаг байх	Резидент эмч стресстэй байсан хэдий ч ёс зүйн шударга байдлаа хадгалж чаддаг уу? (жишээлбэл, үйлчлүүлэгчийн мэдээллийг нууцалдаг, тэдний тухай болон өвчний талаар олон нийтэд мэдээлдэггүй байх)	
Үйлчлүүлэгчийн соёл, нас, хүйс, хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэхэд мэдрэмжтэй хандаж, хариу үйлдэл үзүүлэх чадвар	Резидент эмч нь яс үндэс, нас, хүйс, шашин шүтлэг, бэлгийн чиг хандлага, хөгжлийн бэрхшээлтэй байдал, оюун ухаан, нийгэм-эдийн засгийн олон янз байдлыг хүндэтгэн үздэг үү (жишээлбэл, хүн бүртэй эелдэг, хүндэтгэлтэй харьцдаг, соёлын олон янз байдлыг үл харгалзан, бүх үйлчлүүлэгчиддээ зохистой, хүндэтгэлтэй ханддаг ба нүдний эрүүл мэндийн чанартай тусламж үзүүлэх гол зарчмаа баримталдаг) ?	
Нэмэлт санал дүгнэлт:		

Үнэлгээ өгөх зааварчилгаа: Дараах шатлалыг ашиглан асуулт тус бүрээр үнэлгээ өгнө үү!

Үргэлж	Ихэнхдээ	Заримдаа	Ховор	Үгүй	Хариулах боломжгүй
5 оноо	4 оноо	3 оноо	2 оноо	0 оноо	0 оноо

Чадамж: Хүн хоорондын ба харилцааны ур чадвар		
Хандлага	Асуулт	Оноо
Үйлчлүүлэгчийн соёлын онцлогт тохирсон эмчилгээ болон ёс суртахууны зөв харилцааг бий болгох, дэмжих	Хамтран ажиллагч өвчтөнд мэдээллийг тайлбарлахдаа хангалттай цаг хугацаа зарцуулж, хүчин чармайлт гаргадаг уу? (жишээ нь: өвчтөн болон тэдний ар гэрийнхнийг анхааралтай сонсдог, өвчтөнд өөрсдийнхөө тусламж үйлчилгээнд оролцох боломжийг олгохын тулд тэдэнд ойлгомжтой тайлбарлаж, зөвлөгөө өгөх)	
Хүлээцтэй сонсох, үг хэлэх, тайлбарлах, асуух, бичих ур чадвараа ашиглан мэдээлэл олж авах, мэдээллээр хангах	Резидент эмч танд үүрэг даалгавар өгөхдөө амаар эсвэл бичгээр тодорхой илэрхийлдэг үү?	
Эмч, эрүүл мэндийн салбарын бусад мэргэжилтнүүд, эрүүл мэндийн холбогдох агентлагуудтай үр дүнтэй харилцах	Резидент эмч нь харилцан яриа/харилцааны үеэр, ялангуяа үйлчлүүлэгчтэй холбоотой яриаг анхааралтай сонсдог уу?	
Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний баг эсвэл бусад мэргэжлийн бүлэгт гишүүн эсвэл удирдагчаар	Резидент эмч таны үзэл санал бодлыг харгалзан үздэг үү?	

үр дүнтэй ажиллах		
Эмнэлгийн анхан шатны бичиг баримтуудыг цаг тухайд нь, бүрэн, гаргацтай бичих	Резидент эмч эмнэлгийн анхан шатны бичиг баримтуудыг цаг тухайд нь, бүрэн, гаргацтай хөтөлдөг үү?	
Нэмэлт санал дүгнэлт:		

Чадамж: Системд суурилсан дадад зуршил		
Хандлага	Асуулт	Оноо
Системийн алдааг олж илрүүлэх, системийн боломжит шийдлүүдийг хэрэгжүүлэхэд оролцох	Резидент эмч нь эрүүл мэндийн тогтолцоонд тулгамдаж буй асуудлыг тодорхойлж, арга хэмжээ авдаг уу (жишээлбэл, үйлчлүүлэгчийн тусламж үйлчилгээг сайжруулах үйл явц, боловсролын хөтөлбөрийн хэлэлцүүлэгт ач холбогдол өгч оролцдог; бүс нутаг, үндэсний эсвэл олон улсын түвшинд өвчтөн эсвэл мэргэжлийг сурталчлах ажилд оролцдог эсэх) ?	
Тусламж үйлчилгээний чанарыг сурталчлах, системийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд оролцох	Резидент эмч нь системийн хүндрэлтэй асуудлыг шийдвэрлэхэд туслах замаар үйлчлүүлэгчдэд чанартай тусламж үзүүлэхийг дэмждэг үү (жишээлбэл, өвчтөнийг тээвэрлэх, тусламж үйлчилгээ үзүүлэх ажлын зардал, ажлын цагийн хуваарь, гэр бүлийн үүрэг хариуцлагатай холбоотой асуудлыг даван туулахад нь туслахын тулд ажиллах; тусламж үйлчилгээний төлөвлөгөөг дагаж мөрдөхийн ач холбогдлыг өвчтөнд тайлбарлаж, түүнийг дагаж мөрдөхөд өвчтөнд ямар нэгэн санаа зовнил байгаа эсэхийг илрүүлэх, шаардлагатай үед төлөвлөгөөг өөрчлөх; эмчилгээний төлөвлөгөөг зохицуулахын тулд нүдний эмч дотор болон бусад эрүүл мэндийн багийн гишүүдтэй харилцах) ?	

Хавсралт 2

ЯВЦЫН MINI-СЕХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС

Он сар өдөр: _____ / _____ / _____

Суралцагч эмчийн нэр: _____ Үнэлэгчийн нэр: _____

Сургалт эрхлэх байгууллага: _____ Тасаг, нэгж: _____

Бусад _____ Өвчтөний нас: _____ Өвчтөний хүйс: Эр Эм

Өвчний түүхтэй танилцах Үзлэг, шинжилгээ хийх ур чадвар

Эмнэлзүйн сэтгэлгээ, асуудал шийдэх чадвар Үр дүнтэй зохион байгуулах ур чадвар Хамт олондоо хандаж буй анхаарал, хүнлэг байдал

Сайн талууд	Сайжруулахад зөвлөгөө	чиглэсэн	Бусад санал

Сургалтын тухайн үед суралцагч эмчийг ямар түвшинд байгааг ажигласнаа үнэлнэ үү. Бодит үзлэг хийх шаардлагагүй тохиолдолд тэмдэглэнэ үү: □				Сайжруулахын тулд зөвшилцөж биелүүлэх үйлдэл
Үнэлгээ	Хангалтгүй	Завсрын	Хангалттай	
Өвчний түүх бичилт, эрүүл мэндийн анхан шатны маягт хөтлөлт				
Нүдний багаж, тоног төхөөрөмжтэй ажиллах ур чадвар, дадал				
Шалтгаан, эмгэг жамыг үнэлж дүгнэх ур чадвар				
Ялган оношлох ур чадвар				
Харилцааны ур чадвар, үйлчлүүлэгч болон тэдний гэр бүлтэй харилцах				
Багаар ажиллах ур чадвар				

Үнэлэгчийн гарын үсэг: _____

Суралцагч эмчийн гарын үсэг: _____

Хавсралт 3

“Хангалттай” гэж тодорхойлоход хэрэглэгдэх үзүүлэлт	
Өвчний түүх, асуумж авах	<ul style="list-style-type: none"> • Ялган оношилгоо хийхүйц дэлгэрэнгүй асуумж авдаг. • Өвчний карт дээрх оноштой танилцаж үйлчлүүлэгчээс зөв асуумж авах.
Гардан үйлдэл	<ul style="list-style-type: none"> • Шинжилгээг стандартын дагуу хийх дэс дараалал зөв. • Нүд, түүний дайврын эмгэгүүдийн өөрчлөлтүүдийг зөв таньж шалгах чадвартай.
Оношилгоо, эмчилгээний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> • Зөв онош тавьдаг. • Ялган оношилгоонд шаардлагатай шинжилгээ, маркерийг зөв төлөвлөж, үр дүнг ашигладаг. • Оношийг стандартын дагуу зөв тавьдаг.
Харилцааны ур чадвар	<ul style="list-style-type: none"> • Үйлчлүүлэгчийг сайн сонсдог. • Үйлчлүүлэгчтэй эелдэг энгийн үг хэллэг хэрэглэж харилцдаг.
Нүд судлалын суурь чадвар	<ul style="list-style-type: none"> • Системтэй (харилцан уялдаатай) арга замыг тодорхойлдог. • Үйлчлүүлэгч болон эмчлэгч эмчийг өвчний онош, түүний зураглалын талаарх үнэн зөв мэдээллээр хангаж чаддаг.

**ГАРДАН ҮЙЛДЛИЙН УР ЧАДВАРЫН ШУУД АЖИГЛАЛТ
(DOPS)-ЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС**

Он сар өдөр: _____ / _____ / _____

Резидент эмчийн нэр: _____ Үнэлэгчийн нэр: _____

Сургалт эрхлэх байгууллага: _____ Тасаг, нэгж: _____

Гардан үйлдэл: Хийж буй ажилбар, мэс заслын техниктэй холбоотой үндсэн ойлголтуудыг мэдэж буй байдал Мэс заслын өмнөх бэлтгэл ажил Мэс засал хийх ерөнхий ур чадвар Мэс заслын өмнөх дүгнэлт, мэс заслын явц бичих ур чадвар

Одоог хүртэл суралцагч эмч тухайн гардан үйлдлийг хийсэн бодит тоо _____

Үнэлгээ	Хангалтгүй	Завсрын	Хангалттай	Ажиглагдаагүй Үнэлэх боломжгүй
Хийж буй шинжилгээний техник болоод холбогдох ойлголтуудыг мэдэж буй байдал				
Гардан үйлдэл хийх бэлтгэлийг зохистой хийдэг.				
Халдваргүйжүүлэх үйлдлийг гүйцэтгэдэг, багаж хэрэгслийг аюулгүй хэрэглэдэг.				
Арга техникийг чадварлаг гүйцэтгэдэг.				
Өөрийн чадахгүй үйлдлийг ойлгож, шаардлагатай үед тусламж дууддаг.				
Багаж хэрэгсэл, материалыг цэвэрлэдэг.				
Шаардлагатай бичиг баримтыг гүйцэд бичдэг.				
Гардан үйлдэл хийх ерөнхий чадвар				

Үнэлэгчийн гарын үсэг: _____

OSCAR - Нүд судлалын Олон улсын зөвлөл (ICO)-ийн Үнэлгээний рубрик жишээг ашиглах

Хавсралт 5-ыг үнэлэх: 1 – Муу; 2 – Дунд; 3 – Сайн

- Перибулбар блок
- Тусгаарлагч
- Микроскопитой харьцах

- Оёдол тавих
- Склерийг хатгах ба төөнөх
- Хүнд шингэн: зохистой хэрэглэх ба аюулгүй оруулах
- Өмнөд хэсгийн капсулотоми
- Шархыг томруулах
- Цөмийн гидродиссекци
- Цөмийг гаргаж авах
- Шаардлагатай хэмжээний холтсыг усалж ба соруулах техникийн дагуу хийх
- Хиймэл болрыг оруулж эцсийн байрлалд байрлуулах
- Шархыг хаах: оёдол тавих
- Шархыг хаах: оёдол зангидах ба түгжих
- Шархыг хаах: хүнд шингэн авах, шархыг чийгшүүлэх, шархны аюулгүй байдал
- Ажилбарын хурд ба цэгцтэй байдал

Хавсралт 6

Резидентийн танилцуулгад үнэлгээ өгөх. Хавсралт 6-гийн дагуу:

- 0 – Муу; 1 – Дундаж; 2 – Сайн;
- Танилцуулга
- Биеийн хэл
- Дууны өнгө
- Слайдын чанар
- Итгэлтэй байдал
- Тодорхой байдал
- Агуулгын хүрээнд
- Суурь чадвар
- Тодорхойлолт
- Уялдаа хамаарал
- Дэвшилт
- Ном зүй

Хавсралт 7

Нүдний эмнэл зүйн даалгаврын дагуу хэрэглэх үнэлгээ– нийт үнэлгээ 30

Хавсралт 7-гийн дагуу үнэлэх

- 0 – Муу; 1 – Дундаж; 2 – Сайн
- Асуумж авах (дээд оноо 7)
- Зовиур авах чадвар
 - Одоогийн өвчний түүх
 - Муу үр дагавар
 - Өвдөлтийн асуумж
 - Харшил
 - Өвчний түүх
 - Гэр бүл ба нийгмийн байдал

Үзлэг (дээд оноо 7)

- Сайн засрах харааны чадал
- Хершберг тест
- Хөдөлгөөн/Проптозис
- Хүүхэн хараа/хүүхэн хараа ханьсах урвалыг шалгах
- Завсарт гэрлийн биомикроскопи (гониоскопи хийх)
- Нүдний дотоод даралт
- Нүдний уг дурандах

Мэргэжлийн ур чадвар (дээд оноо 6)

- Хүндлэл ба эелдэг байдал
- Өвчтөнд энгийн ойлгомжтой тайлбарлах
- Үр дүнг тайлбарлах
- Онош/явц тайлбарлах
- Төлөвлөгөө ба сонголтыг тайлбарлах
- Өвчтөний асуултанд хариулах

Тохиолдол танилцуулах (дээд оноо 10)

- Товч бөгөөд тодорхой
- Тодорхой баримтууд
- Зөв ялган оношлох
- Зохиомжтой төлөвлөгөө боловсруулах
- Асуултанд хариулах чадвар

Хавсралт 8

OSCE-ийн бүтэц зохион байгуулалт

10 өртөө байна (өртөө болгон 10 оноо). Нийт 100 оноо

Өртөө:

- Багажны өртөө
- Эмнэл зүйн зураглал - өртөө
- Дүрс оношилгоо - өртөө
- Гистологи/микрбиологи - өртөө
- Шалгалтыг амаар авах - өртөө
- Схем – Диплопи/талбай - өртөө
- Тохиолдлын бүдүүвч - өртөө
- Нүдний зураглалын - өртөө
- Рефракцийн - өртөө
- Нүдний эм судлалын - өртөө

Хавсралт 9

Сургалтын хөтөлбөрийг үнэлэх асуумж

1. Танай байгууллагад стандарт сургалт/тойролтын хөтөлбөр байдаг уу?
Тийм эсвэл Үгүй
2. Аль нь сургалт/тойролтын хөтөлбөрийг хамгийн сайн тодорхойлж байна вэ?

1.	2.	3.	4.
----	----	----	----

Тодорхой бичигдсэн сургалт/тойролтын хөтөлбөр байхгүй	Тойролтын сэдвийн жагсаалт тодорхойгүй (жишээ нь: глауком, эвэрлэг гэх мэт ерөнхий ангилалтай), стандарт бус тойролт хийдэг эсвэл лекцийн хуваарь байхгүй	Тойролтын сэдвийн нарийвчилсан жагсаалт бүхий (жишээ нь: хаалттай өнцөгт глауком, эвэрлэгийн дистрофи гэх мэт) стандарт тойролт, лекцийн хуваарь байдаг	Зорилго, зорилт тойролт/лекцийн нарийвчилсан хуваарь бүхий Нүд судлалын Олон улсын Зөвлөл (ICO)-өөс гаргасан эсвэл өөр сургалтын хөтөлбөртэй
☐	☐	☐	☐

3. Сургалтын хөтөлбөрт тодорхой мэс засал, мэс ажилбар хийх тохиолдлын хамгийн бага тоог заасан байдаг ба үүнийг бүх резидентүүд хангадаг уу?

1. Хамгийн бага тогтоосон тоо байхгүй.	2. Хамгийн бага тоог тогтоосон хэдий ч бүх резидентүүд түүнийг гүйцэтгэх боломжгүй.	3. Тийм, хамгийн бага тоог бүх резидентүүдэд ангиллын 50%-д (катаракт, глаукома, хялар гэх мэт*) тус тус тогтоож, хангасан.	4. Тиймээ, өгөгдөлтэй бүх ангилалд* резидентийн хамгийн бага тоогоор тогтоосон.
☐	☐	☐	☐

*Катаракт, глауком трабекулэктоми, хялар засах мэс засал, зовхины мэс засал, эвисцераци, энукляци хийх, торлог бүрхүүлийн лазер эмчилгээ, глаукомын лазер эмчилгээ.

4. Дадлагажигч сонгон шалгаруулан авахад албан ёсны процесс (боловсруулалт), сонгон шалгаруулах тодорхой критери буюу шалгуур байдаг уу?

1. Албан ёсны боловсруулалтгүй.	2. Албан ёсны боловсруулалттай боловч хэрэгждэггүй.	3. Албан ёсны боловсруулалтыг ашигласан боловч сонгон шалгаруулах шалгуурыг нарийвчлан заагаагүй.	4. Сонгон шалгаруулалтын нарийвчилсан шалгуур бүхий албан ёсны боловсруулалтаар хэрэгждэг.
☐	☐	☐	☐

5. Тухайн клиникт суралцаж буй резидентүүдийн хяналт/шууд ажиглалт болон дадлагажих байдлаар нь хангалттай хэмжээнд суралцаж чаддаг уу?

1.	2.	3.	4.
----	----	----	----

Хяналтгүй.	Заримдаа хяналттай.	Резидентүүд ихэвчлэн хяналттай.	Байнгын зохицтой хяналттай.Тухайн сургалтын клиникт тохиолдлуудыг хянах мөн зөв менежментээр хангах, резидентийн үнэлгээний хэрэгслийг хянах, үйл ажиллагааны тэмдэглэлийг хянах чадвартай зөвлөх нүдний эмч байдаг.
------------	---------------------	---------------------------------	--

¹ Сургалтын үйл явц нь чадварт суурилсан чадамжийг хангасан эсэхийг баталгаажуулах практик эмнэлзүйн ажил, холбогдох онолыг багтаасан байх ёстой. Сэдвүүдийг дурьдахад; катаракт, контакт линз, нүдний эвэрлэг ба өмнөд хоргын өвчин, зовхи болон нулимсны сувгийн эмгэг, глаукома, нейроофтальмологи, нүдний гэмтэл, оптик ба ерөнхий рефракци, ухархайн өвчин ба окулопластик, эмгэг судлал, хүүхдийн нүдний эмгэг, хялар, системийн өвчний зөвлөгөө, увеит, сул хараа болон хугарлын мэс засал, нүдний торлог бүрхүүл-шилэнцрийн эмгэг. Хөтөлбөрт харилцааны ур чадвар, эмнэлгийн ёс зүй, нийгмийн эрүүл мэнд, өвчтөний аюулгүй байдлын талаархи зааварчилгааг багтаасан байх ёстой.

6. Мэс заслын өрөөнд резидентүүдэд зориулагдсан зохих хяналт, шууд ажиглалт, сургалт байдаг уу? Резидентүүд зөвлөх эмчгүйгээр эсвэх ахлах(сениор) резидентийн хяналтгүйгээр мэс засал хийдэг үү?

1. Тодорхой бичигдсэн сургалтын хөтөлбөргүй.	2. Резидентүүд ихэвчлэн бие даан ажилладаг.	3. Резидентүүд ихэвчлэн хяналтан дор ажилладаг	4. Байнгын зохицтой хяналттай ажилладаг.
--	---	--	--

7. Резидентийн мэдлэг, ур чадварыг сургалтын явцад тодорхой хугацаанд үнэлж дүгнэх албан ёсны тогтоц байдаг уу?

1. Тодорхойгүй.	2. Цөөхөн ахиц дэвшлийн тухай үечилсэн үнэлгээтэй	3. Ахиц дэвшлийн үнэлгээг дор хаяж 6 сар тутамд хийдэг.	4. Ашигласан үе шатууд ба үнэлгээг дор хаяж зургаан сар тутамд хийдэг (Хавсралт А-г үзнэ үү)
-----------------	---	---	--

8. Судалгаа нь резидентүүдийн сургалтын хөтөлбөрт хамрагдсан уу (эмнэлзүйн болон суурь шинжлэх ухааны ажлыг багтааж болно)?

<p>1. Хөтөлбөрт судалгаа оруулаагүй болно.</p> <p style="text-align: center;">☐</p>	<p>2. Резидентүүдийн цөөнх судалгаа хийдэг. Нийтлэх(нийтлэлд гаргах) оролдлого байхгүй. Судалгааны дотоод болон гадаад танилцуулгагүй.</p> <p style="text-align: center;">☐</p>	<p>3. Ихэнх резидентүүдийн хийсэн судалгаа. Нийтлэх оролдлого байна (сэтгүүлд оруулах) Судалгааны дотоод танилцуулгатай.</p> <p style="text-align: center;">☐</p>	<p>4. Судалгаа нь бүх резидент хөтөлбөрт суралцагчдын төгсөх хөтөлбөрийн нэг хэсэг болох шаардлага юм Резидент хөтөлбөрт суралцагчдын ихэнх эсвэл бүгд судалгаагаа хэвлэн нийтлэх эсвэл нийтлэхийг оролддог (сэтгүүлд илгээх). Резидент хөтөлбөрт суралцагчид судалгаагаа тогтмол танилцуулдаг (дотоод болон гадаад).</p> <p style="text-align: center;">☐</p>
--	--	--	---

9. Резидент хөтөлбөрт суралцагчид бүрт адил тэгш боловсрол олгох төлөвлөгөө бий юу? Үүнийг хэрхэн хэрэгжүүлж байгаа вэ мөн шалгалтанд тэнцэх эсэхийг тодорхойлох ямар өгөгдөл байгаа вэ (бүртгэлийн дэвтэр, ээлжийн хуваарь)?

<p>1. Боловсролын эквивалент олгох төлөвлөгөө байхгүй.</p> <p style="text-align: center;">☐</p>	<p>2. Боловсролын эквивалент олгох төлөвлөгөө гаргасан боловч хэрэгжээгүй.</p> <p style="text-align: center;">☐</p>	<p>3. Боловсролын эквивалент олгох төлөвлөгөө хэрэгжиж эхэлсэн боловч баталгаажуулах мэдээлэл байхгүй.</p> <p style="text-align: center;">☐</p>	<p>4. Дүйцсэн боловсролын төлөвлөгөө , хэрэгжиж буй боловсролын эквивалент(жишээ нь ээлжийн хуваарь, мэс заслын болон эмнэлзүйн тоо)</p> <p style="text-align: center;">☐</p>
--	--	--	--

² Эквивалент гэдэг нь резидент хөтөлбөрт суралцагчид бүр тойролтын хугацаанд үзсэн эмгэгийн хэмжээ, хийсэн ажилбарын төрөл, тооны хувьд ерөнхийдөө ижил туршлагатай болно гэсэн үг юм. Жишээлбэл, резидент хөтөлбөрт суралцагчид бүр ижил тойролт хийдэг (эсвэл өөр сонголттой байдаг уу?), мөн ойролцоогоор ижил тооны мэс засал хийдэг үү?

Хавсралт 10

Суралцагчид ба багш нар

1. Дадлагажсан суралцагчдыг тоон үзүүлэлтээр нь сургалтын байгуулагын клиник/практик мэдлэгийн харьцаа, хяналтын чадавхи, нөөцтэй харьцуулан дүгнэхэд пропорциональ буюу ижилхэн байна.

<p>1. Багш нараас дадлагажигчид их Дадлагажигчдын тоон үзүүлэлтэнд хангалттай нөөцгүй Дадлагажигчдын тоонд мэс заслын/эмнэлзүйн хэмжээ хангалтгүй.</p>	<p>2. Багш нараас дадлагажигчид их Дадлагажигчдын тоонд хангалттай нөөцтэй Дадлагажигчдын тоонд мэс заслын/эмнэлзүйн хэмжээ хангалтгүй</p>	<p>3. Багш нараас дадлагажигчид их Дадлагажигчдын тоонд хангалттай нөөцтэй Дадлагажигчдын тоонд мэс заслын/эмнэлзүйн хэмжээ хангалтгүй</p>	<p>4. Дадлагажигчдын тоонд хангалттай хүрэлцээтэй багш нар Дадлагажигчдын тоонд хангалттай нөөцтэй Дадлагажигчдын тоонд хангалттай мэс заслын/эмнэлзүйн үзүүлэлт Гол албан тушаалд боловсон хүчинтэй, үүнд: • Үндсэн мэргэшлийн (резидентийн) сургалтыг хариуцсан захирал • Вет лабораторийн зохицуулагч</p>
☐	☐	☐	☐

2. Энэхүү хөтөлбөр нь багш нарыг заах, хянах, суралцах болон цаг гаргах боломжийг олгоно. Багш нарын боловсролыг дээшлүүлэх (багшлах чадварыг сайжруулах), сургагч багш нарыг үнэлэх ёстой.

<p>1. Багш нарт хичээл заахад болон хяналт тавихад цаг байхгүй.</p>	<p>2. Багш нар хичээл заахад болон хяналт тавихад бага цагтай. Багш нарт СМЕ(Тасралтгүй үргэлжлэх анагаах ухааны боловсрол)-д хамрагдах цаг бага байдаг.</p>	<p>3. Багш нарт хичээл заах болон хяналт тавих хангалттай цагтай. Багш нарт СМЕ(Тасралтгүй үргэлжлэх анагаах ухааны боловсрол)-д хамрагдах цаг хангалттай.</p>	<p>4. Багш нарт хичээл заах болон хяналт тавих хангалттай цагтай. Багш нарт СМЕ(Тасралтгүй үргэлжлэх анагаах ухааны боловсрол)-д хамрагдах цаг хангалттай.</p>
☐	☐	☐	☐

Хавсралт 11

Резидентийн Үнэлгээ

1. Резидентүүдийн ур чадварыг үнэлэх стандарт арга хэрэгсэл байдаг уу?

1. Албан ёсны үнэлгээ байхгүй	2. Зөвхөн анагаах ухааны мэдлэгийн үнэлгээ	3. Онолын мэдлэг ба гардан үйлдлийн ур чадварыг үнэлэх	4. Анагаах ухааны төгсөлтийн боловсролын магадлан итгэмжлэх зөвлөлөөс шаардах бүх ур чадварыг үнэлэх
☐	☐	☐	☐

2. Суралцагчдыг үнэлэхэд ямар хэрэглүүр ашигладаг вэ? Ашиглаж буй үнэлгээний төрлийг тодорхойлохын тулд доорх хүснэгтийг бөглөнө үү:

Үнэлгээний хэрэгсэл	Үнэлгээ	Хамгийн тохиромжтой давтамж	Тийм эсвэл Үгүй (хэрэв тийм бол төрөл ба давтамжийг тайлбарлах)	
Нүдний эмнэлзүйн ур чадварын үнэлгээний дасгал (OCEX) – Резидент ба өвчтөн хоорондын эмнэлзүйн харилцаа эсвэл үүнтэй төстэй байдлын үнэлгээ	Өвчтөнд тусламж үйлчилгээ үзүүлэх, харилцааны ур чадвар, анагаах ухааны мэдлэг	Жилд гурван удаа (Тухайн резидент ур чадвараа баталсан тохиолдолд үүнийг зогсоож болно)	T	Y
Нүдний мэс заслын ур чадварын үнэлгээний хүснэгт (OSCAR)	Мэс заслын ур чадвар	Хэрэв тохиолдлын тоо бага (<50) байвал аль болох олон удаа. Хэрэв >50 бол 3-5 тутамд 1	T	Y
ICO 360 эсвэл үүнтэй ижил төстэй	Мэргэжлийн ур чадвар, харилцааны ур чадвар	Жилд 1-2 удаа	T	Y
Илтгэх ур чадварын үнэлгээ	Илтгэл тавих, харилцааны ур чадвар	Резидентийн тавьсан илтгэл бүрт (эсвэл багшийн)	T	Y
Бичгийн шалгалт	Анагаах ухааны мэдлэг		T	Y
Аман шалгалт	Анагаах ухааны мэдлэг, өвчтөнд тусламж үйлчилгээ үзүүлэх		T	Y
Тохиолдолд суурилсан эмнэлзүйн ур чадварын үнэлгээ(OSCE)	Анагаах ухааны мэдлэг, өвчтөнд тусламж үйлчилгээ үзүүлэх, гардан үйлдлийн ур чадвар		T	Y
Төгсөлтийн дараах боловсролын үнэлгээний чухал үе шатууд эсвэл үүнтэй ижил төстэй	Сургалтын туршид резидентүүдийн ахиц дэвшлийг баримтжуулна	6 сар тутам	T	Y

3. Резидентүүдийн гүйцэтгэлийн талаар хэрхэн, хэзээ эргэн мэдээлэл өгөхийг тайлбарлана уу. Форматив /Завсрын/ эргэх холбоо нь резидентүүдэд тэдний ур чадварыг сайжруулахын тулд өгөх мэдээлэл юм. Дээр дурдсан үнэлгээний хэрэгслүүдийн ихэнх нь форматив шинж чанартай юм. Сумматив /Төгсгөлийн/ эргэх холбоо нь тойролтын төгсгөлд, эсвэл шалгалтанд тухайн резидент тэнцсэн эсвэл эс тэнцсэн эсэхийг тодорхойлох дүн юм.

Форматив³ /Завсрын/ эргэх холбоо

1. Форматив эргэх холбоогүй	2. Албан бусаар форматив мэдээлэл өгөх (төлөвлөгдөөгүй)	3. Жилд 2-оос доош удаа албан ёсны форматив мэдээлэл өгөх	4. Жилд 2-оос дээш удаа нарийвчилсан, үр дүнтэй форматив мэдээлэл өгөх
☐	☐	☐	☐

Сумматив⁴ /Төгсгөлийн/ эргэх холбоо

1. Сумматив эргэх холбоогүй	2. Албан бусаар сумматив мэдээлэл өгөх (төлөвлөгдөөгүй)	3. Жилд 2-оос доош удаа албан ёсны сумматив мэдээлэл өгөх	4. Жилд 2-оос дээш удаа нарийвчилсан, үр дүнтэй сумматив мэдээлэл өгөх
☐	☐	☐	☐

³ Сургалтыг бататгахын тулд форматив эргэх холбоог ашигладаг. Энэ нь суралцагчийн ур чадвар, мэдлэг, суралцах зан үйлийг байнга сайжруулахын тулд гүйцэтгэлийн талаарх мэдээлэл өгөхөд чиглэгддэг. Энэхүү мэдээллийг суралцагчдад урьдчилан тодорхойлсон ур чадварт хүрэхэд зааварчилгаа өгөх, үнэлэхэд ихэвчлэн ашигладаг.

⁴ Сумматив эргэх холбоо нь суралцагчийн хичээл зүтгэлийг үнэлэж цаашид ахиж дэвшүүлэх шийдвэр гаргахад ашигладаг. Сумматив үнэлгээ ба эргэх холбоо нь цогц ойлголт бөгөөд энэ нь ихэвчлэн курс эсвэл модулийн төгсгөлд хийгддэг. Жишээлбэл, төгсөх шалгалт.

Хавсралт 12

Сургалтын орчин ба байгууллагын нөөц

1. Эмнэлэгт резидентүүдийг сургах хангалттай тоног төхөөрөмж бий юу? (завсарт гэрлийн биомикроскопи (slit lamp)-ийг сайн прокси болгон ашигладаг)

1. 4 резидент тутамд нэг эсвэл түүнээс цөөн тооны завсарт гэрлийн	2. 3 резидент тутамд нэг эсвэл түүнээс цөөн тооны завсарт гэрлийн	3. 2 резидент тутамд нэг эсвэл түүнээс цөөн тооны завсарт гэрлийн	4. Резидент бүрд нэг завсарт гэрлийн биомикроскопи
--	--	--	---

биомикроскопи оногддог.	биомикроскопи оногддог.	биомикроскопи оногддог.	оногддог.
☐	☐	☐	☐

2. Нойтон эсвэл хуурай лаборатори байдаг уу? (Тийм эсвэл үгүй)

3. Хэрэв тийм бол:

а. Сэдэвчилсэн бүтэцтэй тойролт хийдэг үү?

1. Тодорхой бүтэц, зохион байгуулалтгүй хөтөлбөртэй.	2. Тодорхой бүтэцтэй боловч сургалтын зорилтыг заагаагүй.	3. Тодорхой бүтэц зохион байгуулалттай хөтөлбөртэй, сургалтын зорилгыг заасан, гэхдээ онол, арга зүйг тодорхой заагаагүй.	4. Тодорхой бүтэц зохион байгуулалттай хөтөлбөртэй, сургалтын зорилгыг заасан, онол, арга зүйг тодорхой заасан.
☐	☐	☐	☐

б. Резидентүүдийг катаракт, глауком, птериgium, мэс заслын оёдол тавих гэх мэт чиглэл чиглэлээр сургахад зориулсан тоног төхөөрөмж, багаж, эмнэлгийн хэрэгсэл, материал байдаг уу? Хавсралт хэсгээс үзнэ үү!

Суурь болон ахисан түвшний нойтон лабораторит шаардлагатай материал, багаж хэрэгсэл байдаг уу? Хиймэл нүдэн дээр дадлага хийхэд шаардагдах бүтээгдэхүүн байдаг уу? Хавсралт хэсгээс үзнэ үү!

1. Тоног төхөөрөмж, мэс заслын багаж, эмнэлгийн хэрэгсэл дутагдалтай	2. Зөвхөн мэс заслын оёдол тавихад зориулагдсан тоног төхөөрөмж, мэс заслын багаж, эмнэлгийн хэрэгсэл байдаг	3. Зөвхөн мэс заслын оёдол тавих, птериgium, болрын мэс засалд зориулагдсан тоног төхөөрөмж, мэс заслын багаж, эмнэлгийн хэрэгсэл байдаг	4. Бүх тохиолдолд хэрэглэхэд зориулсан тоног төхөөрөмж, мэс заслын багаж, эмнэлгийн хэрэгсэл байдаг
☐	☐	☐	☐

с. Нойтон лабораторид резидентүүдийн чадавхийг баталгаажуулах, ахиц дэвшилд хяналт тавих үнэлгээний хэрэгсэл байдаг уу? Холбогдох бүх зүйлийг анхаарна уу:

Хэрэгсэл	Үнэлгээ	Тийм / Үгүй
----------	---------	-------------

Шалгалтын өмнө	Резидентүүдийн мэдлэгийн зөрөөтэй байдал: Нойтон лабораторийн ажилбарын талаархи мэдлэг, тухайлбал: ажилбарын үе шат, мэс заслын багаж, эмнэлгийн хэрэгслийн талаарх мэдлэг орно.	T	Y
Шалгалтын дараа	Шалгалтын өмнө тодорхойлсон мэдлэгийн зөрүүтэй байдлыг сургалтын үр дүнд арилгасан уу?	T	Y
OSCAR	Нойтон лабораторид гүйцэтгэх мэс заслын ур чадвар	T	Y

d. Нойтон лабораторид явагдсан сургалтын дараа резидентүүдтэй хамтарсан хэлэлцүүлэг, санал асуулга зохион байгуулах ажлыг тогтмол хийдэг үү?

1. Тодорхой бүтэц, зохион байгуулалтгүй хөтөлбөртэй.	2. Тодорхой бүтэцтэй боловч сургалтын зорилгыг заагаагүй.	3. Тодорхой бүтэц зохион байгуулалттай хөтөлбөртэй, сургалтын зорилгыг заасан, гэхдээ онол, арга зүйг тодорхой заагаагүй.	4. Тодорхой бүтэц зохион байгуулалттай хөтөлбөртэй, сургалтын зорилгыг заасан, онол, арга зүйг тодорхой заасан.
☐	☐	☐	☐

e. Нойтон лабораторийн сургалтыг дэмжих чиглэлээр интернетэд суурилсан нөөц, боломжуудыг ашигладаг уу? Холбогдох зүйлсийг сонгох:

Хэрэгсэл	Тийм / Үгүй
Вебинарууд/Урьдчилан бичсэн лекцүүд	T Y
Онлайн курсууд	T Y
Сэтгүүлүүд	T Y
Урьдчилсан унших сэдвийн жагсаалт	T Y
Мэс заслын видео хичээлүүд	T Y

4. Танай байгууллагад сургалтын материал хангалттай байгаа юу? Тухайлбал:

Эмнэл зүйн суурь шинжлэх ухааны курс (Basic Clinical Science Course-BCSC) ном хангалттай тоогоор байгаа юу?

- Цогц сурах бичиг
- Номын сан

В. Сэтгүүл

1. Номын сан байхгүй	2. Эмнэл зүйн суурь шинжлэх ухааны курс ном (BCSC) > 5 жилийн өмнө хэвлэгдсэн номтой Их сургуулийн номын сан (цөөн тооны номтой) Тодорхой хугацаанд сэтгүүл унших боломжтой	3. Хамгийн багадаа сүүлийн таван жилд хэвлэгдсэн, нэг эмнэл зүйн үндсэн, суурь шинжлэх ухааны номны иж бүрдэлтэй (BCSC) Нүдний тасагт номын сантай (зарим номнууд) Wifi – тодорхой цагуудад сэтгүүл унших боломжтой	4. Резидентүүд шаардлагатай тоо хэмжээгээр авах боломжтой. Сэтгүүл унших боломжтой Wifi орчинтой Нүдний тасаг, их сургуульд хангалттай нөөцтэй номын сантай
☐	☐	☐	☐

5. Журнал клуб хийдэг үү?

1. Журнал клуб хийдэггүй	2. Журнал клуб хийдэг Гэхдээ тогтмол биш Жилд 1-ээс 2 удаа хийдэг.	3. Журнал клуб хийдэг. Хамгийн багадаа улирал тутам хийдэг. Гэхдээ сургагч багш нар оролцдоггүй.	4. Журнал клуб хийдэг. Хамгийн багадаа улирал тутам хийдэг. Сургагч багш нар оролцдог
☐	☐	☐	☐

Хавсралт 13

Сургалтын үйл явцын үнэлгээ

1. Резидент болон багш нарын асуудлыг тодорхойлсон сургалтыг үнэлэх үйл явц байдаг уу? (Жишээ нь нэрээ нууцалсан резидентийн судалгааг хэр олон удаа хийдэг вэ?)

1. Байхгүй	2. Резидент болон ажилчдаас албан бус санал хүсэлт авах	3. Резидент болон ажилчдаас зарим үед албан ёсны судалгаа авах боловч энэ нь нэрээ нууцалсан судалгаа биш бөгөөд мөн тогтмолжоогүй	4. Жил бүр резидент болон багш нарын дунд нэрээ нууцалсан дэлгэрэнгүй судалгааг хийдэг
---------------	--	---	---

☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

2. Асуудлыг шийдвэрлэх, сайжруулах боломжийг олгохын тулд хөтөлбөрийн санал хүсэлтийн үйл явцыг ашигладаг уу? (сайжруулах төлөвлөгөө)

1. Ямар ч үйл ажиллагаа байхгүй	2. Албан бус санал хүсэлт дээр үндэслэн сайжруулах оролдлого хийдэг.	3. Албан ёсны судалгааны зарим хэлбэрийг ашиглан сайжруулах оролдлого хийдэг.	4. Хөтөлбөрийн үнэлгээ болон үйл ажиллагааны жагсаалт гаргах зорилгоор ажилчид болон резидентүүдтэй жил бүр тогтмол уулзалт хийдэг.
☐	☐	☐	☐

Хавсралт 14

Резидентүүдийн манлайлах, заах, дэмжих үр чадварын хөгжүүлэлт

1. Резидентүүдийн манлайлах, дэмжих болон заах чадварыг хөгжүүлэх стратеги байгаа юу? Холбогдох бүх зүйлсийг шалгана уу?

а.

Стратеги	Тийм / Үгүй
Резидент эмчийн удирдсан тойрон үзлэг (grand round)	Т Ү
Резидент эмчийн удирдсан лекц/илтгэл	Т Ү
Ахлах резиденттэй байх	Т Ү

б.

1. Байхгүй	2. Тойрон үзлэгийг зөвхөн багш нар зохион байгуулдаг. Танхимийн сургалтыг резидент эмч нар бус багш нар ихэнх тохиолдолд удирдаж явуулдаг.	3. Тойрон үзлэгийг зарим үед резидент эмч нар зохион байгуулдаг ба/эсвэл өвчтөний менежмент хийх талаар тодорхой төлөвлөө байхгүй. Резидент эмч нарын сургалтын зорилгоор заасан зарим илтгэл	4. Өвчтөний менежментийн тодорхой төлөвлөгөөтэй бөгөөд резидент эмч нар тогтмол тойрон үзлэг зохион байгуулдаг. Оюутнуудад тохирсон төлөвлөгөө бүхий 1-р курсын резидент эмч нарын сургалтыг нэг
---------------	---	---	---

		(лекцийн нэг хэсэг болгон) Ахлах резидент эмч ажилладаг боловч тохирох тодорхой төлөвлөгөө байхгүй	хэсэг болсон ахлах резидент эмч ажиллах загвартай Сургалтын зорилгоор резидент эмч нар илтгэл/ сургалтыг тогтмол хийх (лекцийн нэг хэсэг болгон)
□	□	□	□

Хавсралт 15

Резидентүүдийн явцын үнэлгээ

Энэхүү явцын үнэлгээ нь үндсэн мэргэшлээр суралцаж буй резидент эмчийн ур чадварын гүйцэтгэлийн хагас жилийн үнэлгээнд ашиглагдах хөтөлбөрт зориулагдсан. Нүд судлалын сургалтын хөтөлбөрт тусгагдсан үндсэн зургаан чадамж дараах дэд хэсгүүдээс бүрдэнэ:

1. Үйлчлүүлэгчид үзүүлэх тусламж үйлчилгээ ба Ажилбарын ур чадвар / Patient Care & Procedural Skills
 - Үйлчлүүлэгчтэй хийх ярилцлага / Patient interview
 - Үйлчлүүлэгчид үзлэг хийх / Patient examination (8 дэд үе шат)
 - Оношилгооны ажилбар ба Багаж хэрэгсэл / Diagnostic Procedures & Instruments (7 дэд үе шат)
 - Өвчний оношилгоо / Disease Diagnosis
 - Мэс заслын бус эмчилгээ / Nonsurgical therapy
 - Жижиг мэс ажилбар / Minor Surgery (3 дэд үе шат)
 - Мэс засал / OT Surgery (7 дэд үе шат)
 - Зөвлөгөө / Consultation
 - Нийгмийн нүдний эрүүл мэнд / Community Eye Health
2. Анагаах ухааны мэдлэг / Medical Knowledge
 - Зохих түвшний онолын мэдлэг / Level appropriate knowledge
 - Үйлчлүүлэгчид үзүүлэх тусламж үйлчилгээний талаарх мэдлэг / Knowledge applied to patient care
 - Тоног төхөөрөмж ашиглах / Equipment maintenance
3. Мэргэжлийн ур чадвар / Professionalism
 - Энэрэнгүй, үнэнч шударга, хүндэтгэлтэй байх / Compassion, integrity and respect
 - Үйлчлүүлэгчийн хэрэгцээ, шаардлагад мэдрэмжтэй хандах / Responsiveness to patient needs
 - Үйлчлүүлэгчийн хувийн нууцыг хүндэтгэх / Respect for patient privacy

- Үйлчлүүлэгч ба нийгмийн өмнө болон мэргэжлийн хувьд хариуцлагатай байх / Accountability to patients, society and profession
4. Хүн хоорондын болон харилцааны үр чадвар / Interpersonal & Communication Skills
- Үйлчлүүлэгч ба гэр бүлийн хүмүүстэй үр дүнтэй харилцах / Communicate effectively with patients and families
 - Эмч, эрүүл мэндийн мэргэжилтнүүдтэй үр дүнтэй харилцах / Communicate effectively with physicians and health professionals
 - Эрүүл мэндийн багийн гишүүн/ахлагчаар үр дүнтэй ажиллах / Work effectively as a member/leader of a healthcare team
- Дидактик болон тохиолдолд суурилсан материалыг үр дүнтэй танилцуулах / Effectively present didactic and case-based material
5. Практикт суурилан суралцах ба сайжрах / Practice Based Learning & Improvement
- Бие даан суралцах / Self-directed learning
 - Шинжлэх ухааны судалгааны нотолгоог олж, үнэлж, өөртөө шингээх / Locate, appraise, and assimilate evidence from scientific studies
 - Судалгааны диссертаци / Research Dissertation
6. Системд суурилсан практик / Systems Based Practice
- Эрүүл мэндийн тогтолцоо, тусламж үйлчилгээнд нийцүүлж үр дүнтэй ажиллах / Work effectively & coordinate care in health system
 - Зардлын хэмнэлт, мэдээлэл технологийн нэгдмэл байдлыг хангаж, аюулгүй/үр дүнтэй тусламж үйлчилгээг дэмжих / Incorporate Cost-effectiveness and IT to promote safe/effective care
 - Мэргэжил дундын багт ажиллах / Work in Inter-professional teams

Хагас жил тутамд резидентүүдийн үр чадвар, гүйцэтгэлийн түвшинг зохих үнэлгээний аргуудаар үнэлнэ. Үүнд:

- Аман эсвэл бичгийн шалгалт;
- Олон эх сурвалжийн эргэх холбоо (360 хэмийн үнэлгээ);
- Эмнэлзүйн үнэлгээний ажиглалт (CRS, OCEX);
- Ажилбарын ба мэс заслын үр чадварын үнэлгээ (OSCAR) орно.

Эмнэлзүйн сургагч багш нар үнэлгээний тайлангийн маягтын дагуу резидентүүдийн үр чадварын гүйцэтгэлийг хянаж, тэдний ахиц дэвшлийн талаарх санал бодлоо тэмдэглэх ёстой.

Сургалтын явцын үнэлгээг тогтмол хийхийн гол ач холбогдол нь тухайн суралцагч хоцрогдолтой байгаа эсэхийг тогтоох, эрт илрүүлж, амжилттай засч залруулах

боломж олгоно. Сургалтын жилээс хамааран чухал үе шатуудыг хүлээлт болгон хуваадаг. Түвшинг сонгох нь тухайн оршин суугч тухайн жилийн болон өмнөх оны үе шатуудыг мэдэгдэхүйц харуулж байна гэсэн үг юм.

Хавсралт 16

Үнэлгээний хүснэгт бөглөх загвар жишээ

- Резидент эмчийн гүйцэтгэлийг хамгийн сайн тодорхойлох түвшинг (нүд) сонгох **эсвэл**
- "Резидентийн өмнөх түвшинд хүрээгүй" сонголтыг сонгох

Үйлчлүүлэгчтэй хийх ярилцлага / Patient interview		
1-р жил	2-р жил	3-р жил
<p>1. Нүдний өвчний зовуурь, асуумж авах, анхан шатны маягт хөтлөх;</p> <p>2. Нүдний ерөнхий зовуурь, өвчний түүхээс үнэн зөв, чухал хамааралтай мэдээллийг олж авч чаддаг;</p>	<p>1. Эмнэлгийн бүртгэлээс гаруурх мэдээллийг олж авч нэгтгэдэг</p> <p>2. Өвчний сайн дураараа байдаггүй эмзэг, нарийн төвөгтэй, нарийвчилсан мэдээллийг багтаасан ялгавартай оношилгоо, оношлогооны төлөвлөгөөний аль алиныг нь мэдээлж, эрэмбэлэх хүүхдийн үйл явц зэрэг холбогдох түүхэн нарийн ширийн зүйлийг олж авдаг.</p>	<p>1. Эрүүл мэндийн багийн залуу гишүүд ялангуяа нүдний эмгэгийн эмзэг байдлын талаар өвчтөнөөс нарийн бөгөөд найдвартай мэдээлэл авахын тулд үлгэр дууриал болох ярилцлагын арга техникийг харуулдаг.</p> <p>2. Ярилцлагын асуултуудыг тохируулахын тулд мэргэжлийн шинэ мэдээллийг багтаасан</p>
☐	☐	☐

Жилийн дунд байгаа хариултын нүдийг сонгох нь тухайн жилийн болон түүнээс өмнөх жилүүдийн чухал үйл явцыг харуулсан гэсэн үг.

Онуудын хооронд мөрөнд хариултын хайрцгийг сонгох нь доод жилүүдийн чухал үе шатууд, түүнчлэн өндөр жилүүдэд зарим чухал үе шатууд илт харагдаж байгааг харуулж байна.

Хавсралт 17

Үйлчлүүлэгчид үзүүлэх тусламж үйлчилгээ ба ажилбарын үр чадварын үнэлгээ

Резидент эмч бүр эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэхдээ хүнлэг энэрэнгүй байж, хүртээмжтэй үр дүнтэй эмчилгээгээр хангах ёстой бөгөөд дараах үр чадварыг эзэмшсэн байна.

1. ҮЙЛЧЛҮҮЛЭГЧТЭЙ ХИЙХ ЯРИЛЦЛАГА / PATIENT INTERVIEW		
Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа

1. Өвчний түүх цуглуулах, баримтжуулах	1. Өвчний түүхээ нарийн мэдээллэх боломжгүй бага насны хүүхдүүд, эмзэг, төвөгтэй өвчтөнүүдээс мэдээлэл цуглуулж, ялган оношлогоо хийн, эрэмбэ тогтоох	1. Ярилцлагаас олж авсан шинэ мэдээллийг нэгтгэн зүйх
2. Зонхилон тохиолдох нүдний эмгэгүүдийг шалтгаан хамааралд суурилж нарийн тодорхойлох	2. Өвчтөнөөс нарийн бөгөөд найдвартай мэдээлэл авахын тулд багийн туслах гишүүд өвчний нөхцөл байдалд тулгуурлан ярилцлагын арга техник боловсруулах	
3. Бусад өвчний түүхийг нэгтгэн дүгнэх		
☐	☐	☐
Санал, дүгнэлт:		

Үнэлгээний шалгуур: эмнэлзүйн рейтинг үнэлгээ – Зөвлөгөө өгөх үр чадвар, Нүдний эмнэлзүйн үр чадварын шалгалт (OCEx), Тохиолдолд суурилсан хэлэлцүүлэг (CbD)

2. ҮЙЛЧЛҮҮЛЭГЧИД НҮДНИЙ ҮЗЛЭГ ХИЙХ / PATIENT EXAMINATION		
Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Нүдний бүрэн үзлэг шинжилгээ, бүрэлдэхүүний талаар тодорхой ойлголттой байх	1.Өвчтөний зовиур болон өвчинд тулгуурлан бүрэн үзлэг шинжилгээ хийж баримтжуулах 2.Хэвийн болон хэвийн бус шинжүүдийг ялгах 3.Шинжилгээнд дүгнэлт хийж, батлах болон үгүйсгэх 4.Зонхилон тохиолдох эмгэгийг оношлох, зарим тохиолдолд ховор тохиолдох эмгэгийг илрүүлэх	1.Зонхилон тохиолдох өвчний нийтлэг бус, ховор шинжүүд, мөн ховор тохиолдох өвчний хэв шинжит өөрчлөлтийг оношлох 2.Эмнэлзүйн практикт үзлэг шинжилгээний шинэ арга ббарил нэвтрүүлэх
2. Эрт илрүүлэг, урьдчилан сэргийлэх үзлэгт оролцож, тусгай зориулалтын багажгүйгээр суурь үзлэг гүйцэтгэх		
☐	☐	☐
Санал, дүгнэлт:		

2A. ХАРААНЫ ЧАДАЛ, СУЛ ХАРААГ ҮНЭЛЭХ		
Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1.Харааны чадлыг нүд тус бүрт шалгаж, баримжаалсан аргаар харааны талбай тодорхойлох 2.Харааны чадал, хугарлын гажиг, өнгөний болон харааны талбайн алдагдал, түүний дотор Амслерын торны сорилыг нарийн хийж гүйцэтгэн баримтжуулах 3.Сул харааг илрүүлэх, тусламж үйлчилгээ шаардлагатай эсэхийг үнэлэх	1.Хугарлын гажгийг илрүүлэхдээ ретиноскопи ашиглан, оношлогоог илүү сайжруулах 2.Нүдний шилний жор, контакт линзийг зохих ёсоор хэрэглэх, 3.Сул харааны тусламж үйлчилгээний багажуудыг ашиглах чадвар	1.Хугарлын гажгийг мэс заслын дараах гэх мэт хүндрэлтэй үед тусгай зориулалтын багажаар үнэлэх (Жишээ нь: органик-бус хараа алдалтын үед призмийн аргаар хугарлын гажиг тодорхойлох гэх мэт) 2.Ердийн бус нөхцөлд (хүнд өвчний үед) харааны чадлыг үнэлэх нарийвчилсан, дэвшилтэт аргыг хөгжүүлэх, нэвтрүүлэх
☐	☐	☐

Тайлбар:

2Б. НҮДНИЙ ГАДАРГУУГ ҮНЭЛЭХ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Нүдний гадаргууг үнэлэх үзлэг шинжилгээний бүрдлийг тайлбарлах 2. Илэрхий өөрчлөлтүүдийг оношлох (птоз, экзофтальм гэх мэт); 5 болон 7 дугаар мэдрэлийн үйл ажиллагааг үнэлэх	1. Илэрхий бус, бага хэмжээний өөрчлөлтүүдийг үнэлэх (зовхи унжих, зовхи татагдах гэх мэт) 2. Нүдний гадаргуугийн нарийн өөрчлөлтүүд, ховор тохиолдох өвчин эмгэгийн өвөрмөц шинжүүдийг батлах болон үгүйсгэх	1. Ердийн бус нөхцөлд (хүнд өвчний үед), мэс заслын дараах гэх мэт хүндрэлтэй үед нүдний гадаргууг үнэлэх дэвшилтэт аргыг хөгжүүлэх, нэвтрүүлэх
☐	☐	☐

Тайлбар:

2В. НҮДНИЙ ХӨДӨЛГӨӨН БОЛОН ОРТОПТИК ҮНЭЛГЭЭ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Нүдний хөдөлгөөнийг шалгаж, тайлбарлах чаддаг байх 2. Нүдний хөдөлгөөнийг (ductions, versions, saccadic болон pursuit) зөв үнэлж, илэрхий хэвийн бус байрлалыг илрүүлэх, нистагм байгаа эсэхийг үнэлэх	1. Призмээр нүдний тэнхлэг хазайлтыг засах, бага хэмжээний хэвийн бус байрлалыг илрүүлэх, фория болон трофия эсэхийг ялгах, FDT (forced duction test) сорил хийж гүйцэтгэх 2. Нүдний хөдөлгөөний нарийн өөрчлөлтийг илрүүлэх, түгээмэл тохиолдох нистагмыг ангилах	1. Нүдний хөдөлгөөний эмгэгийг нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд оношлох
☐	☐	☐

Тайлбар:

2Г. ХҮҮХЭН ХАРААГ ҮНЭЛЭХ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Хүүхэн харааг шинжлэх аргууд, түүний дотор хүүхэн харааны гэрлийн урвал шалгах аргыг тайлбарлах (RAPD) 2. Хүүхэн харааны хэмжээ болон урвал, тэдгээрийн илэрхий хэвийн бус шинжүүдийг үнэлэх	1. Илэрхий бус өөрчлөлтүүдийг илрүүлэх, фармакологийн шинжилгээ хийх, талбарлах, 2. Хүүхэн харааны ховор тохиолдох, нарийн өөрчлөлтүүдийг илрүүлэх болон мэдрэлийн шалтгаант өвчинтэй хавсарсан эсэхийг үнэлэх	1. Хүүхэн харааны эмгэг өөрчлөлтийг нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд ангилах болон оношлох
☐	☐	☐

Тайлбар:

2Д. ЗАВСАРТ ГЭРЛИЙН БИОМИКРОСКОПИ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
<p>1. Биомикроскопийн аргаар нүд шинжлэх аргыг тайлбарлах, эвэрлэгийн өнгөц гэмтлийг таньж чаддаг байх</p> <p>2. Нүдний өмнөд хэсгийн бүтцийг ялгах, зонхилон тохиолдох эвэрлэгийн болон салст бүрхүүлийн өөрчлөлтийг үнэлэх</p>	<p>1. Илэрхий бус өөрчлөлтүүдийг илрүүлэх үнэлэх (эвэрлэгийн хаван, эндотель зсийн төө цөөрөх, дутуу хөгжил гэх мэт)</p> <p>2. Нарийн өөрчлөлтүүдийг илрүүлэх (эвэрлэг бүрхүүлийн нимгэрэл гэх мэт), хавсарсан өвчин эмгэгийг тодруулах (ухархайн эмгэгтэй хавсарсан гэх мэт)</p>	<p>1. Нүдний өмнөд хэсгийн эмгэгүүдийг нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд ангилах, оношлох</p>
☐	☐	☐
Тайлбар:		

2Е. ГОНИОСКОПИ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
<p>1. Гониоскопи хийх зорилгыг тайлбарлах</p> <p>2. Гониоскопийн зарчим болон хийх заалтыг тайлбарлах, гониоскопи хийх үндсэн техникийг зөв гүйцэтгэх</p> <p>3. Өмнөд камерийн хэвийн өнцгийг үнэлэх, өнцөг хаагдалтыг тодорхойлох</p>	<p>1. Линзийг дарах болон хазайлгах аргаар өмнөд камерийн өнцгийн хэвийн бус өөрчлөлтийг илрүүлэх (шинэ судасжилт, урагдал, наалдац гэх мэт)</p> <p>2. Өмнөд камерийн өнцгийн хэвийн бус өөрчлөлтийг техникийн хувьд илүү нарийвчлан илрүүлэх (пигмент, plateau iris гэх мэт)</p>	<p>1. Нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд өмнөд камерийн өнцгийн хэвийн бус өөрчлөлтийг ангилан ялгах</p>
☐	☐	☐
Тайлбар:		

2Е. ТОНОМЕТР

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
<p>1. Нүдний дотоод даралтыг хэмжих аппланацийн аргыг тайлбарлах</p> <p>2. Өдөр тутмын үзлэгт аппланацийг ашиглан нүдний дотоод даралтыг нарийн хэмжих</p>	<p>1. Эвэрлэг бүрхүүлийн өөрчлөлттэй болон үзэхэд хүндрэлтэй өвчтөнүүдэд бусад техникийг хослуулах эсвэл өөрчлөх замаараа нүдний дотоод даралтыг хэмжих (Tonopen, Goldmann-ий өнцгийг 90 градус дээр үнэлэх)</p>	<p>1. Төвөгтэй нөхцөлд нүдний дотоод даралтыг хэмжих ур чадвараа сайжруулах</p>
☐	☐	☐
Тайлбар:		

2Ж. ОФТАЛЬМОСКОПИ (ШУУД БОЛОН ШУУД БУС)

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
<ol style="list-style-type: none"> 1. Шууд офтальмоскопи ашиглан харааны мэдрэлийг үнэлэх 2. Шууд бус офтальмоскопи ашиглаж чаддаг байх 3. Харааны мэдрэл, торлог бүрхүүл, харааны мэдрэлийн хөхлөгийн харьцаа болон нүдний хэвийн бус өөрчлөлтүүдийг илрүүлэх (харааны мэдрэлийн хатингаршил, харааны мэдрэлийн хаван болон торлогийн ховхрол гэх мэт) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hruby, +78, +90 линзүүд, 3 тольт контакт линз болон trans-equator контакт линз ашиглан биомикроскопи дээр үзлэг хийх <p>Хэвийн бус өөрчлөлтүүдийг илрүүлэх (глаукомын эрт үеийн харааны мэдрэлийн хонхойлт, шар толбоны дегенераци өөрчлөлт, торлогийн том урагдал)</p> <p>Шууд бус офтальмоскопи ашиглан торлогийн захын хэсгийг үнэлэх</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ховор тохиолдох, хүнд хэлбэрийн өөрчлөлтийг илрүүлэх (шар толбоны эмгэг, торлогийн ховхрол, жижиг хэмжээний торлогийн цоорол), scleral depression үзлэгт ашиглах 2. Нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд харааны мэдрэлийн болон торлог-шилэнцэрийн өөрчлөлтийг илрүүлэх
☐	☐	☐
Тайлбар:		

3. ОНОШЛОГООНЫ АЖИЛБАР БА БАГАЖ ХЭРЭГСЭЛ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
<ol style="list-style-type: none"> 1. Нүдний өвчнийг оношлоход оффисын оношлогооны процедурын үүргийг тайлбарлах 2. Өвчтөний нүдний зовуурь, эрүүл мэндийн байдал дээр үндэслэн зохих энгийн оношлогооны шинжилгээ, дүрслэлийг сонгох ба/эсвэл гүйцэтгэх 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ердийн үр дүнг тайлбарлах 2. Нарийвчилсан оношилгоо шинжилгээ, дүрслэлийн процедурын заалтыг таних 3. Нарийн төвөгтэй шинжүүдийг тайлбарлаж, тодорхойлох. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нотолгоонд суурилсан анагаах ухааны дагуу ердийн болон дэвшилтэт оношлогооны шинжилгээ, дүрслэлийн процедурыг ашиглах 2. Оношлогооны аргыг хэмнэлттэй байдлаар сонгох
☐	☐	☐
Тайлбар:		

3А. ПЕРИМЕТР

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
<ol style="list-style-type: none"> 1. Харааны замын гэмтлийн үеийн харааны талбайн алдагдалыг илрүүлэхэд периметрийн үүргийг тайлбарлах 2. Харааны мэдрэлийн эмгэг болон төв мэдрэлийн тогтолцооны эмгэгийн үед хэрэглэгдэх периметрийн шинжилгээний үндэс, кинетик болон статик периметрийн ялгаа болон периметрийн суурь ойлголтыг тайлбарлах 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Глауком, төв мэдрэлийн тогтолцооны эмгэг гэх мэт харааны мэдрэлийн эмгэгүүдийн үеийн периметр шинжилгээг тайлбарла 2. Статистикийн алгоритмыг ашиглан хугацаанаас хамаарч өөрчлөгдөж байгаа харааны талбайн өөрчлөлтийг тайлбарлах, артефакт илрүүлэх 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Периметрийн шинжилгээн дэх өөрчлөлтийг нарийн мэргэжлийн түвшинд ангилан илрүүлэх
☐	☐	☐

Тайлбар:

3Б. ЭВЭРЛЭГИЙН ПАХИМЕТР БОЛОН ТОПОГРАФИ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Эвэрлэгийн зузаан болон топографийн шинжилгээ хийх ач холбогдлыг тайлбарлах	1.Эвэрлэг бүрхүүлийн топографи болон пахиметрийн шинжилгээ хийж гүйцэтгэх, үнэлэх болон контакт линз хэрэглэх заалт, нүдний даралт өвчний менежмент хийх чадвартай байх.	1. Нарийвчилсан шинжилгээний аргуудаас перитетрийн шинжилгээнд гарах өөрчлөлтийг нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд ангилах болон оношлох
2. Пахиметрийн болон томографийн заалтыг тодорхой гаргах, суурь өөрчлөлтүүдийг үнэлдэг байх, (Жишээ нь шууд бус астигмазм, эвэрлэгийн нимгэрэл гэх мэт)	2.Нарийвчилсан шинжилгээний аргууд болох эвэрлэгийн топографи болон пахиметрийн шинжилгээг хийж гүйцэтгэн, дүгнэлт бичих, тэдгээрийг хугарлын гажиг засах мэс засалд ашиглах	
☐	☐	☐

Тайлбар:

3В. ХЭТ АВИА/ЭХО/ & БИОМЕТРИ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1.Нүдний харагдах орчин хязгаарлагдмал оноштой үед хэт авиан шинжилгээ хийх ач холбогдлыг тайлбарлах	1. А ба Б скан хийж үндсэн дүгнэлтүүдийг тайлбарлах (торлогийн ба судас бүрхүүлийн ховхролт, нүдний дагуу тэнхлэгийн урт г.м)	1. Хэт авиан шинжилгээнд хавсарсан өөрчлөлтүүдийг нарийн мэргэжлийн түвшинд таних, ангилах
2.Нүдний А ба Б скан хэт авиан шинжилгээ хийх зарчим ба заалтуудыг тайлбарлах	2. А сканы өгөгдлийг ашиглан хиймэл болрын хугалах хүчийг тооцоолох, А ба Б скан хавсарсан хэт авиан шинжилгээний хариуг тайлбарлах (Судсан бүрхүүлийн меланома г.м)	
☐	☐	☐

Тайлбар:

3Г. ОКУЛАР КОГЕРЕНТ ТОМОГРАФИ (ОСТ)

КОНФОКАЛЬ ЛАЗЕР ТОМОГРАФИ (CLT)

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. ОСТ ба CLT хийх болсон зорилгоо тайлбарлах	1. Шинжилгээний зарчим, заалтууд, ОСТ хийх техник ба CLT-ээр торлог ба харааны мэдрэлийн дискийг шинжлэх тухай тайлбарлах 2. ОСТ ба CLT-ийн үндсэн дүгнэлтүүдийг тайлбарлах (мэдрэлийн ширхэгийн давхаргын нимгэрэл, шар толбоны хаван, харааны мэдрэлийн хөхлөгийн экскавац г.м)	1. Хавсарсан дүгнэлтүүдийг тайлбарлах (эпиретинал мембран г.м); артефактыг тодорхойлох 2. ОСТ ба CLT дээрх хавсарсан өөрчлөлтүүдийг нарийн мэргэжлийн түвшинд таних, ангилах

☐	☐	☐	☐	☐
Тайлбар:				

ЗД. ТУЯАРАЛТ АНГИОГРАФИ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Торлог ба харааны мэдрэлийн эмгэг оноштой үед туяаралт ангиографи хийх ач холбогдлыг тайлбарлах 2. Зарчим, заалтууд, туяаралт ангиографигаар торлог ба харааны мэдрэлийн шинжлэх(ангиограммын үе шатууд г.м) тухай тайлбарлах 3. Түгээмэл торлогийн өвчнүүдийн үед туяаралт ангиографид илрэх үндсэн үзүүлэлтүүдийг тайлбарлах (Чихрийн шижингийн ретинопати, Шар толбоны хаван г.м)	1. Торлогийн түгээмэл биш өвчнүүдийн үед туяаралт ангиографид илрэх үзүүлэлтүүдийг тайлбарлах 2. Interpret fluorescein angiography in complex retinal vascular and other diseases (e.g., occult and recurrent choroidal neovascular membranes) 3. Торлогийн судасны эмгэг ба бусад эмгэг хавсарсан үед туяаралт ангиографийн шинжилгээнд илрэх өөрчлөлтүүдийг тайлбарлах (далд болон дахилтат судсан бүрхүүлийн шинэ судасжилт бүхий хальс)	1. Туяаралт ангиографи дээрх хавсарсан өөрчлөлтүүдийг нарийн мэргэшлийн түвшинд таних, ангилах
☐	☐	☐
Тайлбар:		

ЗЕ. ДҮРС ОНОШИЛГОО (СТ БОЛОН MRI)

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. СТ болон MRI шинжилгээний үндсэн зарчмыг тодорхойлох	1. Нүдний өвчний үед хийгдэх дүрс оношилгооны шинжилгээ хийх заалтыг мэддэг байх, MRI шинжилгээний алгоритмыг тайлбарлаж чаддаг байх (жишээ нь T1, T2, FLAIR, fat suppression) 2. Ухархай болон параселлар хэсгийн хэвийн анатомийн бүтцийг мэддэг байх 3. Шинжилгээнд гарсан өөрчлөлтийг таньж илрүүлэх (ухархай болон параселлар хэсгийн хавдар, тархины цус харвалт болон тархмал хатуурлын үеийн өөрчлөлт гэх мэт)	1. СТ болон MRI шинжилгээний дэх өөрчлөлтийг нарийн мэргэжлийн түвшинд ангилж илрүүлэх чадвартай байх
☐	☐	☐
Тайлбар:		

ЗӨ. НҮД ХУУРАЙШИХ ХАМ ШИНЖИЙГ ҮНЭЛЭХ (OCULAR LUBRICATION TESTING)

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Нүд хуурайших хам шинжийг оношлох оношлогооны ач холбогдлыг	1. Нүд хуурайших хам шинжийн үед шинжилгээ хийх заалт, үр дүнг	1. Нүд хуурайших хам шинжийг оношлох, шинжлэх, эмчилгээний

тайлбарлах	тайлбардаг байх (Жишээ нь нулимс задрах хугацаа, эвэрлэг бүрхүүлийг туяарагч бодисуудаар будахь Ширмерийн сорил гэх мэт) 2. Нулимсны цэгийг оношлогооны зорилгоор бөглөх	аргад дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх
☐	☐	☐
Тайлбар:		

4. ЭМГЭГИЙН ОНОШИЛГОО

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Нүд судлалын салбарын түгээмэл эмгэгүүдийн талаар ерөнхий эмнэлзүйн шинжүүдийг тайлбарлах, жишээ нь: нүд улайх, глауком, болор цайлт, чихрийн шижингийн ретинопати 2. Нарийн синтезгүйгээр өвчний түүх ба ерөнхий нүдний үзлэг дээр тулгуурлан өвчний эмнэлзүйг таниж мэдэн илтгэх, ингэхдээ нүдэнд түгээмэл эмгэгүүдийн ядаж нэг эмгэгээс ялган оношлогоо хийх	1. Илэрсэн эмнэлзүйн шинж тэмдгүүдийг хураангуйлах ба шинэчлэн найруулах 2. Өвчтөний зовууриас боломжит шалтгааныг эрэмбэлэх, харьцуулалт хийх ба онош тавихдаа нарийн бололцсон эсэх, системийн эмгэгүүдийн илрэл эсэхийг тооцоолох 3. Илүү нарийвчилсан ялган оношилгоо хийх ба эцсийн дүгнэлт хийсэн байх 4. Эмнэлзүйн шинжүүдийг үе шатаар чухалчилж ялгах салгах. Ижил төстэй өвчтөнүүдийн ялгаатай онцлог шинжийг илрүүлэх	1. Хамгийн сүүлийн үеийн мэдлэг дээр тулгуурлан ялган оношилгоог төлөвлөх 2. Ялган оношилгоо ба эцсийн оношийг батлах үнэлгээний стратеги боловсруулах 3. Доод гишүүд ба багийн гишүүдийн оношилгооны дүгнэлтэнд баталгаажилт хийх 4. Хамгийн сүүлийн үеийн мэдлэг мэдээллийг үргэлжлүүлэн эрэлхийлэх ба түүн дээрээ тулгуурлан ялган оношилгоо төлөвлөх
☐	☐	☐
Тайлбар:		

5. МЭС ЗАСЛЫН БУС ЭМЧИЛГЭЭ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Нүдний эмийн эмчилгээний суурь ойлголт, зарчмыг тайлбарлах, жишээ нь: хамгийн нийтлэг оношилгоо ба эмчилгээнд хэрэглэдэг эмийн тухай г.м. 2. Эрүүл мэндийн яаралтай тусламж үзүүлэх чадвартай байх, жишээ нь: харшлын урвал, зүрх судас-амьсгалын дутагдал, ухаан баларталт 3. Эмийн ангиллыг тайлбарлах, жишээ нь: чийгшүүлэх, антибиотик, үрэвслийн эсрэг, мэдээгүйжүүлэгч г.м. 4. Эмийн эмчилгээний үндсэн фармакологиог тайлбарлах ба эмчилгээний заалт/эсрэг заалтуудыг тайлбарлах 5. Эмийн хэрэглэх зам ба хэрэглэх	1. Түгээмэл нүдний эмгэгүүдэд эмийн эмчилгээ эхлүүлэх, эмийн үйлчилгээ ба гаж нөлөөг хянах 2. Амаар уух ба хураагуур судсаар тарьж хэрэглэх эмчилгээний заалтыг тайлбарлах 3. Үндэстний, хүйсийн, геномийн ялгааны улмаас эмчилгээний үр дүнд ялгаа илэрч болохыг мэдэх 4. Цахим жор олгох чадвартай байх Нүд орчмын тарилга эмчилгээг хийх чадвар эзэмшсэн байх 5. Эмчилгээний контакт линз зохих ёсоор хэрэглэх чадвар эзэмшсэн байх 6. Нүдний төвөгтэй тохиолдлуудад тохируулан эмийн эмчилгээг хийж чаддаг байх	1. Эмчилгээний ондоо сонголт хийх заалт ба мэс засал эмчилгээний заалтыг мэддэг байх Хүрээлэн буй орчны ба зан үйлийн хүчин зүйлийг бодолцох 2. Хүндрэлийг засах 4. Эмнэлзүйн бус хүчин зүйлсийг тооцох, үүнд: эмийн өртөг, тухтай байдал, эмчилгээг ирж хийлгэх боломж г.м. 5. Шилэнцрийн тарилга хийх чадвар эзэмшсэн байх 6. СМЕ ба шинэ мэдлэг мэдээлэл дээр суурилан шинээр нэвтэрч буй эмчилгээний талаар суралцах. Тусламж үйлчилгээ ба үйл явцыг сайжруулах зорилгоор дундах

тунг тайлбарлах, жишээ нь: хэсгийн, уух, судсаар тарих г.м.	асуудлыг тодорхойлох
☐	☐
Тайлбар:	

6. ЖИЖИГ МЭС ЗАСАЛ		
Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Хагалгааны өрөөний бус тусламж үйлчилгээний нэн шаардлагатай зүйлсийг тайлбарлах, жишээ нь: зөвшөөрөл авах, ажилбарын заалт ба эсрэг заалт, тухайлчилсан анатоми, мэдээгүйжүүлэг ба мэс заслыг арга барил, мэс заслын үеийн ба мэс заслын дараа учирч болох хүндрэл	Ажилбар тус бүрт: 1. Заалтуудыг жагсаах ба эмгэг бүрийн тухайлчилсан анатом ба эмгэг физиологийг тайлбарлах 2. Мэс заслын заалт болохуйц эсвэл мэс заслын дараа хүндрэл үүсч магадгүй гэсэн шинжийг тодорхойлох 3. Мэдээгүйжүүлэг ба мэс заслын арга барил, эмчилгээний механизм ба хэрэглэгдэх багажнуудыг тайлбарлах 4. Мэс заслын өмнөх үнэлгээ хийх 5. Мэдээгүйжүүлэг хийх ба шууд хяналтан доор ажилбар гүйцэтгэх, мэс заслын дараах хараа хяналтыг хийх	1. Мэдээгүйжүүлэг хийх ба шууд бус хяналтан доор ажилбар гүйцэтгэх 2. Мэс заслын үед ба дараа үүсэх хүндрэлийг таниж мэдлэг байх 3. Мэдээгүйжүүлэг хийх ба сул хяналтанд ажилбар гүйцэтгэх 4. Мэс заслын үеийн ба дараах хүндрэлийг засах 5. Үр дүнг тайлбарлах ба хариуцлага хүлээх чадвартай байх 1. 6. Хувь хүн бүрт тохируулан үр дүнг чиглүүлэх ба 2 стандарт хазайлтанд тооцоолох
☐	☐	☐
Тайлбар:		

6А. ЛАЗЕР АЖИЛБАРУУД		
Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Нүд судлалын салбарт хэрэглэдэг лазерын хэрэглээг тайлбарлах 2. Эдүүдийн ялгаатай хариу урвал, эмчилгээний нөлөө, сөрөг нөлөө, хүндрэл, аюулгүй байдлын талаар тодорхойлох	1. Лазерын тохиромжтой тохиргоог тайлбарлах 2. Торлогийн зах хэсэг ба болрын капсул зэрэгт эмчилгээ хийхдээ зөв контакт линз ашиглан багажийн үр дүнтэй ашиглах 3. Глауком (жишээ нь, иридотомы, трабекулопласти) ба торлогийн (жишээ нь, панретинал фотокоагуляци, торлогийн ганц урагдалд лазер ретинопекси) ажилбарууд, ИАГ капсулотомы	1. Илүү төвөгтэй торлог бүрхэвчийн ажилбар гүйцэтгэх (жишээ нь, чихрийн шижингийн шал толбоны хаванд фокал/грид, давтан панретинал фотокоагуляци, торлогийн том эсвэл олон урагдалд лазер ретинопекси) 2. Төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд лазер ажилбарууд гүйцэтгэх
☐	☐	☐
Тайлбар:		

6Б. NASOLACRIMAL PROBING AND IRRIGATION

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Хамар нулимсны проб ба ирригаци хийх зорилгыг тайлбарлах 2. Нулимсны замын суурь үнэлгээг хийх (жишээ нь, будгийн сорил, цэгийн тэлэлт, сувгийн проб)	1. Нулимсны замын үндсэн процедур (жишээ нь, лакримум ус зайлуулах шинжилгээ, усалгаа, будаг арилах сорил) болон лакримум интубаци хийх. 1. Нулимсны замын нарийвчилсан үнэлгээ хийх (жишээ нь: мэс заслын явцад болон дараах сорил, гэмтлийн үед сувгийн проб хийх)	1. Илүү төвөгтэй нөхцөлд хамар нулимсны замын шинжилгээ, ирригацийг нарийн мэргэжлийн түвшинд хийх
☐	☐	☐
Тайлбар:		

6B. CHALAZION EXCISION, EXCISION/BIOPSY, LID/CONJUNCTIVA LESION TARSAL PLATE ROTATION, CORNEAL SCRAPER

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Дээрх процедурын хувьд РС-6 1-р түвшний чухал үе шатуудыг шууд хяналттайгаар харуулах 2. Дээрх процедурын хувьд РС-6 2-р түвшний чухал үе шатуудыг шууд хяналттайгаар харуулах	1. Дээрх процедурын хувьд РС-6 3-р түвшний чухал үе шатуудыг шууд бус хяналттайгаар харуулах 2. Дээрх журмын хувьд РС-6 4-р түвшний чухал үе шатуудыг хяналтын хяналттайгаар харуулах	1. Дээрх журмын хувьд РС-6 5-р түвшний чухал үе шатуудыг хяналтын хяналттайгаар харуулах
☐	☐	☐
Тайлбар:		

7. МЭС ЗАСЛЫН ӨРӨӨНД ХИЙГДЭХ МЭС ЗАСАЛ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Хагалгааны өрөөний тусламж үйлчилгээний нэн шаардлагатай зүйлсийг тайлбарлах, жишээ нь: зөвшөөрөл авах, ажилбарын заалт ба эсрэг заалт, тухайлчилсан анатоми, мэдээгүйжүүлэг ба мэс заслыг арга барил, мэс заслын үеийн ба мэс заслын дараа учирч болох хүндрэл	Ажилбар тус бүрт: 1. Ажилбарын сонголтын дагуу заалтуудыг жагсаах, тухайлчилсан анатом, хэрэглэгдэх багажнуудыг тайлбарлах, үүнд: микроскопны тохируулга ба ажиллагаа, ажилбарын дараах хяналт, эмчилгээ 2. Мэс заслын үеийн ба дараах түгээмэл хүндрэлийг тодорхойлох ба ажилбарын дараах түгээмэл хүндрэлд арга хэмжээ авах 3. Нүдний алимны гаднах ба алимны доторх мэс засалд бэлтгэх, талбай тусгаарлах (сайн асептик арга барилаар) 4. Хэсгийн ба ерөнхий мэдээгүйжүүлгийн аргын талаар тайлбарлах	1. Зөвшөөрөл авах ба сонгогдсон мэс заслуудыг хийх 2. Цөөн тохиолддог мэс заслын үеийн ба дараах хүндрэлийг тодорхойлох 3. Нойтон лаборатор эсвэл хэрэв байдаг бол симуляцын хөтөлбөрийг гүйцээх, тойролтуудад туслах 4. Өвчтөний хэрэгцээнд тулгуурлан өрөөг бэлтгэх (мэс заслын өмнөх төлөвлөгөөг харгалзан) 5. Зөвшөөрөл авах ба сонгогдсон мэс заслуудыг хийх 6. Ховор тохиолддог мэс заслын үеийн ба дараах хүндрэлийг тодорхойлох 7. Хувь хүн бүрт тохируулан үр дүнг чиглүүлэх ба 2 стандарт хазайлтанд

	5. Сонгогдсон мэс заслуудаас тодорхой хэсгийг хийх	тооцоолох
	6. Нойтон лабораторид оролцох	8. Сертификатын баталгаажилтын хариунд тулгуурлан хувийн Перфузын Индексийн боловсруулах
☐	☐	☐
Тайлбар:		

7А. БОЛРЫН МЭС ЗАСАЛ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Болрын мэс засал хийх заалт, мэс заслын техникийг тодорхойлох 2. Болрын мэс засал хийлгэх үйлчлүүлэгчээс таниулсан зөвшөөрөл авах 3. Хиймэл болрын төрөл, давуу болон сул талуудыг тодорхойлох	1. Жижиг зүслэгт болон Фако мэс заслын багаж, машины тохиргоо, тайлбарлах, ажилбарыг хэрхэн хөнгөвчлөх 2. Болрын мэс заслын сонгосон үе шатууд, тухайлбал, цэвэр эвэрлэгийн үндсэн зүслэг хийх, бичил мэс заслын оёдол тавих гэх мэтээр хэсэгчилэн гүйцэтгэх 3. Болрын мэс засал хийх 4. Болрын мэс засал хийлгэсэн өвчтөнүүдийн мэс заслын дараах тусламж, үйлчилгээ, мэс заслын дараах хүндрэлийг тодорхойлох	1. Нарийн төвөгтэй техникийн талыг багтаасан катаракт мэс заслыг чадварлаг гүйцэтгэх 2. Астигматизмыг засах, бараг засварлах зорилгоор дээд зэрэглэлийн IOL-ийн заалт, суулгах аргыг тайлбарлах Мэс заслын дараах хүндрэлийг удирдах 3. Болрын мэс заслыг нарийн мэргэжлийн түвшинд хийх
☐	☐	☐
Тайлбар:		

7Б ХЯЛРЫН МЭС ЗАСАЛ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
1. Strabismus-ийг тодорхойлж, дунд зэргийн буюу их хэмжээний нүдний буруу байрлалыг тодорхойлох 2. Хялрын мэс засал хийх заалт, мэс заслын техникийг тодорхойлох 3. Хялрын мэс засал хийлгэх хүсэлтэй үйлчлүүлэгчээс таниулсан зөвшөөрөл авах	1. Нүдний гаднах булчинг оёх зэрэг strabismus мэс заслын сонгосон хэсгийг хийнэ 2. Strabismus мэс засал хийлгэсэн өвчтөнүүдэд мэс заслын дараах эмчилгээ хийх 3. Хэвтээ strabismus мэс заслын уналт болон тайрч авах	1. Strabismus хагалгааны дотор болон мэс заслын дараах хүндрэлийг зохицуулах 2. Хялрын мэс заслыг дэд мэргэжлийн түвшинд хийх (жишээлбэл, босоо болон ташуу булчингууд). 3. Хялрын давтан мэс засал хийх талаар тайлбарлах
☐	☐	☐
Тайлбар:		

7В ЭВЭРЛЭГ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
------------------	-------------------	--------------------

<p>1. Эвэрлэгийн мэс засал хийх заалт, мэс заслын техникийг тодорхойлох</p> <p>2. Эвэрлэгийн астигматизм/ хугарлын алдаа, стромын сорвижилт, эндотелийн үйл ажиллагааны тухай ойлголт, тэдгээрийн мэс заслын менежментийг тайлбарлах</p> <p>3. Завсарт гэрлийн Биомикроскопи дээр эвэрлэгийн гадны биетийг авах</p>	<p>1. Нийтлэг эвэрлэгийн мэс засал хийлгэхийн тулд мэдээлэлтэй зөвшөөрөл авдаг</p> <p>2. Хагархай чийдэн дээр оёдол авах, эвэрлэгийг хусах ажлыг гүйцэтгэнэ</p> <p>3. Эвэрлэг бүрхэвч залгах, наах, туузан кератопати, конъюнктивийн хавчуур, амнион мембран залгах аргуудыг тайлбарлана уу.</p> <p>4. Эвэрлэгийн шархыг оёх (гэмтлийн эсвэл мэс заслын)</p> <p>5. Птериgiumын мэс засал хийх</p>	<p>1. Катаракт мэс заслын нэг хэсэг болгон хөлний булчинг тайвшруулах зүсэлт хийх эсвэл нуман кератотоми хийх</p> <p>2. Түгээмэл кератор рефракцийн мэс засал хийлгэх мэс заслын дараах эмчилгээ хийх</p> <p>3. Хагалгааны дараах нийтлэг хүндрэлүүдийг (жишээ нь, залгаас татгалзах) хүлээн зөвшөөрч, эмчилгээг эхлүүлэх.</p> <p>4. Нарийн мэргэжлийн түвшинд эвэрлэгийн мэс засал хийх</p>
---	---	--

Тайлбар:

7Г ГЛАУКОМ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
<p>1. Глаукомын мэс засал хийх заалт, мэс заслын арга техникийг тайлбарлах;</p> <p>2. Глаукомын мэс заслын зорилго, мэс заслын үндсэн үе шатуудыг тайлбарлах;</p> <p>3. Мэс заслын дараах зөвхөн/сөрөг шинж тэмдгүүдийг тайлбарлах;</p>	<p>1. Глаукомын нийтлэг мэс засалд (жишээ нь, трабекулэктоми, гуурсан хоолойн шунт, цилиар биеийн абляци) мэдээлэлтэй зөвшөөрөл авдаг.</p> <p>2. Сонгосон процедурын сонгосон хэсгүүдэд туслах, гүйцэтгэх</p> <p>3. Глаукомын нийтлэг хагалгааг хийх (жишээ нь, трабекулэктоми, гуурсан хоолойн шунт, цилиар биеийн абляци гэх мэт)</p> <p>4. Глаукомын хүндрэлгүй мэс засал хийлгэсэн өвчтөнүүдэд мэс заслын дараах эмчилгээ хийх</p>	<p>1. Глаукомын мэс заслыг дэд мэргэжлийн түвшинд хийнэ</p>

Тайлбар:

7Д ОКУЛОПЛАСТИК / ОРБИТ

Нэгдүгээр дамжаа	Хоёрдугаар дамжаа	Гуравдугаар дамжаа
<p>1. Окулопластик/орбитын мэс заслын заалт, техникийг тайлбарлах</p> <p>2. Зовхи, арьс оёх үндсэн аргуудыг үзүүлнэ</p> <p>3. Зовхины ирмэгийг хамраагүй энгийн шархыг хаах</p> <p>4. Сонгосон процедурын хувьд мэс заслын дараах зохих тусламжийг үзүүлэх</p>	<p>1. Окулопластик эмчилгээний эмчилгээний төлөвлөгөөг гаргахын тулд функциональ шинж тэмдгүүд болон шинжилгээний үр дүнг ашиглах</p> <p>2. Эмчилгээний төлөвлөгөөг боловсруулахын тулд нүүрний болон зовхины гэмтлийг (дүрслэлийн судалгааг оруулаад) үнэлэх</p> <p>3. Окулопластикийн процедурын талаар мэдээлэлтэй зөвшөөрөл авдаг</p> <p>4. Зовхины ирмэг ба дотоод эрхтнүүдийг хамарсан нарийн төвөгтэй шархыг хаах</p> <p>5. Нүүрний анатомийн талаарх мэдлэгээ харуулах, тусгах эмчилгээний төлөвлөгөө</p>	<p>1. Альтернатив эмчилгээний хувилбаруудыг жинлэж, эрсдэл, ашиг тусыг тайлбарла тус бүрийн</p> <p>3. Окулопластикийн үндсэн процедурыг гүйцэтгэх (жишээ нь, тарсал тууз, блефаропластик, птозыг засах, нарийн төвөгтэй шархыг хаах, кантотоми, кантолиз, энуклеация)</p> <p>4. Энгийн сөхдөс, залгаас хийх Окулопластик/орбитын мэс заслыг экзентерацийг оролцуулан нарийн мэргэжлийн түвшинд хийх</p>

☐	☐	☐	☐	☐	
Тайлбар:					
7E. НҮДНИЙ ТОРЛОГ-ШИЛЭНЦЭР					
Нэгдүгээр дамжаа		Хоёрдугаар дамжаа		Гуравдугаар дамжаа	
1.	Торлог шилэнцрийн мэс заслын заалтын тайлбарлах	1.	Шилэнцэрт тарилга тарих ба тариураар соруулж авах ажилбар гүйцэтгэх	1.	Торлог шилэнцрийн мэс заслын зөвшөөрөл авах
2.	Шилэнцрийн тарилгын заалт ба холбоотой эрсдлийг тайлбарлах	2.	Парс плана витректомын заалт, арга техник ба хүндрэлийн талаах тайлбарлах, склерийн бүслүүрдэх ба торлогийн мэс засалд туслах	2.	Склерийн бүслүүр хийх эсвэл торлогийн ховхролын парс плана витректоми мэс заслын зарим хэсгээс хийх
		3.	Нүдний хавдрын цацраг эмчилгээний заалт, арга техник ба хүндрэлийн талаах тайлбарлах	3.	Төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд мэс засал хийх
☐	☐	☐	☐	☐	
Тайлбар:					

7E. НҮДНИЙ АЛИМНЫ ГЭМТЭЛ					
Нэгдүгээр дамжаа		Хоёрдугаар дамжаа		Гуравдугаар дамжаа	
1.	Нүдний алимны гэмтлийн үед хийгдэх мэс заслын заалт ба арга техникийг тайлбарлах	2.	Нүдний алим хагарсан байж болзошгүй тохиолдолд ерөнхий мэдээгүйжүүлэгтэйгээр нүдний үзлэг хийх	1.	Нүдний алимны хагарлыг цэгцлэх мэс заслын зөвшөөрөл авах
2.	Нүдний алимны гэмтлийн түгээмэл тохиолдол ба хэрхэн урьдчилан сэргийлэхийг тайлбарлах	3.	Нүдний алим хагарсан гэж сэжиглэж буй өвчтөнийг мэс засалд бэлтгэх	2.	Эвэрлэгийн ба склерийн шарханд цэгцлэлт хийж гүйцэтгэх
3.	Нүдний алим хагарч болохуйц үед хамгаалалтын нүдний шилний хэрэглээг тайлбарлах	4.	Нүдний алимны хагарлыг илрүүлэх мэс заслын алхмуудыг тайлбарлах	3.	Мэс заслын дараах арга хэмжээг тайлбарлах, хүндрэлийг зэргийг засах
		5.	Нүдний алимны хагарлыг цэгцлэх арга техник ба ямар утас хэрэглэгдэхийг тайлбарлах	4.	Эвэрлэгийн ба склерийн хүндрэлтэй шарханд цэгцлэлт хийж гүйцэтгэх
				5.	Төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн эмчийн түвшинд нүдний алимны гэмтлийн мэс засал гүйцэтгэх
☐	☐	☐	☐	☐	
Тайлбар:					

8 ЗӨВЛӨГӨӨН					
Нэгдүгээр дамжаа		Хоёрдугаар дамжаа		Гуравдугаар дамжаа	
1.	Системийн эмгэгүүдийн үед нүдний эмчтэй зөвлөлдөх нь ямар үүрэгтэйг тайлбарлах	1.	Эмнэлэгт хэвтэж буй өвчтөнийг орны хажууд үзлэг хийх, үүнд: хараа ба талбайг шалгах, зөөврийн завсрын гэрэлт офтальмоскопийн үзлэг, НДД хэмжилт	1.	Мэс засал эмчилгээ шаардлагатай зөвлөгөөнийг тодорхойлж ажилбарын сонголт ба хугацааг тооцох
2.	Бусад эрүүл мэндийн мэргэжилтнүүдийг нарийвчилсан, үр дүнтэй зөвлөгөөгөөр хангах	2.	Нүдний яаралтай тусламжийг таниж мэдэн шуурхай, тохирсон арга хэмжээ авах	2.	Хийгдсэн шинжилгээний хариуг дүгнэх, бие даан эмчилгээг тооцоолон эхлүүлэх
3.	Яаралтай ба яаралгүй нүдний зөвлөгөөнийг ялгах ба шаардлагатай үед туслалцаа хүсэх	3.	Тохирох ялган оношилгоо хийн мэс заслын бус эмчилгээгээр хангах	3.	Бусад мэргэжлийн эмч нартай эмчилгээний төлөвлөгөөг нийцүүлэх
				4.	Хэрэгцээтэй үед нүдний төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн эмчийн

			4. Нэмэлт шаардлагатай шинжилгээг захиалах, шаардлагатай бол нүдний төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн эмчийн туслалцаа хүсэх		зөвлөгөөгөөр хангах
			5. Бусад эмнэлгийн мэргэжилтнүүдтэй харилцан холбоогоо үргэжлүүлж байх		
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Тайлбар:					

НИЙГМИЙН НҮДНИЙ ЭРҮҮЛ МЭНД, УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ҮЗЛЭГ, НҮДНИЙ ГЭМТЭЛ, ДАРХЛААЖУУЛАЛТ, ЭРҮҮЛ МЭНДИЙГ ДЭМЖИХ					
Нэгдүгээр дамжаа		Хоёрдугаар дамжаа		Гуравдугаар дамжаа	
1.	Урьдчилан сэргийлэх үзлэг ба дархлаажуулалтын ерөнхий зарчмыг ойлгох	1.	Нийгмийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт оролцох ба хэрэгцээтэй хүнийг шаардлагатай тусламж үйлчилгээнд илгээх	1.	Нүдний эмгэгийн нийгмийн бэрхшээлийг хэрхэн үнэлэхийг ойлгон тухайлчилсан хяналтын төлөвлөгөөг тодорхойлох
2.	Нүдний тусламж үйлчилгээнд нийгмийн эрүүл мэндийн ерөнхий зарчмыг ойлгох	2.	Зайлшгүй нүдний эмгэгийн талаар нийгмийн эрүүл мэндийн боловсрол олгох, үүнд: гэмтэл, дархлаажуулалт, амин дэмийн дутагдал г.м.	2.	Урьдчилан сэргийлэх хөтөлбөрүүд ба судалгааг зохион байгуулах / оролцох
3.	Орон нутгийн нүдний урьдчилан сэргийлэх үзлэг ба менежментийн хөтөлбөрийг тайлбарлах	3.	Нүдний тусламж үйлчилгээний хүрээнд нийгмийн эрүүл мэндийн ерөнхий зарчмыг хэрэгжүүлэх	3.	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангахад оролцох
4.	Нүдний тусламж үйлчилгээнд нөлөө бүхий дэлхий дахины санаачлагыг ойлгох (жишээ нь, алсын хараа 2020)			4.	Нүдний эрүүл мэндийг дэмжих эрүүл мэндийг дэмжих үйлдэл төлөвлө
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Тайлбар:					

Хавсралт 18

Нүд судлалын эмнэлзүйн ур чадвар шалгах дасгал
Ophthalmic Clinical Evaluation Exercise (OCEX)

OCEX бол резидент эмч шинэ өвчтөнтэй ажиллаж байх үед хийгдэх дасгал юм. Тухайн өрөөнд шалгагч багш хамт байж резидентийн эмнэлзүйн ур чадварыг дүгнэдэг. Резидент эмчийн эмнэлзүйн ур чадварыг нэг бүрчлэн үнэлж, тэр дор нь хариуг гаргадаг үнэлгээний тогтолцоо юм.

Үнэлгээний оноо нь:

1 – Шаардлага огт хангаагүй	3 - Бүх шаардлагыг хангасан
2 – Зарим шаардлагыг хангасан	4 – Шаардлагаас илүү хийсэн
ХБ – Хийгдэх боломжгүй	

Асуумж авах											
Өөрийгөө танилцуулсан	1	2	3	4	хб	Бусад эрхтэн систем	1	2	3	4	хб

Үндсэн зовуурь асуусан	1	2	3	4	хб	Хэрэглэж буй эм	1	2	3	4	хб
Одоогийн өвчний түүх	1	2	3	4	хб	Өмнө өвчилсөн өвчин	1	2	3	4	хб
Зовуурь тодруулж асуух	1	2	3	4	хб	Нийгмийн байдал	1	2	3	4	хб
Өвдөлтийг тодруулж асуух	1	2	3	4	хб	Гэр бүлийн байдал	1	2	3	4	хб
Харшил	1	2	3	4	хб	Гар угаах	1	2	3	4	хб
Үзлэг											
Харааны чадал	1	2	3	4	хб	Гадна үзлэг	1	2	3	4	хб
Хүүхэн хараа / RAPD	1	2	3	4	хб	Биомикроскопи	1	2	3	4	хб
Харааны талбай	1	2	3	4	хб	НДД (+/- гониоскопи)	1	2	3	4	хб
Хөдөлгөөн	1	2	3	4	хб	Нүдний уг харах	1	2	3	4	хб
Хувь хүний ур чадвар / Мэргэжлийн ур чадвар											
Өрөвч зөөлөн	1	2	3	4	хб	Оношийг тайлбарлах	1	2	3	4	хб
Хүндэтгэлтэй, эелдэг	1	2	3	4	хб	Цаашдын төлөвлөгөө, боломжийг тайлбарлах	1	2	3	4	хб
Үйлчлүүлэгчтэй энгийн ойлгомжтой ярих	1	2	3	4	хб	Өвчний тавиланг тайлбарлах	1	2	3	4	хб
Үзлэг шинжилгээнд илэрсэн өөрчлөлтийг тайлбарлах	1	2	3	4	хб	Асуулт байгаа эсэхийг тодруулах	1	2	3	4	хб
Тохиолдол танилцуулах											
Товч, тодорхой	1	2	3	4	хб	Оновчтой ялгах онош	1	2	3	4	хб
Нотолгоонд суурилсан	1	2	3	4	хб	Оновчтой төлөвлөгөө	1	2	3	4	хб
Илэрсэн болон илрээгүй өөрчлөлтүүд	1	2	3	4	хб	Оролцогчдын асуултанд оновчтой хариулсан	1	2	3	4	хб

Тайлбар: _____

Резидент: _____ Шалгагч: _____ Огноо: _____

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ҮНЭЛГЭЭ ХИЙХ ДАСГАЛ АЖИЛД ОНОО ЭГЭХ ЖУРАМ

	1	2	3	4
	Хангалтгүй	Зарим шаардлагууд нийцсэн	Бүх шаардлагууд нийцсэн	Шаардлагыг давуулан биелүүлсэн
АСУУМЖ АВАХ УР ЧАДВАР				
Танилцах хэсэг	Өөрийгөө танилцуулаагүй.	Өөрийгөө резидент эмч биш, эмч гэж ерөнхий танилцуулсан.	Өөрийгөө резидент эмч гэж зөв танилцуулсан.	Өөрийгөө үйлчлүүлэгч болон түүний ар гэр бүлд танилцуулж, гар барисан.
Ерөнхий зовиур	Ерөнхий зовиурыг асуугаагүй.	Ерөнхий зовиурыг асуусан, гэвч цааш нарийн тодруулж асуугаагүй.	Ерөнхий зовиурыг асууж дэлгэрэнгүй тодруулга хийсэн.	Ерөнхий зовиурыг асууж, цааш нь оновчтой асуултаар нарийн тодруулж асуусан.
Одоогийн өвчний түүх	ОӨТ-ийг асуугаагүй.	ОӨТ-ийг бүрэн гүйцэт асуугаагүй.	ОӨТ-ийн гол асуумжийг авсан.	ОӨТ-ийг бүрэн дүүрэн асуусан.
Батлах/Үгүйсгэх	Батлах, үгүйсгэх асуумж аваагүй.	Зарим батлах, үгүйсгэх асуумж авсан.	Чухалд тооцогдох батлах, үгүйсгэх асуумж авсан.	Бүхий л батлах, үгүйсгэх асуумжийг авсан.
Өвдөлтийг үнэлэх	Асуугаагүй.	Өвдөлтийн асуусан, гэвч зэргийг нь тодорхойлоогүй.	Өвдөлтийн зэргийг тогтоосон, (0-10)	Өвдөлтийн зэрэг/ Сайжирдаг/ Муутгадаг хүчин зүйлийг тодорхойлсон.
Харшил	Асуугаагүй.	Эмийн харшил асуусан ч илэрдэг шинж тэмдгийг нь нарийн тодруулж асуугаагүй.	Эмийн харшлыг асууж, илэрдэг шинж тэмдгийг тодруулж асуусан.	Эмийн болон орчны бусад харшлыг асууж, илэрдэг шинж тэмдгийг тодруулж асуусан.
Бусад эрхтэн тогтолцооны асуумж	Асуугаагүй.	ЭТА-ийг дутуу асуусан.	ЭТА-ийн гол асуумжийг авсан.	Дутуу асуулт үлдээлгүй, бүрэн гүйцэд авсан.
Хэрэглэж буй эмийн жагсаалт	Асуугаагүй.	Асуусан, гэвч эмийн тун/давтамжийг орхисон.	Асуусан, эмийн тун/давтамжийг тодруулсан.	Эмийг асуумжийг бүрэн асуухын дээр ургамлын гаралтай эмийн бодисыг нэмж тодруулсан.
Амьдралын түүх	Асуугаагүй.	Асуусан, гэхдээ гол асуумжийг орхисон.	Гол асуумжийг авсан.	Дутуу асуулт үлдээлгүй, бүрэн гүйцэд авсан.
Удамшлын асуумж	Асуугаагүй.	Асуусан, гэхдээ гол асуумжийг орхисон.	Гол асуумжийг авсан.	Үйлчлүүлэгчийн угийн зургийг (family tree) тоймлон гаргаж, дутуу асуулт үлдээлгүй, бүрэн гүйцэд асуусан.
Гар угаасан эсэх	Үгүй.	Гар угаасан, гэхдээ саван хэрэглээгүй.	Савангаар гараа угаасан.	Үзлэг хийхийн өмнө болон дараа гараа савангаар угаасан.

ҮЗЛЭГ			
Харааны чадал	Шалгаагүй.	Шалгасан, гэвч хамгийн сайн засагдсан харааг (BCVA) шалгаагүй	Хамгийн сайн засагдсан харааг шалгасан.
Хүүхэн хараа	Шалгаагүй.	Гэрлийн урвалыг үнэлсэн, гэвч ханьсах урвалыг шалгаагүй.	Гэрлийн урвал болон ханьсах урвал (RAPD) шалгасан.
Харааны талбай	Шалгаагүй.	Харааны талбайг бүдүүвчилсэн аргаар (Confrontational) буруу шалгасан.	Харааны талбайг бүдүүвчилсэн аргаар (Confrontational) зөв шалгасан.
Нүдний хөдөлгөөн	Шалгаагүй.	Нэг "ductions" болон хоёр нүдний "versions" хөдөлгөөнийг шалгасан.	Нэг "ductions" болон хоёр нүдний "versions" хөдөлгөөнийг шалгаж, анхдагч байрлалд нүдний байрлалыг тодорхойлсон.
Гадна тойм үзлэг	Үзээгүй.	Хэмжилт хийлгүйгээр үзсэн.	Зовхины завсар болон проптозийг хэмжсэн.
Биомикроскопоор үзэх /Slit Lamp Examination/	Үзээгүй.	Өвөр хоргын гүнийг 2 нүдэнд тодорхойлоогүй, зөвхөн 1 нүдэнд үзсэн.	Өмнөд сегментийг бүрэн үзлэгийг 2 нүдэнд хийсэн.
Нүдний дотоод даралт	Шалгаагүй.	Аппнацийн техникээр дутуу шалгасан.	2 нүдэнд даралтыг зөв шалгасан.
Нүдний уг	Үзлэг хийгээгүй.	Урвуу офтальмоскопи болон биомикроскопийн аль нэгийг нь ашиглан үзлэг хийсэн.	Урвуу офтальмоскопи болон биомикроскопи аль алийг нь ашиглан үзлэг хийсэн.

ХАРИЛЦААНЫ УР ЧАДВАР				
	1	2	3	4
Хүндэтгэлтэй харьцсан эсэх	Хангалтгүй	Зарим шаардлагуудад нийцсэн	Бүх шаардлагуудад нийцсэн	Шаардлагыг давуулан биелүүлсэн
Ойлгомжтой ярьж, тайлбарлаж буй эсэх	Хүндэтгэлгүй.	Үйлчлүүлэгчийг сайн анхаарал тавьж сонсохгүй.	Үйлчлүүлэгчийг анхаарал тавин сонссон.	Үйлчлүүлэгчийг дээд зэргийн сайн анхаарал тавин сонссон.
	Үйлчлүүлэгчийн ойлгохгүй мэргэжлийн нэр томъёог үргэлж ашигласан.	Үйлчлүүлэгчийн ойлгохгүй мэргэжлийн нэр томъёог харьцангуй бага ашиглан ярьсан	Мэргэжлийн нэр томъёо аль болох ашиглахаас зайлсхийж, хэрэв ашигласан бол тайлбарлаж өгсөн.	Мэргэжлийн нэр томъёо аль болох ашиглахаас зайлсхийж, хэрэв ашигласан бол тайлбарлаж, үйлчлүүлэгч зөв ойлгосон эсэхийг шалгасан.

Үзлэгээр илэрсэн өөрчлөлтийг тайлбарласан эсэх	Тайлбарлаагүй.	Хэт товчхон тайлбарласан.	Үзлэгээр илэрсэн бүхий л өөрчлөлтийг нэгд нэгэнгүй тайлбарласан.	Үзлэгээр илэрсэн бүхий л өөрчлөлтийг зураг, жишээ ашиглан тайлбарласан.
Оношийг тайлбарласан эсэх	Тайлбарлаагүй.	Хэт товчхон тайлбарласан.	Оношийг тодорхой сайн тайлбарласан.	Оношийг зураг, жишээ ашиглан тодорхой сайн тайлбарласан.
Авах арга хэмжээг тайлбарлах	Тайлбарлаагүй.	Хэт товчхон тайлбарласан.	Авах арга хэмжээг тодорхой сайн тайлбарласан.	Авах арга хэмжээг тодорхой сайн тайлбарлаж, шинжилгээнүүдийг төлөвлөсөн.
Үйлчлүүлэгчид асуулт байгаа эсэхийг магадлах	Асуугаагүй.	Үйлчлүүлэгчид асуулт байгаа эсэхийг магадласан боловч бүрэн гүйцэд тайлбарлаж өгөөгүй.	Үйлчлүүлэгчид асуулт байгаа эсэхийг магадлаж, асуултанд нь бүрэн дүүрэн хариулсан.	Үйлчлүүлэгч болон түүний гэр бүлд асуулт байгаа эсэхийг магадлан бүрэн дүүрэн хариулт өгсөн. Үйлчлүүлэгчид холбоо барих утасны дугаар өгч асуулт гарвал холбогдохыг хүссэн.

ТОХИОЛДОЛ ТАНИЛЦУУЛАХ

Цэгцтэй/Ойлогмжтой эсэх.	Замбараа муутай.	Зарим зүйл нь цэгц муутай байсан.	Тодорхой, цэгц, дараалал сайтай байсан.	Нягт нямбай, оновчтой, товч тодорхой боловч мэдээллийг бүрэн дүүрэн багтаасан.
Нотлох баримтыг танилцуулсан эсэх	Холбогдох баримтуудаас орхигдуулсан.	Зарим чухал биш, туслах баримтуудыг л орхигдуулсан.	Холбогдох бүх баримтыг танилцуулсан.	Холбогдох бүх баримтыг танилцуулж, онцын шаардлагагүйг нь орхиж чадсан.
Эерэг болон сөрөг (шинжилгээний) хариуг үнэлсэн эсэх	Дурдаагүй.	Зарим шинжилгээг эерэг, сөргөөр үнэлсэн.	Бүх шинжилгээг эерэг, сөргөөр үнэлсэн.	Бүх шинжилгээг эерэг, сөргөөр үнэлж онцын шаардлагагүйг нь орхисон.
Ялган оношилгоо	Дурдаагүй.	Зайлшгүй хийх энгийн ялган оношилгоог хийсэн, гэхдээ бүрэн гүйцэт биш.	Зохих ялган оношилгоог хийсэн.	Ялган оношилгоог бүрэн гүйцэд хийж ишлэл авсан эх сурвалжаа дурдсан.
Зохих төлөвлөгөө (авах арга хэмжээ) хийсэн эсэх	Дурдаагүй.	Зайлшгүй хийх энгийн төлөвлөгөөг гаргасан, гэхдээ бүрэн гүйцэт биш.	Зохих төлөвлөгөөг гаргасан.	Зохих төлөвлөгөөг гаргаж, ишлэл авсан эх сурвалжаа дурдсан.
Асуултанд хариулах чадвар	Хангалтгүй.	Асуултыг сонсоно, гэхдээ хариулт хангалтгүй.	Асуултыг сонсож, зохих хариултыг өгсөн.	Зохих хариултыг өгч ишлэл авсан эх сурвалжаа дурдсан.

НҮД СУДЛАЛ ТОВЧИЛСОН ҮГ

A/C эсвэл AC	anterior chamber	Anterior chamber
A1%	atropine 1%	Dilators (red top); Drops/Meds
ACC	anterior cortical changes/cataract	Lens: Diagnoses/findings
ACG	angle closure glaucoma	Glaucoma: Diagnoses/findings
ACIOL	anterior chamber intraocular lens	Lens
Add	amount of plus reading power	Refraction
AION	anterior ischemic optic neuropathy	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
ALT	argon laser trabeculoplasty	Glaucoma: Procedures/Lasers etc.
AMD/ARMD	age-related macular degeneration	Retina: Diagnoses/findings
APD/RAPD	afferent pupillary defect; relative afferent papillary defect	External
ARx	autorefraction	Refraction
AT/PFAT	artificial tears; preservative-free artificial tears	Drops/Meds
AV	anterior vitreous	
AVx	anterior vitrectomy	Glaucoma: Procedures/Lasers etc.
Ax	axis [+/- number sphere] + [number cylinder] x [0-180 axis]	Refraction
BCVA	best corrected visual acuity	Exam
BDR	background diabetic retinopathy	Retina: Diagnoses/findings
BK	band keratopathy	Cornea: Diagnoses/findings
BRAO	branch retinal artery occlusion	Retina: Diagnoses/findings
BRVO	branch retinal vein occlusion	Retina: Diagnoses/findings
C/D	cup/disc ratio	Fundus exam
C/F	cell/flare (graded 1+ to 4+)	Anterior chamber
C/S	conjunctiva/sclera	Slit lamp exam
C1	Cyclogyl (cyclopentolate) 1%	Dilators (red top); Drops/Meds
CB	ciliary body	Anatomy
CBB	ciliary body band	Gonioscopy
cc	with refractive correction	Exam
CCT/Pachy	central corneal thickness/pachymetry	Tests

CE	cataract extraction	Procedures/Lasers etc
CF	counts fingers	Exam
CL/SCL/HCL	contact lens/soft /Hard	Other
CM	Cyclomydril (for peds patients)	Dilators (red top); Drops/Meds
CME	cystoid macular edema	Retina: Diagnoses/findings
CNV	choroidal neovascularization	Retina: Diagnoses/findings
CNVM	choroidal neovascular membrane	Retina: Diagnoses/findings
COAG	chronic open angle glaucoma	Glaucoma: Diagnoses/findings
CPC	cyclophotocoagulation	Glaucoma: Procedures/Lasers etc.
CRAO	central retinal artery occlusion	Retina: Diagnoses/findings
CRVO	central retinal vein occlusion	Retina: Diagnoses/findings
CRx	cycloplegic refraction	Refraction
Cryo	cryotherapy	Glaucoma: Procedures/Lasers etc.
CSCR	central serous chorioretinopathy	Retina: Diagnoses/findings
CSM	central, steady, maintained	Exam
CSME	clinically significant macular edema	Retina: Diagnoses/findings
CVF	confrontation visual fields	External
CWS	cotton wool spot	Retina: Diagnoses/findings
Cyl	cylinder	Refraction
D&Q	deep and quiet	Anterior chamber
D/M/V/P	disc/macula/vessels/periphery	Fundus exam
DALK	deep anterior lamellar keratoplasty	Cornea : Procedures/Lasers etc.
DBH	dot blot hemorrhage	Retina: Diagnoses/findings
DF	Descemet's fold	Cornea: Diagnoses/findings
DFE	dilated fundus exam	Fundus exam
DLK	diffuse lamellar keratitis	Cornea : Procedures/Lasers etc.
E(T)	intermittent esotropia	Alignment
E	esophoria	Alignment
ECCE	extracapsular cataract extraction	Procedures/Lasers etc
ED	epithelial defect	Cornea: Diagnoses/findings
EKC	epidemic keratoconjunctivitis	Cornea. Diagnoses/findings
EOG	electrooculogram	Tests
EOM	extraocular muscles/movement	Exam

ERG	electroretinogram	Tests
ERM	epiretinal membrane	Retina: Diagnoses/findings
ET	esotropia	Alignment
F+F	fixes and follows	Exam
FANG	fluorescein angiography	Tests
Focal	focal laser photocoagulation	Retina: Procedures/Lasers etc.
GCA	Giant cell arteritis	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
GVF	Goldmann visual field	Tests
HA	homatropine	Dilators (red top); Drops/Meds
HM	hand motion	Exam
HoT	Hypotropia (add an apostrophe to indicate at near – eg. ET' means esotropia at near)	Alignment
HT	hypertropia	Alignment
HVF	Humphrey visual field	Tests
I	iris	Iris
ICCE	intracapsular cataract extraction	Procedures/Lasers etc.
IK	interstitial keratitis	Cornea: Diagnoses/findings
IO	inferior oblique	Anatomy
ION	ischemic optic neuropathy	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
IOP	intraocular pressure	External
IR	inferior rectus	Anatomy
IRMA	intraretinal microvascular anomalies	Retina: Diagnoses/findings
JOAG	juvenile open angle glaucoma	Glaucoma: Diagnoses/findings
K	cornea	slit lamp exam
KC or KCN	keratoconus	Cornea: Diagnoses/findings
KCS	keratoconjunctivitis sicca	Cornea: Diagnoses/findings
KP	keratic precipitate	Cornea: Diagnoses/findings
L	lens	Lens
L/L	lids/lashes	Slit lamp exam
Lag	lid lag	External
LASEK	laser epithelial keratomileusis	Cornea : Procedures/Lasers etc.
LASIK	laser in situ keratomileusis, also laser-assisted in situ keratomileusis	Cornea : Procedures/Lasers etc.

LCA	Leber's congenital amaurosis	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
LF	levator function	External
LHON	Leber's hereditary optic neuropathy	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
LI/LPI	laser iridotomy/laser peripheral iridotomy	Glaucoma: Procedures/Lasers etc.
LP c projection	light perception with projection	Exam
LP s projection	light perception without projection	Exam
LP	light perception	Exam
LR	lateral rectus	Anatomy
M1	Mydracyl (tropicamide) 1%	Dilators (red top); Drops/Meds
LR	lateral rectus	Anatomy
M1	Mydracyl (tropicamide) 1%	Dilators (red top); Drops/Meds
MG	myasthenia gravis	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
MGD	meibomian gland dysfunction	Lids: Diagnoses/findings
MGP	meibomian gland plugging	Lids: Diagnoses/findings
MP/Mx	membrane peel/membranectomy	Retina: Procedures/Lasers etc.
MR	medial rectus	Anatomy
MRD1	margin to reflex distance 1	External
MRD2	margin to reflex distance 2	External
MRx	manifest refraction	Refraction
MS	multiple sclerosis	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
N2.5/N10	Neo-Syneprine (phenylephrine) 2.5% or 10%	Dilators (red top); Drops/Meds
NAION	nonarteritic ischemic optic neuropathy	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
NI	no improvement	Exam
NLP	no light perception	Exam
NPDR	non-proliferative diabetic retinopathy	Retina: Diagnoses/findings
NRx	near refraction	Refraction
NS	nuclear sclerosis	Lens: Diagnoses/findings
NTG/LTG	normal/low tension glaucoma	Glaucoma: Diagnoses/findings
NVA	neovascularization of the angle	Gonioscopy
NVD	neovascularization of the disc	Retina: Diagnoses/findings
NVE	neovascularization elsewhere	Retina: Diagnoses/findings
NVG	neovascular glaucoma	Glaucoma: Diagnoses/findings

NVI	neovascularization of the iris	Iris
OCT NFL	OCT of nerve fiber layer (optic nerve evaluation)	Tests
OCT	optical coherence tomography	Tests
OD	right eye	Anatomy
OHT	ocular hypertension	Glaucoma: Diagnoses/findings
OS	left eye	Anatomy
OU	both eyes	Anatomy
PAS	peripheral anterior synechiae	Gonioscopy
PBK	pseudophakic bullous keratopathy	Cornea: Diagnoses/findings
PCC	posterior cortical changes	Lens: Diagnoses/findings
PCIOL	posterior chamber intraocular lens	Lens
PCO	posterior capsular opacity	Lens: Diagnoses/findings
PD	pupillary distance or prism diopter	Refraction
PDR	proliferative diabetic retinopathy	Retina: Diagnoses/findings
PDT	photodynamic therapy	Retina: Procedures/Lasers etc.
PEE	punctate epithelial erosion	Cornea: Diagnoses/findings
PEK	punctate epithelial keratopathy/keratitis	Cornea: Diagnoses/findings
PF	palpebral fissure	External
PH	pinhole visual acuity	Exam
Phaco/ACIOL	phaco with anterior chamber intraocular lens	Procedures/Lasers etc.
Phaco/PCIOL	phaco with posterior chamber intraocular lens	Procedures/Lasers etc.
Phaco	phacoemulsification	Procedures/Lasers etc.
PHNI	pinhole no improvement	Exam
PION	posterior ischemic optic neuropathy	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
PK	penetrating keratoplasty	Cornea: Diagnoses/findings
PKP	penetrating keratoplasty	Cornea : Procedures/Lasers etc.
POAG/OAG	primary open angle glaucoma/open angle glaucoma	Glaucoma: Diagnoses/findings
POHS	presumed ocular histoplasmosis	Retina: Diagnoses/findings
PPA	peripapillary atrophy	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
PPV/Vx	pars plana vitrectomy/vitrectomy	Retina: Procedures/Lasers etc.

PRK	photorefractive keratectomy	Cornea : Procedures/Lasers etc.
PRP	pan-retinal photocoagulation	Retina: Procedures/Lasers etc.
PS	posterior synechiae (designate location/clock hours)	Iris
PSC	posterior subcapsular cataract	Lens: Diagnoses/findings
PVD	posterior vitreous detachment	Retina: Diagnoses/findings
PXE	pseudoxanthoma elasticum	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
PXF	pseudoexfoliation	Glaucoma: Diagnoses/findings
R/R	round/reactive	Iris
R	retinoscopy	Refraction
Rc	cycloplegic retinoscopy	Refraction
RD	retinal detachment	Retina: Diagnoses/findings
RP	retinitis pigmentosa	Retina: Diagnoses/findings
RPE	retinal pigment epithelium	fundus exam
SB	scleral buckle	Retina: Procedures/Lasers etc.
sc	without refractive correction	Exam
SL	Schwalbe's line	Gonioscopy
SLE	slit lamp exam	Slit lamp exam
SLK	superior limbic keratoconjunctivitis	Cornea: Diagnoses/findings
SLT	selective laser trabeculoplasty	Glaucoma: Procedures/Lasers etc.
SO	superior oblique	Anatomy
SOAG	secondary open angle glaucoma	Glaucoma: Diagnoses/findings
Sph	sphere	Refraction
SPK	superficial punctate keratopathy/keratitis	Cornea: Diagnoses/findings
SR	superior rectus	Anatomy
SRNV	subretinal neovascularization	Retina: Diagnoses/findings
SRNVM	subretinal neovascular membrane	Retina: Diagnoses/findings
SS	scleral spur	Gonioscopy
T	tonometry	Tonometry
Ta	applanation (Goldmann) tonometry	Tonometry
TM	trabecular meshwork	Gonioscopy
TON	traumatic optic neuropathy	Nerve/Neuro: Diagnoses/findings
Tp	pneumotonometer	tonometry

Trab	trabeculectomy	Glaucoma: Procedures/Lasers etc.
TRD	tractional detachment	Retina: Diagnoses/findings
UDFE	undilated fundus exam	fundus exam
UGH	uveitis glaucoma hyphema syndrome	Glaucoma: Diagnoses/findings
Va	visual acuity	Exam
VF	visual field	Tests
VH	vitreous hemorrhage	Retina: Diagnoses/findings
VMT	vitreomacular traction	Retina: Diagnoses/findings
WC/LS	warm compresses/lid scrubs	Drops/Meds
WRx	wearing Rx (currently worn eyeglass/contact lens prescription)	Refraction
X(T)	intermittent exotropia	Alignment
X	exophoria	Alignment
XT	exotropia	Alignment
Δ	prism diopter	Refraction

Хавсралт 21

НҮД СУДЛАЛ МОНГОЛ-АНГЛИ НЭРШИЛ

ОПТИК БА РЕФРАКЦИ		
1	Эмметропи	Emmetropia
2	Аметропи	Ametropia
3	Миопи	Myopia
4	Гиперметропи	Hypermetropia (hyperopia)
5	Пресбиопи	Presbyopia
6	Астигматизм	Astigmatism
7	Зөв биш астигматизм	Irregular astigmatism
8	Анизометропи	Anisometropia
9	Анизейкони	Aniseikonia
10	Афаки	Aphakia
11	Призм	Prism
КОНТАКТ ЛИНЗ		
12	Эвэрлэгийн нимгэрэлт үүсгэдэг эмгэг	Subclinical ectatic corneal disorders
13	Кератоконус	Keratoconus

14	Кератэктази	keratectasia
15	Захын пеллюцид дегенераци	Pellucid marginal degeneration
16	Эвэрлэгийн цагирган суулгацын дараах байдал	Post-intracorneal ring segment implantation
17	Тогтмол дунд зэргийн астигматизм	Regular moderate astigmatism
18	Нүдний гадаргуугийн эмгэг	Ocular surface disease
ЭВЭРЛЭГ БА НҮДНИЙ ГАДАРГУУГИЙН ЭМГЭГ		
19	Рефракцийн мэс заслын дараа	Post-refractive surgery
20	Кератопластийн дараах байдал	Postkeratoplasty
21	Хүнд хэлбэрийн нүдний хуурайшилт	Severe dry eye
22	Альбинизм	Albinism
23	Эвэрлэгийн дахилтат шархлаа	Recurrent corneal erosions
24	Нейротропний кератит	Neurotrophic keratitis
25	Эвэрлэгийн сорви	Corneal scarring
26	Анириди	Aniridia
27	Афаки	Aphakia
ЭВЭРЛЭГ БА НҮДНИЙ ГАДАРГУУГИЙН ЭМГЭГ		
28	Петерийн аномали	Peter anomaly
29	Аксенфельдын аномали	Axenfeld anomaly
30	Ригерийн аномали	Rieger anomaly
31	Микрофтальм	Microphthalmos
32	Гамартом ба хористом	Hamartomas and choristomas
33	Буфтальм	Buphthalmos
34	Эвэрлэг ба салстын дегенераци	Corneal and conjunctival degenerations
35	Терриены захын дегенераци	Terrien marginal degeneration
36	Мурены шархлаа	Mooren ulcer
37	Ревматоидын артритын гаралтай эвэрлэг хайлах	Rheumatoid arthritis-related corneal melt
38	Птериgium	Pterygium
39	Дахилтат птериgium	Recurrent pterygium
40	Өөхөнцөр	Pinguecula
41	Цагирган кератопати	Band keratopathy
42	Зальцманы зангилаат дегенераци	Salzmann nodular degeneration
43	Склерын насжилтын товруу	Senile plaques of the sclera

44	Цаг уурын шалтгаант дусал хэлбэрийн кератопати	Climatic droplet keratopathy
45	Эвэрлэгийн дистрофийн эмгэгүүд	Corneal dystrophies
46	Газрын зураг-цэг-хурууны хээний дистрофи	Map-dot-fingerprint dystrophy
47	Торон дистрофи	Lattice dystrophy
48	Мөхлөгт дистрофи	Granular dystrophy
49	Толбот дистрофи	Macular dystrophy
50	Фухсын дистрофи	Fuchs dystrophy
51	Месманны дистрофи	Meesman dystrophy
52	Рейс-Бюклерсийн дистрофи	Reis-Buckler dystrophy
53	Франсуагийн хам шинж	François syndrome
54	Шнайдерын кристаллжсан дистрофи	Schnyder crystalline dystrophy
55	Төрөлхийн удамшлын стромын дистрофи	Congenital hereditary stromal dystrophy
56	Төрөлхийн удамшлын эндотелийн дистрофи	Congenital hereditary endothelial dystrophy
57	Арын полиморф дистрофи	Posterior polymorphous dystrophy
58	Эвэрлэг ба салстын неоплазм, дегенераци	Corneal and conjunctival neoplasms and degenerations
59	Сфероид дегенераци	Spheroidal degeneration
60	Амёбын халдвар	Amoebas infection
61	Лейшманиозын халдвар	Leishmaniasis infection
62	Нематодын халдвар	Nematodes infection
63	Стафилококкын хэт мэдрэгшил	Staphylococcal hypersensitivity
64	Энгийн нянгийн кератит	Simple microbial keratitis
65	Энгийн бус нянгийн кератит	Atypical bacterial keratitis
66	Мөөгөнцрийн кератит	Fungal keratitis
67	Акантомёбийн кератит	Acanthamoeba keratitis
68	Вирусийн кератит	Viral keratitis
69	Шимэгчийн кератит	Parasitic keratitis
70	Эвэрлэгийн мөөгөнцөрт шарх	Fungal corneal ulcers
71	Хламидийн гаралтай архаг конъюнктивит	Chronic chlamydial conjunctivitis
72	Трахом	Trachoma
73	Халдварт моллюск	Molluscum contagiosum
74	Париногийн нүдний булчирхайн хам шинж	Parinaud oculoglandular syndrome

75	Нүдний розацеа	Ocular rosacea
76	Энгийн херпес вирусн кератит	Herpes simplex keratitis
77	Аденовирусын кератоконъюнктивит	Adenovirus keratoconjunctivitis
78	Стафилококкийн блефарит	Staphylococcal blepharitis
79	Мейбомын булчирхайн үйл ажиллагааны алдагдал	Meibomian gland dysfunction
80	Хурц конъюнктивит	Acute conjunctivitis
81	Архаг конъюнктивит	Chronic conjunctivitis
82	Идээт гранулём	Pyogenic granuloma
83	Нүдний харшил	Ocular allergy
84	Фликтенул	Phlyctenules
85	Улирлын харшил	Seasonal hay fever
86	Хаврын катар	Vernal conjunctivitis
87	Харшил ба атопик конъюнктивит	Allergic and atopic conjunctivitis
88	Аврага хөхлөгт конъюнктивит	Giant papillary conjunctivitis
89	Нүд хуурайшилт	Dry eye
90	Өнгөц цэгчилсэн кератопати	Superficial punctate keratopathy
91	Тайгесоны өнгөц цэгчилсэн кератопати	Thygeson superficial punctate keratopathy
92	Нейротрофик кератопати	Neurotrophic keratitis
93	Хордлогын кератопати	Toxicity
94	Хэт ягаан туяаны кератопати	Ultraviolet photo keratopathy
95	Контакт линзэнээс хамааралтай кератопати	Contact lens-related keratitis
96	Нүдний өмнөд сегментийн гэмтлийн ба хордлогын гаралтай гэмтэл	Traumatic and toxic injury of anterior segment
97	Эвэрлэгийн нэвт урагдал	Corneal perforating laceration
98	Эвэрлэгийн нэвт ба нэвт бус гэмтэл	Corneal penetrating and nonpenetrating trauma
99	Зовхины хоргүй үүсгэвэр	Benign lid lesions
100	Зовхины хортой үүсгэвэр	Malignant lid lesions
101	Зовхи ба салстын нөсөөжилт үүсгэвэр	Pigmented lesions of the conjunctiva and lid
102	Мэнгэ	Nevi
103	Меланома	Melanoma
104	Анхдагч олдмол меланоз	Primary acquired melanosis
105	Нүдний гадаргуугийн хавтгай эсийн неоплази	Ocular surface squamous neoplasia
106	Эвэрлэгийн сорви	Corneal scars

107	Эвэрлэгийн десцементоцеле	Corneal descemetocoele
108	Витамин А дутагдлын эвэрлэгийн эмгэг	Vitamin A deficiency corneal disease
109	Эвэрлэгийн дахилтат шархлаа	Recurrent corneal erosion
110	Кератоконус	Keratoconus
111	Кератоглобус	Keratoglobus
112	Кератоторус	keratotorus
113	Хавтгай эвэрлэг	Cornea plana
114	Эвэрлэгийн хаван	Corneal edema
115	Эвэрлэгийн ээнэгшил алдалдал	Corneal decompensation
116	Эвэрлэгийн цооролт	Corneal perforation
117	Эвэрлэгийн стафилом	Corneal staphyloma
118	Склерит	Scleritis
119	Эписклерит	Episcleritis
120	Интерстициал /завсрын эдийн/ кератит	Interstitial keratitis
121	Нүдний сорвижилт пемфигойд	Ocular cicatricial pemphigoid
122	Стивенс-Джонсын хам шинж	Stevens-Johnson syndrome
123	Блефароптоз	Blepharoptosis
124	Трихиаз	Trichiasis
125	Дистихиаз	Distichiasis
126	Эссенциаль блефароспазм	Essential blepharospasm
127	Энтропион	Entropion
128	Эктропион	Ectropion
129	Зовхины ирмэгийн эмгэгүүд	Lid margin diseases
130	Амьтны болон ургамлын гаралтай гэмтлүүд	Animal and plant substance injuries

БӨЛӨР БА БӨЛРҮЙН ЦАЙЛТ

131	Эвэрлэгийн түлэгдэл (шүлт, хүчил, халуун)	Burns of cornea by alkali/by acid/by heat
132	Эвэрлэг ба салстын гадны биет	Corneal and conjunctival foreign body

БӨЛӨР БА БӨЛРҮЙН ЦАЙЛТ

133	Болрын цайлтын хэлбэрүүд	Types of cataract
134	Болрын урд туйлын цайлт	Anterior polar cataract
135	Болрын арын туйлын цайлт	Posterior polar cataract
136	Кортексийн цайлт	Cortical cataract
137	Цөмийн хатууралттай болрын цайлт	Nuclear sclerotic cataract

138	Арын субкапсулын болрын цайлт	Posterior subcapsular cataract
139	Хэт боловсорсон болрын цайлт (Морганын цайлт)	Mature cataract (Morgagnian cataract)
140	Болор болон бусад эрхтэн системийн эмгэгүүдийн харилцаа хамаарал	The relationship between the lens and systemic disease
141	Болрын цайлттай хавсардаг нүдний бусад эмгэгүүд	Ocular conditions that are associated with cataract
142	Болрын эмгэг үүсгэдэг системийн болон дусаалган хэлбэрийн эм бэлдмэлүүд	Systemic and topical medicine that can cause pathologic changes in the lens
143	Бүтэн болон хагас мултарсан болор	Dislocated or subluxated lens
144	Мэс заслын үеийн уян солонгон бүрхүүлийн хам шинж	Intraoperative floppy iris syndrome
145	Нэг талын болрын цайлт	Unilateral cataract
146	Болрын гажигууд	Lens abnormalities
147	Болрын мэс засалтай хамаарал бүхий, анхаарал татахуйц бусад системийн эмгэг	Systemic diseases of interest or relevance to cataract surgery
148	Болор ба болрын мэс засалтай уялдаа бүхий эвэрлэг түүний гадаргуугийн эмгэгүүд	External and corneal diseases of relevance to cataract and cataract surgery
149	Арын капсулын бүдэгшил	Posterior capsular opacification.
150	Фимоз	Phimosis
151	Эвэрлэгийн хаван	Corneal edema
152	Нүдний дотоод даралт ихсэлт	IOP elevation
153	Гифем	Hyphema
154	Эндофталмит	Endophthalmitis
155	Өмнөд хоргын хордлогот хам шинж	Toxic anterior segment syndrome
156	Шар толбоны уйланхайт хаван	Cystoid macular edema
157	Торлогийн хууралт	Retinal detachment
158	Хиймэл болрын мултрал	IOL dislocation
159	Болрын шалтгаант глауком	Lens-induced glaucoma
160	Увеит	Uveitis
161	Шархны шүүрэл	Wound leak
162	Капсулын хориг хам шинж	Capsular block syndrome
163	Псевдоэксфолиац	Pseudoexfoliation
164	Хэт боловсорсон болрын цайлт	Mature cataract
165	Гэмтлийн дараах болрын цайлт	Posttraumatic cataract

166	Зонулын сулрал	Zonular dehiscence
167	Арын капсулын урагдал	Posterior capsular tears
168	Шилэнцрийн пролапс	Vitreous prolapse
169	Цайсан болрын хэлтэрхий шилэнцэрт живэх	Intravitreal dislocation of cataractous fragments
170	Эвэрлэгийн шархны түлэгдэл	Corneal wound burn
171	Экспульсив цус хуралт	Expulsive hemorrhage
172	Хороидын хуурал	Choroidal effusions
173	Солонгон бүрхүүлийн эдийн гэмтэл	Damage to the iris tissue
ГЛАУКОМ		
174	Хараа бүрэлзэх	Clouding of the eyes
175	Нүдний дотоод даралт ихсэх	Increase in intraocular pressure
176	Нүд улайх	Red eyes
177	Цочмог өвдөлт	Acute onset pain
178	Нулимс гоожих	Tearing
179	Эвэрлэгийн хаван	Corneal edema
180	Гэрэлд гялбах	Photophobia
ГЛАУКОМ		
181	Анхдагч нээлттэй өнцөгт глауком (өндөр ба бага даралт)	Primary open-angle glaucoma (high and low tension)
182	Анхдагч хаалттай өнцөгт глауком	Primary angle-closure glaucoma
183	Хоёрдогч глауком	Secondary glaucoma
184	Өнцгийн рецесс	Angle recession
185	Үрэвслийн шалтгаант глауком	Inflammatory glaucoma
186	Увеитийн шалтгаант глауком	Uveitic glaucoma
187	Гэмтлийн шалтгаант глауком	Traumatic glaucoma
188	Стероидын хэрэглээнээс үүдэлтэй глауком	Steroid induced glaucoma
189	Нөсөөт глауком	Pigmentary glaucoma
190	Эксфолиатив глауком	Exfoliative glaucoma
191	Факолитик глауком	Phacolytic glaucoma
192	Неоваскуляр глауком	Neovascular glaucoma
193	Малигнант глауком	Malignant glaucoma
194	Нүдний мэс заслын дараах даралт ихсэлт	Postoperative tension
195	Солонго-эвэрлэгийн эндотелиаль хам шинж	Iridocorneal endothelial syndrome
196	Нүдний шингэний буруу урсгал/циллиарын	Aqueous misdirection/ciliary block

	хориг	
197	Хэвийн даралтат глауком	Normal tension glaucoma
198	Глаукомын хурц давшил	Acute glaucoma
199	Гүехэн өмнөд хорго	Flat anterior chamber
200	Глаукомын сэжиг	Glaucoma suspects
201	Анхдагч төрөлхийн глауком	Primary congenital glaucoma
202	Лоу-н хам шинж	Lowe syndrome
203	Нейл-пателлийн (Хумс-тойгны) хам шинж	Nail-patella syndrome
204	Анириди	Aniridia
205	Аксенфельд-Ригерийн хам шинж	Axenfeld-Rieger syndrome
206	Нярайн анхдагч глауком	Primary infantile glaucomas
207	Залуу насны глауком	Juvenile glaucomas
208	Эцсийн шатанд байгаа глауком	Advanced glaucoma
209	Эксфолятив хам шинж	Exfoliation syndrome
210	Хүүхэн харааны хориг	Pupillary block
211	Болрын шалтгаант хаалттай өнцөг	Lens-related angle-closure
212	Пигмент дисперсийн хам шинж	Pigment dispersion
213	Хавтгай ирис	Plateau iris
214	Харааны талбайн зонхилон тохиолддог эмгэг өөрчлөлт ба даамжрал	Most common visual field damage, progression, rate of progression
215	Глаукомын үеийн харааны мэдрэлийн өөрчлөлт ба даамжрал	Glaucomatous optic neuropathy and progression
216	Глаукомын экскавацийн хэвийн болон хэвийн бус шинжүүд	Typical and atypical features associated with glaucomatous cupping
217	Дискний ирмэгийн цайралт	Rim pallor
218	Дискний цус харвалт	Disc hemorrhage
219	Парапапилляр атрофи	Parapapillary atrophy
220	Дискний ирмэгийн нимгэрэл, нотч	Rim thinning, notching
221	Төвийн харааны алдагдал	Central acuity loss
222	Тал хараагүйдэл	Hemianopic visual loss
223	Харааны талбайн алдагдлын глаукомын бус хэв шинжүүд	Nonglaucomatous types of visual field loss
224	Харааны талбай алдагддаг эмгэгүүдийн үе дэх харааны мэдрэлийн өөрчлөлт	Optic nerve features of disorders that cause visual field loss
225	Харааны мэдрэлийн друз	Optic nerve head drusen

226	Харааны мэдрэлийн үрэвсэл	Optic neuvritis
227	Нүдний даралт багадалт	Ocular hypotony
228	Нүдний дотоод бай даралт	Target IOP
229	Хороидын хууралт	Choroidal detachment
230	Трабекулэктомийн дараах блебийн хэт шүүрэл	Leaking trabeculectomy bleb
231	Глауком ба увеитын харилцан хамаарал	The relationships of glaucoma and uveitis
232	Глаукомтой хамаарал бүхий болрын буруу байрлал болон мултрал	Dislocated or subluxated lens associated with glaucoma
НЕЙРО-ОФТАЛЬМОЛОГ		
233	Глаукомтой хамаарал бүхий болрын төрөлхийн эмгэгүүд	Lens abnormalities associated with glaucoma
234	Сферофаки	Spherophakia
235	Лентиконус	Lenticonus
236	Болрын буруу байрлал	Ectopia lentis
237	Марфаны хам шинж	Marfan syndrome
238	Вейл-Марчезанийн хам шинж	Weill-Marchesani syndrome
239	Төрөлхийн тэмбүү	Congenital syphilis
240	Глаукомын мэс заслууд болон шүүрүүлэх блебээс шалтгаалсан нүдний дотоод халдвар	Intraocular infections resulting from filtering blebs or other glaucoma procedures
241	Эндофтальмит	Endophthalmitis
242	Блебит	Blebitis
243	Антиметаболит, судасны ургалтын факторыг дарангуйлах бэлдмэлүүдийн хэрэглээ	Use of antimetabolites and antiangiogenic agents
244	Нүдний даралт зохицуулах бэлдмэлүүдийн нүдэнд үзүүлэх фармакологийн зарчим	Principles of ocular pharmacology of glaucoma
245	Глаукомийн эмийн эмчилгээний менежментийн зарчим	Principles of medical management of glaucoma
НЕЙРО-ОФТАЛЬМОЛОГ		
246	Харааны мэдрэлийн эмгэгийн зонхилон тохиолдох өвчнүүд	Most common optic neuropathies
247	Хөхлөгийн хаван	Papilledema
248	Харааны мэдрэлийн үрэвсэл	Optic neuritis
249	Цус хомсролын харааны мэдрэлийн үрэвсэл	Ischemic neuritis
250	Үрэвслийн шалтгаант харааны мэдрэлийн үрэвсэл	Inflammatory neuritis

251	Халдварын шалтгаант харааны мэдрэлийн үрэвсэл	Infectious neuritis
252	Харааны мэдрэлийн нэвчдэст үрэвсэл	Infiltrative neuritis
253	Дарагдлын шалтгаант харааны мэдрэлийн үрэвсэл	Compressive neuritis
254	Удамшлын харааны мэдрэлийн эмгэгүүд	Hereditary optic neuropathies
255	Нүдний хөдөлгөх мэдрэлийн эмгэгүүд	Ocular motor neuropathies
256	Каверноз синусын хам шинж	Cavernous sinus syndrome
257	Ухархайн дээд завсарын хам шинж	Superior orbital fissure syndrome
258	Төрөлхийн нистагм	Congenital nystagmus
259	Олдмол нистагм	Acquired nystagmus
260	Хүүхэн харааны уруудах замын зонхилон тохиолдох эмгэгүүд	Most common efferent pupillary abnormalities
261	Харааны талбайн зонхилон тохиолддог өөрчлөлтүүд	Most common visual field defects
262	Нүдний Грависийн миастени	Ocular myasthenia gravis
263	Каротид каверноз фистул	Carotid-cavernous fistula
264	Төрөлхийн харааны мэдрэлийн эмгэгүүд	Congenital optic nerve abnormalities
265	Бөөмийн дээрх болон доторх энгийн саажилт	Simple supranuclear and internuclear palsies
266	Давшилтат супрануклеар саажилт	Progressive supranuclear palsy
267	Интрануклеар офтальмоплеги	Internuclear ophthalmoplegia
268	Нэг хагасын хам шинж	One-and-half syndrome
269	Органик бус хараа алдагдал	Nonorganic visual loss
270	Архаг тусгаарлагдсан нүд хөдөлгөгч мэдрэлийн эмгэг	Chronic isolated ocular motor neuropathy
271	Физиологийн бус анизокори	Nonphysiologic anisocoria
272	Солонгон бүрхүүлийн симпатик ба парасимпатикийн мэдрэлжүүлэлт буурах/алдагдах	Sympathetic and parasympathetic denervation of iris
273	3-р мэдрэлийн саажилтын хэвийн бус нөхөн төлжилт	Aberrant regeneration in third nerve palsy
274	Эмийн шалтгаанд миоз	Pharmacologic miosis
275	Бамбайн шалтгаант нүдний эмгэг	Thyroid ophthalmopathy
276	Толгой өвдөх болон нүүрний өвдөлтийн хам шинж	Common headache and facial pain syndromes

277	Тоник хүүхэн хараа	Tonic pupil
278	Хүүхэн харааны төвийн ба захын диссоциаци эмгэгүүд	Central versus peripheral light near dissociation
279	Аргайл-Робертсоны хүүхэн хараа	Argyll-Robertson pupil
280	Чихрийн шижингийн үеийн мэдрэлийн эмгэг	Diabetic neuropathy
281	Парино хам шинж	Parinaud syndrome
282	Ховор тохиолддог харааны талбайн өөрчлөлтүүд	Less commonly encountered visual field defects
283	Секторанопа, "шатрын хөлөг", монокуляр шанаа талын хагас сар хэлбэрийн өөрчлөлт	Sectoranopia, checkerboard, monocular temporal crescent
284	Харааны талбайн шинжилгээний хүнд хэлбэрийн өөрчлөлтүүд	Advanced aspects of visual field testing
285	Зонхилон тохиолддог системийн өвчний үед дэх нейро-офтальмологийн өөрчлөлтүүд	Neuro-ophthalmic aspects of common systemic diseases
286	Цусны даралт ихсэлт	Hypertension
287	Чихрийн шижин	Diabetes Mellitus
288	Бамбайн эмгэг	Thyroid disease
289	Нортоны өвчин	Temporal arteritis (Norton disease)
290	Саркойдоз	Sarcoidosis
291	Толгойн гэмтлийн үеийн нейро-офтальмологийн өөрчлөлтүүд	Neuro-ophthalmic findings following head trauma
292	Гэмтлийн гаралтай харааны мэдрэлийн эмгэг	Traumatic optic neuropathy
293	2 талын 4-р мэдрэлийн саажилт	Bilateral fourth nerve palsy
294	Тархины эдийн гэмтэл	Traumatic brain injury
295	Удамшлын гаралтай нейро-офтальмологийн өвчнүүд	Inherited neuro-ophthalmic diseases
296	Леберийн удамшлын харааны мэдрэлийн эмгэг	Leber hereditary optic neuropathy
297	Аутосом доминант харааны мэдрэлийн хатингаршил	Autosomal dominant optic atrophy
298	Нугас-тархины дегенераци	Spinocerebellar degenerations
299	Нейро-офтальмологийн яаралтай эмгэгүүд	Urgent neuro-ophthalmic pathologies
300	Каверноз синусын тромбоз	Cavernous sinus thrombosis
301	Ухархайн оройн хам шинж	Orbital apex syndrome
302	Гипофизийн апоплекси	Pituitary apoplexy

303	Тархины дотоод даралт	intracranial pressure
304	Цөөн тохиолддог харааны мэдрэлийн хүнд хэлбэрийн эмгэгүүд	Most advanced and least common optic neuropathies
305	Харааны мэдрэлийн архаг дахилтат үрэвсэл	Chronic recurrent inflammatory optic neuritis
306	Арын цус хомсролын харааны мэдрэлийн эмгэг	Posterior ischemic optic neuropathy
307	Харааны мэдрэлийн нейромиелит	Neuromyelitis optica
308	Аутоиммунны харааны мэдрэлийн эмгэг	Autoimmune optic neuropathy
309	Цөөн тохиолддог хүнд хэлбэрийн нистагм	Most complex and least common forms of nystagmus
310	Цөөн тохиолддог маш хүнд хэлбэрийн хүүхэн харааны гажиг	Most advanced and least common pupillary abnormalities
311	Хүнд хэлбэрийн харааны талбайн өөрчлөлтүүд	Most complex and least common visual field defects
312	Системийн эмгэгүүдийн үеийн нейро-офтальмийн өөрчлөлт	Neuro-ophthalmic aspects of systemic diseases
313	Малигнант даралт ихсэлт	Malignant hypertension
314	Чихрийн шижингийн папиллопати	Diabetic papillopathy
315	Эмийн хордлого	Toxicity of systemic medications
316	Паранеопластик хам шинж	Paraneoplastic syndromes
317	ХДХВ/ДОХ	HIV/AIDS
318	Түр зуурын нэг нүдний хараа алдагдал	Transient monocular visual loss
319	Удамшлын нейро-офтальмологийн өвчнүүд	Inherited neuro-ophthalmic diseases
320	Удамшлын харааны мэдрэлийн эмгэг	Hereditary optic neuropathies
321	Архаг даамжрал бүхий офтальмоплеги	Chronic progressive external ophthalmoplegia
322	Нейрофиброматоз	Neurofibromatosis
323	Атакси хам шинж	Ataxia syndromes
324	Кортиксийн харааны үйл ажиллагаа алдагдлын хам шинж	Syndromes of cortical visual dysfunction
325	Эмийн бэлдмэлийн хордлогын үед илэрдэг нейро-офтальмологийн шинж тэмдэг/хам шинж	Neuro-ophthalmic signs and symptoms of drug toxicity
326	Жирэмслэлттэй холбоотой үүссэн нейро-офтальмологийн хүндрэлүүд	Neuro-ophthalmic complications related to pregnancy
УХАРХАЙ БА ОКУЛОПЛАСТИК		
327	Зовхины гэмтэл	Eyelid trauma

328	Зовхины холбоос тасрах	Canthal avulsions
329	Зовхи тасрах	Eyelid avulsions
330	Птоз	Ptosis
331	Энгийн птоз	Simple ptosis
332	Төрөлхийн птоз	Congenital ptosis
333	Миогеник птоз	Myogenic ptosis
334	Архаг давшингуй гадна офтальмоплеги	Chronic progressive external ophthalmoplegia
335	Нүд-залгиур хоолойн булчингийн дистрофи	Oculopharyngeal muscular dystrophy
336	Миотоник дистрофи	Myotonic dystrophy
337	Блефарофимоз-птоз-эпикантус инверсус хам шинж	Blepharophimosis-ptosis-epicanthus inversus syndrome
338	Эрүү хөдлөхөд нүдээ аних хам шинж	Jaw wink
339	Төрөлхийн фиброз	Congenital fibrosis
340	Булчингийн шалтгаант олдмол птоз	Acquired myogenic ptosis
341	Окулофарингеал булчингийн дистрофи	Oculopharyngeal muscular dystrophy
342	Митохондрийн миопати	Mitochondrial myopathy
343	Грависын миастени	Myasthenia gravis
344	Мэдрэлийн шалтгаант олдмол птоз	Acquired neurogenic ptosis
345	3-р мэдрэлийн саажилт	Third nerve palsy
346	Хорнерын хам шинж	Horner syndrome
347	Энтропион	Entropion
348	Эктропион	Ectropion
349	Сул зовхины хам шинж	Floppy eyelid syndrome
350	Блефароспазм	Blepharospasm
351	Нүүрний тал хэсгийн спазм	Hemifacial spasm
352	Зовхины хоргүй үүсгэвэр	Benign lid lesion
353	Зовхины хортой үүсгэвэр	Malignant lid lesion
354	Дакриоцистит	Dacryocystitis
355	Нулимс дамжуулах замын дутуу хөгжил	Lacrimal dysgenesis
356	Каналикулит	Canaliculitis
357	Нулимсны цэгийн нарийсал	Punctal stenosis
358	Нулимсны сувганцрын нарийсал	Canalicular stenosis
359	Нулимсны ерөнхий сувгийн нарийсал	Common canalicular stenosis

360	Нулимсны булчирхайн хурц ба архаг үрэвсэл	Acute and chronic dacryoadenitis
361	Нулимс гоожих	Tearing
362	Төрөлхийн ба олдмол хамар нулимсны сувгийн бөглөрөл	Congenital and acquired nasolacrimal duct obstruction
363	Нулимсны булчирхайн масс	Lacrimal gland mass
364	Ухархайн гэмтэл	Orbital trauma
365	Дотор ханын хугарал	Medial wall fracture
366	Доод ханын хугарал	Floor fracture
367	Шанаа хоншоор яснуудын хавсарсан хугарал	Zygomaxillary complex fractures
368	Хамар-ухархай самалдаг ясны хугарал	Naso-orbital ethmoid fractures
369	Ле Фор хугарал	Le Fort fractures
370	Ухархайн гадны биет	Orbital foreign bodies
371	Ухархайн неоплазм	Orbital neoplasms
372	Ретробульбар цус алдалт	Retrobulbar hemorrhage
373	Бамбай булчирхайн эмгэг	Thyroid eye disease
374	Ухархайн хавдрууд	Orbital tumors
375	Проптоз	Proptosis
376	Ухархайн целлюлит	Orbital cellulitis
377	Септумын өмнөх целлюлит	Preseptal cellulitis
378	Зовхины төрөлхийн гажиг	Congenital eyelid deformities
379	Зовхины колобом	Eyelid coloboma
380	Дистихиаз	Distichiasis
381	Эпикантус	Epicanthus
382	Телекантус	Telecanthus
383	Блефарофимоз	Blepharophimosis
384	Анкилоблефарон	Ankyloblepharon
385	Эпibleфарон	Epiblepharon
386	Эуриблефарон	Euryblepharon
387	Криптофтальм	Cryptophthalmia
388	Гольденхарын хам шинж	Goldenhar syndrome
389	Тричер-Коллинзын хам шинж	Treacher-Collins syndrome
390	Ваарденбургийн хам шинж	Waardenburg syndrome

391	Нулимсны замын гэмтэл	Lacrimal trauma
392	Нүүрний яснуудын хугарлын улмаас үүссэн хамар-нулимсны замын бөглөрөл	Nasolacrimal duct obstructions resulting from facial fractures
393	Ухархайн төрөлхийн гажгууд	Congenital orbital deformities
394	Анофтальм	Anophthalmia
395	Микрофтальм	Microphthalmia
396	Гипотелоризм	Hypotelorism
397	Ухархайн төрөлхийн мальформац	Congenital malformations
398	Крузоны хам шинж	Crouzon syndrome
399	Апертын хам шинж	Apert syndrome
400	Ухархайн өвөрмөц бус үрэвсэлт өвчнүүд	Nonspecific orbital inflammation
401	Ухархайн өвөрмөц үрэвсэлт өвчнүүд	Specific orbital inflammation
402	Зовхины дахилтат үрэвсэлт үүсвэрүүд	Recurrent inflammatory lesions of eyelid
403	Нүүрний мэдрэлийн саажилтаас үүдэлтэй кератопати	Facial nerve palsy with exposure keratopathy

ХҮҮХДИЙН НҮД СУДЛАЛ

404	Мохос хараа	Amblyopia
405	Хялар	Strabismus
406	Хуурамч хялар	Pseudostrabismus
407	Босоо хялар	Vertical strabismus
408	Дотогш хялар	Esotropia
409	Гадагш хялар	Exotropia
410	Хүүхдэд тохиолдох нисмагм	Childhood nystagmus
411	Нярайн нистагмын хам шинж	Infantile nystagmus syndrome
412	Фиксацийн дутмагшлын шалтгаант нистагмын хам шинж	Fixation maldevelopment nystagmus syndrome
413	Спазм нутанс хам шинж	Spasmus nutans syndrome
414	Бага жинтэй төрсөн нярайн нүдний болон эрхтэн тогтолцооны эмгэгүүд	Ocular and systemic problems of low birth weight children
415	Дутуу нярайн ретинопати	Retinopathy of prematurity
416	Хүүхдийн катаракт	Pediatric cataract
417	Удамшлын шалтгаант торлогийн эмгэгүүд	Hereditary retinal disorders
418	Төрөлхийн глауком	Congenital glaucoma
419	Төрөлхийн улаануудын халдварын хам шинж	Congenital rubella syndrome

420	Марфан хам шинж	Marfan syndrome
421	Гомоцистейнури	Homocystinuria
422	Вейл Мартежаны хам шинж	Weill-Marchesani syndrome
423	Хүүхдийн нулимс гоожих эмгэг	Epiphora in children
424	Хамар нулимсны сувгийн төрөлхийн битүүрэл	Congenital nasolacrimal duct obstruction
425	Харааны гажиг	Refractive errors
426	Удамшлын ба төрөлхийн нүдний алимны хөдөлгөөн болон зовхины хам шинжүүд	Hereditary or congenital ocular motility or lid syndromes
427	Дуэн хам шинж	Duane syndrome
428	Маркус Гунны эрүү-нүдний хам шинж	Marcus Gunn jaw-winking syndrome
429	Брауны хам шинж	Brown syndrome
430	Птоз	Ptosis
431	Ретинобластом	Retinoblastoma
432	Лейкокори	Leukocoria
433	Нярайн сохрол	Blindness in infants
434	Альбинизм	Albinism
435	Харааны мэдрэлийн гипоплази	Optic nerve hypoplasia
436	Ахроматопси	Achromatopsia
437	Леберийн төрөлхийн амавроз	Leber congenital amaurosis
438	Торлогийн дистрофи	Retinal dystrophy
439	Төрөлхийн харааны мэдрэлийн хатингаршил	Congenital optic atrophy
440	Кортикал хараа алдалт	Cortical visual impairment
441	Перивентрикуляр лейкомаляци	Periventricular leukomalacia
442	Хүүхдэд тохиолдох харааны мэдрэлийн төрөлхийн эмгэгүүд	Congenital optic nerve anomalies in children
443	Харааны мэдрэлийн колобом	Optic nerve coloboma
444	Үүрийн цолмон хам шинж	Morning glory syndrome
445	Харааны мэдрэлийн гипоплази	Optic nerve hypoplasia
446	Ховор тохиолдох удамшлын болон дутуу хөгжлийн нүдний эмгэгүүд болон хам шинжүүд	Less common hereditary or malformative ocular anomalies and syndromes
447	Микрофтальм	Microphthalmia
448	Шилэнцрийн ургийн үеийн судасжилт	Persistent fetal vasculature

	хадгалагдах эмгэг	
449	Мобиус хам шинж	Mobius syndrome
450	Голденхар хам шинж	Goldenhar syndrome
451	Төрөлхийн халдварууд	Congenital infections
452	Хүүхдийн увеит	Pediatric uveitis
453	Хүүхдэд тохиолдох хавдрууд	Childhood tumors
454	Гемангиом	Hemangiomas
455	Рабдомиосарком	Rhabdomyosarcoma

ТОРЛОГ ШИЛЭНЦРИЙН ЭМГЭГ

456	Торлогийн судасны эмгэгүүд	Vascular diseases
457	Шар толбоны телеангиэктази	Macular telangiectasia
458	Коатсийн өвчин	Coats disease
459	Торлогийн олдмол микроаневризм	Acquired retinal macroaneurysms
460	Нүдний цус хомсролын хам шинж	Ocular ischemic syndrome
461	Хадуур эст ретинопати	Sickle cell retinopathy
462	Илсийн өвчин	Eales Disease
463	Чихрийн шижингийн ретинопати	Diabetic retinopathy
464	Чихийн шижингийн эцсийн шатанд байгаа ретинопати	Advanced diabetic retinopathy
465	Төвийн венийн бөглөрөл	Central vein occlusion
466	Салаа венийн бөглөрөл	Branch vein occlusion
467	Артерийн бөглөрөл	Arterial occlusion
468	Торлогийн захын судасны бөглөрөлт өвчин	Peripheral retinal vascular occlusive disease
469	Артери болон венийн хавсарсан бөглөрөл	Combined arterial and venous obstructions
470	Цусны даралт ихдэлтийн ретинопати	Hypertensive retinopathy
471	Цусны даралт ихдэлтийн эцсийн шатанд байгаа ретинопати	Advanced hypertensive retinopathy
472	Торлогийн хууралт	Retinal detachment
473	Урагдлын хууралт	Rhegmatogenous detachment
474	Татагдлын хууралт	Tractional detachment
475	Шүүдэст хууралт	Exudative detachment
476	Торлогийн цочмог некроз	Acute retinal necrosis
477	Пролифератив витреоретинопати	Proliferative vitreoretinopathy

478	Шар толбоны өвчнүүд	Macular diseases
479	Насжилт хамааралтай шар толбоны дегенерац	Age-related macular degeneration
480	Шар толбоны цоорхой	Macular hole
481	Шар толбоны хальс	Macular pucker
482	Төвийн шүүдэст хориоретинопати	Central serous chorioretinopathy
483	Хлорохины шалтгаант макулопати	Chloroquine maculopathy
484	Хиймэл болортой үеийн шар толбоны хаван	Pseudophakic cystoid macular edema
485	Торлог тархмалаар хавагнах	Commotio retinae
486	Хороидын урагдал	Traumatic choroidal rupture
487	Гэмтлийн гаралтай торлог, хороидын урагдал	Chorioretinitis sclopetaria
488	Алим доторх гадны биет	Intraocular foreign body
489	Хүүхдийн доргилтын хам шинж	Shaken baby syndrome
490	Пурчерийн ретинопати	Purtscher retinopathy
491	Ретинит пигментоза	Retinitis pigmentosa
492	Шар толбоны дистрофи	Macular dystrophy
493	Штаргатын өвчин	Stargardt disease
494	Бестийн дистрофи	Best dystrophy
495	Лонхонзор эсийн дистрофи	Cone dystrophy
496	Мэс заслын дараах эндофтальмит	Postoperative endophthalmitis
497	Гэмтлийн дараах эндофтальмит	Posttraumatic endophthalmitis
498	Захын торлогийн өвчин	Peripheral retinal diseases
499	Шилэнцрийн эмгэг	Vitreous pathologies
500	Шилэнцрийн цус харвалт	Vitreous hemorrhage
501	Шилэнцрийн арын хууралт	Posterior vitreous detachment
502	Торлогийн урагдал	Retinal tears
503	Торлогийн том урагдал	Giant retinal tears
504	Цооролт бүхий торон дегенерац	Lattice degeneration with atrophic holes
505	Миопийн үеийн шар толбоны эмгэг	Myopic maculopathy
506	Харааны хөхлөгийн хонхойлтын улмаас хоёрдогчоор торлогийн шүүдэст хууралт үүсэх	Serous retinal detachment secondary to optic disc pit
507	Нүдний гистоплазмоз хам шинж	Ocular histoplasmosis syndrome

508	Фенотиазин ба тамоксифенийн хордлого	Phenothiazine/tamoxifen toxicity
509	Мэс заслын дараах хороидын хууралт	Postoperative choroidal detachments
510	Гэмтлийн гаралтай хороидын хууралт	Posttraumatic choroidal detachments
511	Нүдний ханьсах үрэвсэл	Sympathetic ophthalmia
512	Залуу насны ретиношизис	Juvenile retinoschisis
513	Хороидын дистрофи	Choroidal dystrophies
514	Хороидерем	Choroideremia
515	Гирате атрофи	Gyrate atrophy
516	Удамшлын гаралтай торлог шилэнцрийн дегенераци	Hereditary vitreoretinal degeneration
517	Стиклерын хам шинж	Stickler syndrome
518	Вагнерын хам шинж	Wagner syndrome
519	Гольдманн-Фаврегийн дегенераци	Goldmann-Favre degeneration
520	Дутуу нярайн торлогийн эмгэг	Retinopathy of prematurity
УВЕИТ		
521	Өмнөд увеит	Anterior uveitis
522	Бактерийн гаралтай увеит	Bacterial uveitis
523	Вирусын гаралтай увеит	Viral uveitis
524	Протозын гаралтай увеит	Protozoal uveitis
525	Шимэгчийн гаралтай увеит	Parasitic uveitis
526	Саркоидоз	Sarcoidosis
527	HLA-B27 хамааралт увеит	HLA B27-associated uveitis
528	Хүүхдийн бие даасан артрит	Juvenile idiopathic arthritis
529	Бехчетийн өвчин	Behçet disease
530	Коллаген судасны өвчин	Collagen vascular disease
531	Мэс заслын дараах увеит	Postsurgical uveitis
532	Гэмтлийн дараах увеит	Posttraumatic uveitis
533	Фухсын увеитын хам шинж	Fuchs uveitis syndrome
534	Поснер-Шлосманны хам шинж	Posner-Schlossman syndrome
535	Дунд увеит	Intermediate uveitis
536	Парс планит	Pars planitis
537	Түгмэл склероз	Multiple sclerosis

538	Арын увеит	Posterior uveitis
539	Токсоплазмоз	Toxoplasmosis
540	Токсокариаз	Toxocariasis
541	Сүрьеэ	Tuberculosis
542	Төрөлхийн ба олдмол тэмбүү	Acquired and congenital ocular syphilis
543	Торлогийн цочмог үхжил	Acute retinal necrosis
544	Вот-Кояанаги-Харадагийн өвчин	Vogt-Koyanagi-Harada disease
545	Нүдний ханьсах үрэвсэл	Sympathetic ophthalmia
546	Панувеит	Panuveitis
547	Эписклерит	Episcleritis
548	Склерит	Scleritis
549	Коллаген судасны өвчнүүд	Collagen vascular diseases
550	Ревматоид артрит	Rheumatoid arthritis
551	Вегенерийн грануломатоз	Wegener granulomatosis
552	Өмнөд камерийн эс ба флер	Anterior segment cell and flare
553	Солонгон бүрхүүлийн бомбе	Iris bombe
554	Эвэрлэгийн мөхлөгт бус преципитат	Nongranulomatous keratic precipitates
555	Эвэрлэгийн мөхлөгт преципитат	Granulomatous keratic precipitates
556	Арын наалдац	Posterior synechiae
557	Шилэнцрийн эс ба флер	Vitreous cell and flare
558	Солонгон бүрхүүлийн зангилаа	Iris nodules
559	Хүүхэн харааны мембран	Pupillary membrane
560	Шилэнцрийн бүдэгшил	Vitreous opacities
561	Шилэнцрийн цасан хунгарын шинж	Snowbank
562	Торлог ба хороидын эмгэг	Retinal and choroidal lesions
563	Торлогийн васкулит	Retinal vasculitis
564	Цитомегаловирусын ретинит	Cytomegalovirus retinitis
565	Дотоод шалтгаант эндофтальмит	Endogenous endophthalmitis
566	Маскарад хам шинж	Masquerade syndromes
567	Уипплын өвчин	Whipple disease
568	Кроны өвчин	Crohn disease
НҮДНИЙ ХАВДАР		
569	Салстын зонхилон тохиолддог хавдрууд	Most common conjunctival tumors

570	Алимны доторх зонхилон тохиолддог хавдрууд	Most common intraocular tumors
571	Лейкокори, өргөссөн эмгэг судас	Leukocoria, sentinel vessels
572	Хүүхдийн хавдар	Pediatric tumors
573	Хавдрын биопси	Tumor biopsy
574	Лимфом, ретинобластомийн биопси	Biopsy for lymphoma, retinoblastoma
575	Меланом	Melanoma
576	Неоластик бус хавдар	Nonneoplastic tumors
577	Неоластик хавдар	Neoplastic tumors
578	Хоргүй хавдар	Benign tumor
579	Хортой хавдар	Malignant tumor
580	Гэмтлийн гаралтай эмгэг	Traumatic lesions
581	Дегенерацийн өөрчлөлт бүхий эмгэг	Degenerative lesions
582	Бие даасан шалтгаан тодорхойгүй өвчин	Idiopathic disease
583	Паранеоластик өвчин	Paraneoplastic disease
584	Ятрогенний буюу эмч эмнэлгийн ажилтны буруу харьцаанаас үүссэн эмгэг	Iatrogenic disease
585	Генетикийн гажигууд	Genetic abnormalities
586	Хавдрын үе шатны ангилал (TNM)	Staging of tumors (TNM)
587	Хавдрын шинжилгээний арга, техникүүд	Tumor examination techniques
588	Хавдрын эмчилгээний аргууд	Tumor therapeutic modalities
589	Радио эмчилгээ	Radiotherapy
590	Хемо эмчилгээ	Chemotherapy
591	Фото эмчилгээ	Phototherapy
592	Хөлдөөх эмчилгээ	Cryotherapy
593	Мэс заслын рецесс	Surgical resection
ЭМГЭГ СУДЛАЛ		
594	Нүдний алим ба дайвар эрхтний гистолог бүтэц	Histology of the major structures of the eye and its adnexa
595	Дегенераци эмгэгүүдийн гистологи	Histology of the degenerations
596	Дистрофийн эмгэгүүдийн гистологи	Histology of the dystrophies
597	Халдварт эмгэгүүдийн гистологи	Histology of the Infections
598	Үрэвсэлт эмгэгүүдийн гистологи	Histology of the Inflammations
599	Неоплазм ба пролиферацит эмгэгүүдийн	Histology of the Neoplasm and proliferation

	гистологи	
600	Алимны доторх ба периокуляр хавдрын экстраокуляр ба ухархайн тархалт	Extraocular or orbital spread of an intraocular or periorbital tumor
601	Нүдний алим ба ухархайн метастази	Metastasis to the eye and orbit
602	Энд офтальмит	Endophthalmitis
603	Ретинобластом	Retinoblastoma
604	Нүдний меланом	Ocular melanoma
605	Темпораль артерит (Нортоны өвчин)	Temporal arteritis (Norton disease)
606	Нүдний эдийн сорьцыг авах, эдийн шинжилгээнд явуулах	Methods of specimen acquisition and handling for ophthalmic pathology
607	Нүдний эмгэг судлалын лабораторт нийт сорьцыг боловсруулах, шинжлэх үндсэн үе шатууд	Basic steps in handling and processing of gross specimens in the ophthalmic pathology laboratory
608	Сорьцын дүгнэлтийг унших, тайлбарлах	Read and interpret reports from these specimens
609	Зүслэгийн ирмэгийг тэмдэглэх	Resection margin marking
610	Зовхи, салст, эвэрлэг, шилэнцрийн мэс заслын биопси	Surgical biopsy, with special emphasis on the eyelids and conjunctiva, cornea, and vitreous
611	Энуклеаци	Enucleation
612	Экзентраци	Exenteration
613	Цитолог	Impression cytology
614	Нарийн зүүгээр соруулах биопси	Fine needle aspiration biopsy
615	Хөлдөөж зүссэн биопси сорьц	Frozen sections in ophthalmic pathology
616	Сорьцын макро шинжилгээ	Macroscopic examination of ophthalmic specimens
617	Сорьцын микро шинжилгээ	Microscopic examination of ophthalmic specimens
618	Гистологийн үндсэн сорьц	Basic histologic specimen